

Parlamentul Republicii Moldova

STENOGRAMA
ședinței plenare a Parlamentului Republicii Moldova
din ziua de 26 aprilie 2018
SUMAR

1.	Aprobarea ordinii de zi.	5–23
2.	Dezbaterea și adoptarea în lectura a doua a proiectului de Lege pentru modificarea și completarea Codului de executare al Republicii Moldova nr. 443-XV din 24 decembrie 2004 (<i>art. 22, 63, 64</i>). Nr. 92 din 20.03.2018	23–24 82
3.	Dezbaterea și adoptarea în lectură finală a proiectului de Lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative (<i>Codul penal – art. 326¹; Codul contravențional – art. 313⁴, 313⁵, 313⁶ ș.a.; Legea privind verificarea titularilor și a candidaților la funcții publice – art. 5; Legea cu privire la Autoritatea Națională de Integritate – în tot textul legii, art. 1, 6, 7, 10, 11, 12, 13, 14, 18, 19, 20, 23, 24, 27, 30, 31, 32, 33, 38, 40, 41; Legea privind declararea averii și a intereselor personale – art. 1, 2, 3, 4, 5, 7, 9, 10, 12, 17, Capitolul IV, Secțiunile II-VIII ale formularului declarației de avere și interese personale din Anexa nr. 1</i>). Nr. 34 din 14.02.2018	24–26 83
4.	Dezbaterea și adoptarea în lectura a doua a proiectului de Lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative (<i>Legea nr. 199/2010 cu privire la statutul persoanelor cu funcții de demnitate publică – Anexa; Legea nr. 355/2005 cu privire la sistemul de salarizare în sectorul bugetar – art. 1, Titlul Capitolului III, ș.a.; Legea cu privire la sistemul de salarizare a funcționarilor publici – art. 8³, Anexa nr. 2</i>). Nr. 42 din 21.02.2018	26–27 83–84

5.	Dezbaterea și adoptarea proiectului de Hotărîre privind numirea în funcția de judecător al Curții Supreme de Justiție (<i>Victor BURDUH</i>). Nr. 119 din 18.04.2018	27–29 84
6.	Dezbaterea și adoptarea proiectului de Hotărîre privind numirea în funcția de judecător al Curții Supreme de Justiție (<i>Victor BOICO</i>). Nr. 120 din 18.04.2018	29–32 84–85
7.	Dezbaterea și adoptarea în lectura a doua a proiectului de Lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative (<i>Legea integrității – art. 31; Legea cu privire la Autoritatea Națională de Integritate – art. 7; Codul electoral – art. 19; Legea cu privire la Guvern – art. 16; ș.a.</i>). Nr. 26 din 07.02.2018	32–35 86
8.	Dezbaterea, aprobarea în primă lectură și adoptarea în lectura a doua a proiectului de Lege pentru modificarea unor acte legislative (<i>Legea pentru punerea în aplicare a titlului III al Codului fiscal – art. 4; Legea cu privire la tariful vamal – art. 28, Anexa nr. 2</i>). Nr. 105 din 29.03.2018	35–48 81–82
9.	Dezbaterea și aprobarea în primă lectură a proiectului de Lege cu privire la schimbul de date și interoperabilitate. Nr. 16 din 30.01.2018	48–63 81
10.	Dezbaterea și aprobarea în primă lectură a proiectului de Lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative (<i>Legea cu privire la secretul comercial – art. 11; Legea cadastrului bunurilor imobile – art. 6, 8, 34; Legea privind accesul la informație – art. 11; Codul vamal – art. 17, 17¹; ș.a.</i>). Nr. 17 din 30.01.2018	49–63 81
11.	Dezbaterea și aprobarea în primă lectură a proiectului de Lege pentru modificarea unor acte legislative (<i>Legea cu privire la funcționarea limbilor vorbite pe teritoriul Republicii Moldova – art. 29, 32; Legea cu privire la publicitate – art. 16; Legea privind înregistrarea de stat a persoanelor juridice și a întreprinzătorilor individuali – art. 9; ș.a.</i>). Nr. 82 din 14.03.2018	63–66 82

12.	Dezbaterea și aprobarea în primă lectură a proiectului de Lege pentru modificarea articolului 42 din Constituția Republicii Moldova. Nr. 137 din 04.05.2017	66–80 85–86
13.	Dezbaterea și aprobarea în primă lectură a proiectului de Lege pentru modificarea și completarea Legii nr. 352-XVI din 24 noiembrie 2006 cu privire la organizarea și desfășurarea activității turistice în Republica Moldova (art. 4, 5, 6, 7, 9, 10 ² , 13, 14, 18 ș.a.). Nr. 74 din 01.03.2018	86–93 93
14.	<p>ORA INTERPELĂRILOR</p> <p>Prezentarea răspunsurilor la interpelări:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Prezentarea răspunsului la interpelarea domnului deputat Iurie Țap, de către domnul Vitalie Iurcu, secretar de stat al Ministerului Economiei și Infrastructurii în domeniul economic, referitor la politicile în domeniul securității și eficienței energetice. - Prezentarea răspunsului la interpelarea domnului deputat Iurie Țap, de către domnul Vitalie Iurcu, secretar de stat al Ministerului Economiei și Infrastructurii în domeniul economic, referitor la aplicarea Legii nr. 92 din 29.05.2014 cu privire la energia termică și promovarea cogenerării. - Prezentarea răspunsului la interpelarea domnului deputat Iurie Țap, de către domnul Vitalie Iurcu, secretar de stat al Ministerului Economiei și Infrastructurii în domeniul economic, referitor la politicile în domeniul parteneriatului public-privat. <p>Înaintarea interpelărilor:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Înaintarea interpelării domnului deputat Iurie Țap, adresată Guvernului Republicii Moldova, referitor la punerea în aplicare a Legii nr.209 din 29.07.2016 privind deșeurile, în partea ce ține de politicile de salubritate a localităților și râurilor. - Înaintarea interpelării domnului deputat Iurie Țap, adresată Guvernului Republicii Moldova, referitor la politicile pentru transpunerea Acordului de Asociere 	<p>94–95</p> <p>95–104</p> <p>104–111</p> <p>112</p> <p>112</p>

	<p>Republica Moldova – Uniunea Europeană în perioada 2017–2019.</p> <p>- Înaintarea interpelării doamnei deputat Elena Bodnarenco, adresată Ministerului Sănătății, Muncii și Protecției Sociale, referitor la problemele cu care se confruntă sistemul medical din țară și măsurile întreprinse de Guvern pentru a ameliora situația, în contextul plecării cadrelor medicale din sistem.</p> <p>- Înaintarea interpelării doamnei deputat Elena Bodnarenco, adresată Prim-ministrului Republicii Moldova, referitor la rezultatele examinării cazului din satul Rublenița, raionul Soroca, unde gunoiștea neautorizată prezintă un pericol de poluare a apei potabile.</p>	<p>112–113</p> <p>113</p>
15.	<p>DECLARAȚII</p> <p>Declarația domnului deputat Iurie Țap privind asigurarea controlului parlamentar prin prisma audierii raportului Procuraturii Generale pentru anul 2017.</p>	113–115

Sedința începe la ora 10.14.

Lucrările sînt prezidate de domnul Andrian Candu, Președintele Parlamentului, asistat de domnul Vladimir Vitiuc, vicepreședinte al Parlamentului.

Domnul Andrian Candu:

Bună dimineața.

Vă rog frumos să vă luați locurile.

Secretariatul,

Vă rugăm frumos să anunțați prezența.

Domnul Maxim Ganaciuc – șeful Direcției generale documentare parlamentară a Secretariatului Parlamentului:

Doamnelor și domnilor deputați,

Bună dimineața.

Vă anunț că la ședința Parlamentului, din totalul celor 101 deputați, și-au înregistrat prezența 92 de deputați. Nu s-au înregistrat deputații: Șupac Inna – deplasare, Lupu Marian – deplasare, Ghilețchi Valeriu – deplasare, Mitriuc Ghenadi – cerere, Pistrinciuc Vadim – cerere, Gagauz Fiodor – cerere, Ghimpu Mihai, Dudnic Corneliu, Padnevici Corneliu.

Domnul Andrian Candu:

Mulțumim frumos.

Avem cvorumul, sînt 92 de deputați în sală. Vă rog frumos să onorăm Drapelul de Stat. *(Se onorează Drapelul de Stat al Republicii Moldova.)*

Dragi colegi,

Începem ședința plenului de astăzi, 26 aprilie 2018. Avem o ordine de zi deja prestabilită prin vot săptămîna trecută. Biroul permanent al Parlamentului a venit cu alte propuneri suplimentare pentru ordinea de zi, pe care, bineînțeles, o să le supunem votului. Au fost făcute și propuneri regulamentare din partea fracțiunilor parlamentare, comisii sau a grupurilor de deputați, pe care le vom trece în revistă.

Înainte însă de toate, dați-mi voie să anunț că, în perioada premergătoare ședinței de astăzi, și-au sărbătorit zilele de naștere colegii noștri: Eugen Carpov și Alla Dolință. Le urăm „La mulți ani”, multă sănătate, succese și realizări frumoase. *(Aplauze.)* La mulți ani!

Astăzi, 26 aprilie, noi comemorăm victimele catastrofei de la Centrala Atomică Electrică de la Cernobîl și ale altor avarii nucleare. Cea de la Cernobîl, bineînțeles, a avut efectul cel mai dezastruos, inclusiv pentru cetățenii Republicii Moldova, cei implicați la restabilire, la lupta împotriva incendiilor, dar și, ulterior, alte generații au avut de suferit. Iată de ce, vă rog frumos, să păstrăm un minut de reculegere pentru toți cei care au suferit în urma catastrofei. *(Se păstrează un minut de reculegere.)*

Așa cum am menționat, sînt cîteva propuneri regulamentare, făcute în baza articolului 46 din Regulamentul Parlamentului, ce ține de introducerea pe ordinea de zi a unor chestiuni, pe care le vom trece în revistă pe fiecare din ele.

Și un prim subiect, propus de colegii din Frațiunea Partidului Liberal Democrat împreună cu colegii din Frațiunea Partidului Liberal, este pentru a introduce pe ordinea de zi de astăzi sau de mîine, 27 aprilie, din această săptămîna, a chestiunii privind executarea Hotărîrii Parlamentului ce ține de Raportul Comisiei de anchetă pentru evaluarea exercitării atribuțiilor autorităților statului în procesul de monitorizare și executare a angajamentelor ce derivă din contractul de concesiune a Aeroportului Internațional Chișinău și a terenului aferent acestuia.

Domnule Țap,

Vă rog frumos, aveți un minut la dispoziție pentru a vă argumenta propunerea.

Domnul Iurie Țap:

Domnule Președinte și stimați colegi,

Parlamentul are funcția de rînd cu legiferarea și cea de control parlamentar. În acest sens, controlul propriilor hotărîri este unul fundamental, care demonstrează, de fapt, esența activității acestuia ca for reprezentativ suprem al poporului.

Or, această hotărîre a prevăzut ca Guvernul să examineze posibilitatea renegocierii contractului de concesiune. Și așa argumenta, care conform directivei europene, de fapt, nu se încadrează în acest instrument de concesiune. Procuratura Generală și Centrul Național Anticorupție aveau misiunea de a examina în ce măsură demnitarii, dar și funcționarii publici implicați în această procedură, au respectat cadrul legal al Republicii Moldova.

În acest sens, socotim foarte important ca Parlamentul să audieze cum se execută propriile hotărîri, pentru a demonstra că, de fapt, are interesul societății.

Stimați colegi,

Aici, de fapt, este chintesența activității noastre.

Vă mulțumesc.

Domnul Andrian Candu:

Mulțumim frumos.

Alte opinii din partea fracțiunilor nu văd.

Voi supune votului.

Cine este pentru introducerea pe ordinea de zi a acestui subiect, rog frumos să vă pronunțați prin vot.

Nu a fost susținută această propunere.

Mulțumesc foarte mult.

Trecem la următoarea propunere. Este de a introduce pe ordinea de... La fel, colegii din Frațiunea Partidului Liberal și Frațiunea Partidului Liberal Democrat propun introducerea pe ordinea de zi în următorul ciclu bisăptămînal, adică, poate, chiar și săptămîna viitoare, audierea Raportului privind respectarea drepturilor și libertăților omului în Republica Moldova în anul 2017.

Vă rugăm frumos, domnule Țap, să ne spuneți mai multe despre această propunere.

Domnul Iurie Țap:

Domnule Președinte și stimați colegi,

Mai întâi voi preciza faptul că, anul trecut, noi am examinat acest raport târziu de tot, în luna noiembrie. Și toți noi atunci, toate fracțiunile și-au exprimat regretul privind starea de lucruri pe care o atestăm și ne-am asumat angajamentul de a examina raportul respectiv în termene optimale.

Domnule Președinte,

Și, totuși, eu aș ruga, chiar dacă colegii noștri nu sînt interesați de acest raport, cel puțin să nu încurce altora, că sîntem în ședința plenului.

Domnul Andrian Candu:

Dragi colegi,

Vă rugăm frumos, puțină atenție, puțin mai încet, să ascultăm colegii.

Vă rog frumos.

Domnule Țap,

Continuați.

Domnul Iurie Țap:

Deci Raportul Avocatului Poporului este unul fundamental. Or, Republica Moldova este înregistrată cu o restanță majoră la acest capitol. În noiembrie noi am atestat că Guvernul încă nu a aprobat Planul național de acțiuni în acest sens.

Iată de ce credem că acest raport, care a intrat în Parlament la 14 martie, avem depășit termenul legal, pe care îl prevede Regulamentul, domnule Președinte, să stabilim pentru următorul ciclu bisăptămînal să audiem acest raport. Și, foarte important, să vedem ce trebuie să facă Parlamentul, Guvernul pentru a depăși acele restanțe pe care le avem.

Domnul Andrian Candu:

Din discuțiile pe care le-am avut cu domnul Țurcan, dar dumnealui, bineînțeles, va confirma sau va infirma, înțelegem că săptămîna viitoare se va examina în comisie și, ulterior, în plenul Parlamentului Planul național de acțiuni pentru protecția drepturilor omului, care a fost elaborat de Guvern și trimis în adresa Parlamentului, și cu mai multe discuții cu Ministerul Justiției se pare că s-a ajuns la anumite concluzii.

Dar să-l ascultăm și pe domnul Țurcan ce ține și de propunerea care a venit acum de la domnul Țap sau de la colegii noștri de a examina și a audia Raportul privind respectarea drepturilor și libertăților omului pentru anul 2017.

Vă rog frumos, domnule Țurcan.

Domnul Vladimir Țurcan:

Da. Vă mulțumesc.

Stimați colegi,

Deci ce ține de Raportul Avocatului Poporului cu privire la respectarea drepturilor omului în anul 2017, noi în cadrul comisiei am examinat deja acest raport. Deci se lucrează acum asupra definitivării proiectului de hotărâre și eu presupun că în luna mai, în a doua jumătate a lunii mai, va fi audiat aici, în plen, Raportul Avocatului Poporului, clar că cu aprobarea hotărârii respective a Parlamentului.

Referitor la Planul național pentru drepturile omului. La începutul lunii februarie a fost prezentat în Parlament acest plan din partea Guvernului, în sfârșit, după patru ani și ceva. Deci noi l-am examinat în cadrul comisiei, au fost identificate mai multe întrebări și probleme, le-am formulat și am propus coordonatorului, Ministerului Justiției, să examineze suplimentar, reieșind din obiecțiile care au fost formulate din partea comisiei. Această propunere a fost acceptată.

Deci s-a lucrat în cadrul Ministerului Justiției cu ministerele de resort asupra acestor obiecții și alaltăieri planul definitivat a fost prezentat în Parlament.

Pentru data de 2 mai, îmi pare că, da, miercuri, o să aibă loc ședința comisiei la care, printre altele, îi invităm pe toți cei care sînt cointeresați. Vom examina suplimentar acest plan și sper că, în caz dacă vom ajunge la un comun acord, să spunem, pentru vinerea viitoare, vom fi disponibili să prezentăm deci plenului raportul comisiei, dar și autorii vor prezenta acest plan de acțiuni.

Domnul Andrian Candu:

Domnule președinte,

Vroiam să vă întrebăm dacă pe săptămîna viitoare, să zicem, data de 4, ați fi gata și cu Raportul de activitate pe anul 2017 al Avocatului Parlamentar... Avocatului Poporului, cer scuze, în așa fel încît să audiem și Raportul privind respectarea drepturilor omului sau considerați că o să mai aveți nevoie încă de timp.

Domnul Vladimir Țurcan:

Referitor la raport, noi, în principiu, am avut aceeași idee, ca să fie în complex audierea raportului și după ea deci audierea și planului național. Ar fi fost, din punct de vedere și logic, mai binevenit.

Problema constă în aceea că noi am dat un termen pînă la sfîrșitul lunii aprilie pentru toți cei care au participat la audierea în comisie, în cadrul comisiei a Raportului Avocatului Poporului. Mă rog, azi e 26, ne vom strădui, dar în caz dacă nu, noi putem, în genere, atunci pe data de... miercurea viitoare vom vedea care vor fi propunerile din partea acestor

subiecți care au manifestat interes să prezinte aceste obiecții față de raport, coordonăm cu Avocatul Poporului, ca să nu se întâmple cumva că dumnealui va fi plecat.

Azi, mâine ne vom determina și pentru ședința Biroului permanent, miercuri, vom fi gata să vă răspundem dacă va fi posibil pentru vinerea viitoare și Raportul Avocatului Poporului, dar și planul național să-l prezentăm.

Domnul Andrian Candu:

Dragi colegi,

Vă propun să acceptăm sugestia făcută și propunerea domnului Țurcan, să nu punem acum la vot audierea raportului, luînd în considerare că nici nu știm dacă măcar Avocatul Poporului este în țară săptămîna viitoare, să așteptăm să finalizeze lucrările în comisie și comisia miercuri va face propunere la Biroul permanent.

Sînteți de acord?

Vă mulțumesc foarte mult.

Nu mai supun votului atunci.

Vă mulțumesc mult pentru înțelegere și faptul că am agreat săptămîna viitoare să revenim la acest subiect, la Biroul permanent.

Dragi colegi,

La fel, o propunere din partea colegilor din cele două fracțiuni menționate, liberal democrați și liberali, privind introducerea pe ordinea de zi de săptămîna viitoare a audierilor raportului Guvernului, și anume a Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene privind executarea Planului național de acțiuni pentru implementarea Acordului de Asociere „Republica Moldova – Uniunea Europeană”.

Vreau să vă atrag atenția, dragi colegi, că anume săptămîna viitoare, în 3–4 mai, conducerea Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene, dar și conducerea Guvernului, în general, sînt la Bruxelles, la Comitetul de Asociere, la Consiliul de Asociere, care se face anual la Bruxelles.

Nu credeți că e mai bine să revenim la acest subiect coordonînd și cu colegii din Guvern, să vedem cînd ei revin și să revenim la subiect ca să-l punem, eventual, peste o săptămîna, la vot, să-l discutăm la Biroul permanent?

Domnule Țap,

Vă rog frumos, un minut la dispoziție.

Domnul Iurie Țap:

Stimați colegi,

Noi am putea, în principiu, conveni și pentru ședința Biroului permanent de săptămîna viitoare, altfel spus, am putea reveni în două săptămîni la acest subiect, doar că trebuie să audiem, din punctul nostru de vedere, acest... implementarea acestui plan, care este prevăzut pentru 3 ani, și vorbim despre acțiunile pentru 2017.

Or, conform hotărîrii de Guvern, la 30 ianuarie, ministerul respectiv trebuia să prezinte Guvernului raportul. El este.

De aceea am putea conveni ca în două săptămîni să revenim la acest raport.

Mulțumesc. (*Rumoare în sală.*)

Domnul Andrian Candu:

Domnule Țap,

Dragi colegi,

Vă rog frumos, puțină atenție. Sîntem încă în discuții pe marginea ordinii de zi și a unor propuneri din partea colegilor. Luînd în considerare că săptămîna viitoare se discută anume despre implementarea Acordului de Asociere la Bruxelles și noi vom avea mai multă informație, inclusiv nota Bruxelles-ului la cum se execută sau nu Planul de acțiuni și Acordul de Asociere, logic ar fi atunci să revenim la următoarea ședință a Biroului permanent.

Vă mulțumesc foarte mult că ați acceptat.

La fel, colegii din Frațiunea Partidului Liberal Democrat și Frațiunea Partidului Liberal propun introducerea pe ordinea de zi de astăzi a chestiunii referitoare la audierea viceprim-ministrului pentru integrare Cristina Lesnic, în legătură cu decizia protocolară din 24 aprilie curent cu privire la participarea în traficul rutier internațional a autovehiculelor din regiunea transnistreană care nu desfășoară activități comerciale.

Domnule Deliu,

Vă rugăm frumos.

Domnul Tudor Deliu:

Mulțumesc.

Stimați colegi,

Semnarea acestei decizii comune, pe lîngă caracterul contradictoriu din punct de vedere constituțional ce privește una din părți, comportă o serie de probleme subsecvente, cum ar fi aspectele financiare ale procesului de emiteră a certificatelor de înregistrare și a plăcuțelor.

În Transnistria sînt cîteva sute de mii de autovehicule. Unde vor fi vîrsate fondurile pentru executarea serviciului de reînregistrare? Astfel spus, iarăși creăm premise de finanțare a regimului secesionist, similare sistemului energetic.

Doi. Activitatea comună, precum și bazele informaționale interoperabile sînt supuse unor riscuri iminente sub aspectul încălcării legislației privind protecția datelor cu caracter personal ale cetățenilor Republicii Moldova.

Trei. La 1 ianuarie... aprilie 2017, au intrat în vigoare noile prevederi care interzic conducerea mijloacelor de transport transnistrene de către cetățenii Republicii Moldova care nu au domiciliu în stînga Nistrului. Cum se va răsfrînge această interdicție asupra numerelor neutre? Acestea și multe alte întrebări trezesc suspiciuni în procesul politicii Guvernului, în procesul de integrare.

De aceea solicităm includerea în ordinea de zi a ședinței de astăzi a chestiunii referitoare la audierea doamnei viceprim-ministru pentru integrare Cristina Lesnic.

Rog să fie supus votului.

Vă mulțumesc.

Domnul Andrian Candu:

Vă mulțumim frumos.

Rog frumos să... celelalte fracțiuni dacă au opinia lor. Și o primă chestiune pe care vrea s-o invoce probabil la acest subiect, domnul președinte Voronin.

Vă rog frumos.

Domnul Vladimir Voronin:

Eu nu sînt de acord cu domnul Deliu. Noi așa putem să punem întrebări pînă la infinit. Noi conștientizăm că Transnistria este parte componentă a Republicii Moldova sau nu conștientizăm?

Dacă v-ați referit la Constituție, domnule Deliu, ce în Constituție este specificat altceva? Este scris despre regiunea Transnistria în Constituție?

Dar cum se reflectă, întrebați-i pe aceștia care au furat miliardul cum se reflectă acest miliard la toate... Întrebați-i pe aceștia care au creat această piramidă de corupție de mafie oligarhică în țară cum se reflectă. Întrebați-i pe aceștia care au creat acest stat birocratic cum se reflectă.

Aici, dacă noi vom sta și numără copeicile, noi vom pierde nu miliarde, dar vom pierde țara.

Domnul Andrian Candu:

Vă mulțumim frumos.

Opinia dumneavoastră, domnule Boțan, vă rog frumos, poftiți, a Frațiunii Partidului Liberal.

Domnul Roman Boțan:

Vă mulțumesc, domnule Președinte.

Considerăm imperios necesar ca aceste audieri să aibă loc în contextul în care luarea acestei decizii nu a corespuns tocmai principiului de transparență. Probabil, luarea acestei decizii a fost precedată de o analiză asupra factorilor de risc și informația pe acest subiect trebuie să fie prezentată în plenul Parlamentului.

Mai mult decât atât, am ascultat cu atenție ieri declarațiile de presă ale așa-numitului ministru al afacerilor externe al RMN și sînt mai multe întrebări pe care aș vrea să le adresez și responsabililor noștri, să vedem ce pot să ne răspundă la subiectul privind numerele de înmatriculare neutre.

Vă mulțumesc.

Domnul Andrian Candu:

Vă mulțumim frumos.

Domnule Carpov,

Vă rugăm frumos.

Domnul Eugen Carpov:

Da. Vă mulțumesc, domnule Președinte.

În numele Grupului Popular European, vreau să menționez faptul că, într-adevăr, în societate acum există diverse opinii referitor la documentele care s-au semnat. Eu cred că este nevoie de o clarificare din partea experților și responsabililor care au negociat și au semnat aceste documente, doar că noi trebuie să ne gîndim cum să o facem.

Eu nu știu dacă astăzi doamna Lesnic este pe loc sau nu este, dacă poate veni sau nu poate veni, dar, cu siguranță, o clarificare atât pentru deputați, cât și pentru societate, în general, este necesară.

Mulțumesc.

Domnul Andrian Candu:

Vă mulțumim frumos.

Vă aduc aminte, dragi colegi, că în Parlament funcționează și Platforma legată de subiectul și de reglementare transnistreană. Aș sugera, eventual, înainte de a veni în plenul Parlamentului, ori pe platforma comisiei de specialitate – Comisia securitate națională, apărare și ordine publică, ori pe platforma multidimensională, fiindcă fac parte toți membrii, toate fracțiunile, președinții de comisii și ceilalți care sînt, inclusiv din societatea civilă, poate este cazul săptămîna viitoare să organizăm, inițial, discuții pe marginea acestei platforme, fiindcă acolo se discută și chestiuni

mai confidențiale care nu pot fi discutate aici, în plenul Parlamentului, și ulterior, dacă este cazul, să fie ridicat subiectul... la nivelul plenului.

Și dacă sînteți de acord, domnule Deliu și dragi colegi care ați făcut această propunere, mă oblig și mă angajez să convoc această platformă săptămîna viitoare ori miercuri, de exemplu, chiar data de 2, cu participarea tuturor celor care sînt membri ai platformei, dar și a celor care vor să asiste, fiindcă este deschisă pentru participare, în mod special, a deputaților, să discutăm acolo subiectul, să înțelegem mai bine subiectul și, după aia, dacă considerați, din acele discuții, că trebuie să ieșim în plen, putem să ieșim și în plen.

Ce ziceți, domnule Deliu?

Vă rog frumos.

Domnul Tudor Deliu:

Pentru început, vreau să-i răspund domnului Voronin.

Domnule Voronin,

Eu nu m-am referit la faptul că Transnistria este aparte și că Constituția Republicii Moldova nu vorbește despre un stat integru. Eu am abordat o problemă care, într-adevăr, astăzi este foarte mult discutată în societate și noi nu avem un răspuns. Și eu cred că dacă venea astăzi în Parlament și noi aveam o discuție, cetățenii aveau o altă părere despre acest subiect.

Cît privește poziția Transnistriei, eu nu am intrat în detalii, fiindcă am mai multe de vorbit atunci cînd va veni doamna, dar, cu părere de rău, eu am zis că această semnare este contradictorie din punct de vedere constituțional cît privește una din părți, adică Republica Moldova, deoarece noi avem cetățenii Republicii Moldova care au părinți înmormîntați în partea cealaltă și nu pot merge acolo, iar noi le vom da aceste plăcuțe de înmatriculare doar cu TN – Transnistria.

Eu am mai multe întrebări: care va fi comportamentul lor în unele țări din Uniunea Europeană în acest caz? Iată care sînt întrebările.

Totuși, eu, domnule Candu, insist ca să fie supus votului astăzi.

Domnul Andrian Candu:

La acest subiect, vă rog frumos, domnule Batrîncea, poftiți.

Domnul Vlad Batrîncea:

Mulțumesc, domnule Președinte.

Cu toții iubim să vorbim că sîntem o țară, sîntem un popor.

Respectiv, acolo locuiesc cetățenii noștri care peste 200 de mii dețin buletinul de identitate al Republicii Moldova, care fac studii aici, care au diverse afaceri, interese ș.a.m.d. De aceea este puțina din bunele inițiative

care este menită să asigure, cel puțin, libertatea circulației acelor cetățeni. Libertatea circulației, la rîndul său, va asigura și libertatea afacerilor, mai multe discuții între noi. (*Gălăgie în sală.*)

Și țin să vă aduc aminte că aceste probleme au fost discutate și la nivelul de Președinte al Republicii Moldova Igor Dodon cu liderul din acea regiune.

Este bine să facem pași concreți pentru a demonstra că sîntem deschiși. Și nouă, Frațiunii Partidului Socialiștilor, nu ne place că iar cineva care nu a propus absolut nimic, nici o foaie de parcurs, nici o propunere concretă pentru a reîntregi țara, acești oameni astăzi doresc să facă politică și să politizeze acest subiect. De aceea Frațiunea Partidului Socialiștilor nu va susține discuțiile în plenul Parlamentului asupra acestui subiect.

Trebuie să continuăm aceste activități delicat, pas cu pas, să consolidăm încrederea și să reîntregim țara.

Mulțumesc.

Domnul Andrian Candu:

Mulțumim frumos.

Domnule Diacov,

Vă rog frumos, în numele Frațiunii Partidului Democrat.

Vă rog.

Domnul Dumitru Diacov:

Da. Stimați colegi,

Este cunoscut faptul că pe parcursul a mai multor ani de zile există ordine de zi în dialogul Chișinăului cu Tiraspolul în care sînt incluse 4–5 întrebări. Sub președinția Germaniei aceste chestiuni au fost discutate, sub președinția Austriei au fost discutate aceste chestiuni.

În ultima perioadă s-a obținut acest progres.

Și dumneavoastră știți că în Formatul „5+2” se discută toate lucrurile acestea. Este o discuție care este destul de echilibrată și se discută nu numai partea ceea pe care dumneavoastră o observați, dar și partea asta care se referă la libera circulație a cetățenilor Republicii Moldova pe ambele maluri ale Nistrului. De aceea eu consider că, într-adevăr, executivul trebuie să meargă înainte și nu trebuie să aducem în Parlament aceste chestiuni, să le politizăm și să facem din asta campanie electorală.

Mulțumesc.

Domnul Andrian Candu:

Domnule Boțan,

În ce calitate vreți să vorbiți acum?...

Ca președinte de comisie. (*Gălăgie în sală.*)

Vă rog frumos.

Domnul Roman Boțan:

Vă mulțumesc, domnule Președinte.

În calitate de președinte al Comisiei securitate națională, apărare și ordine publică, vreau să vă aduc aminte că noi am mai examinat rapoarte, la solicitarea dumneavoastră, în cadrul comisiei care, ulterior, am solicitat să fie examinate în plen, cum ar fi raportul CNA și raportul Agenției Naționale... Autorității Naționale de Integritate și nu s-a făcut acest lucru. De aceea considerăm că acest subiect, care este unul de interes public și care trebuie să pună mai multe puncte pe... asupra unor întrebări care planează și, fiind unul de interes public, trebuie discutat în Parlament.

Mai mult decât atât, când vorbim despre libertatea circulației, stimați deputați, vreau să vă aduc aminte că trebuie să fie vorba despre libertatea circulației în ambele sensuri, să nu uitați că colegi de-ai noștri din Parlament au fost reținuți, iar domnul Dodon circulă nestingherit dintr-o parte în alta. Iar colegii din Parlament nu pot merge acolo, cu excepția, poate, a unor deputați care reprezintă fracțiunea din care face parte... a făcut parte, din nefericire, actualul Președinte.

De aceea considerăm că acest subiect trebuie discutat în cadrul ședinței plenare, mai mult că este vorba despre elemente de constituționalitate, asupra căruia trebuie să aibă cunoștința de cauză toți deputații, ca reprezentanți ai cetățenilor.

Vă mulțumesc.

Domnul Andrian Candu:

Mulțumesc frumos. (*Voce nedeslușită din sală.*)

Dar n-a fost vizată...

Dragi colegi,

Vă rog frumos, în intervențiile voastre nu menționați numele unui deputat sau al unei fracțiuni, de altfel, apare dreptul la replică.

Vă rog frumos, aveți dreptul la replică.

Domnul Vlad Batrîncea:

Mulțumesc.

Noi vom fi laconici. Iară, nu dorim să politizăm acest subiect într-așa modalitate. Este foarte important ca să facem pașii concreți pentru libera circulație, pentru cooperarea, colaborarea ambelor maluri ale Nistrului.

Și de aceea fracțiunea care ne-a menționat pe noi, vrem să vă aducem la cunoștință că, anume datorită retoricii dumneavoastră, noi nu putem apropia două maluri ale Nistrului și nu putem reîntregi țara. Așa că, dacă

dumneavoastră nu aveți soluții reale, vă rog să nu puneți bețe în roate la acei oameni care încearcă să găsească acest consens.

Și noi n-avem acces în acea regiune, și noi dorim să circulăm liber în partea ceea, și noi înțelegem că acest dialog trebuie să fie.

Dar dacă dumneavoastră constant o să paralizați orișicare încercare de dialog, atunci noi vom bate pasul pe loc încă 25 de ani înainte.

Domnul Andrian Candu:

Vă mulțumesc frumos.

Dacă colegii insistă, voi supune votului. Deși am făcut această promisiune și acest angajament, eventual, ca săptămâna viitoare ori miercuri, ori joi să convoc ședința pentru acele platforme unde, de fapt, de altfel, sînteți toți, toate fracțiunile sînt reprezentate, inclusiv președinții comisiilor.

Supun votului introducerea pe ordinea de zi de astăzi a audierilor doamnei Lesnic... nici nu știm, apropo, dacă-i în țară, în legătură cu decizia protocolară legată de plăcuțele de înmatriculare și participarea în traficul rutier internațional a autovehiculelor din regiunea transnistreană.

Cine este pentru, vă rog frumos să vă pronunțați prin vot.

Această propunere nu a fost susținută. (*Rumoare în sală.*)

Vă mulțumim foarte mult.

La fel, colegii din Frațiunea Partidului Liberal Democrat și din Frațiunea Partidului Liberal propun introducerea pe ordinea de zi de săptămîna asta sau săptămîna viitoare a audierii raportului privind activitatea Procuraturii.

Înainte...

Domnule Țap,

Dumneavoastră vreți să vă argumentați propunerea?

Dar am s-o întreb, ulterior, și pe doamna Apolschii: care sînt pregătirile de audieri în comisie?

Vă rog frumos, domnule Țap, aveți un minut la dispoziție. (*Rumoare în sală.*)

Domnul Iurie Țap:

Domnule Președinte,

Și stimați colegi,

De fapt, este vorba despre audierea raportului Procuraturii Generale, nu a activității acesteia. Ori Procuratura Generală, ca autoritate independentă, face o analiză a problemelor cu care se confruntă

Procuratura Generală, țara privind înfăptuirea justiției în Republica Moldova, dar și activitatea ineficientă a structurilor statului.

În acest sens, Procuratura Generală obiectează privind politicile ineficiente ale Guvernului în mai multe domenii. Voi menționa doar unele: politicile punitive; politicile delicvenței juvenile; politicile comerțului cu băuturile spirtoase.

La fel, Procuratura Generală formulează obiecții serioase privind activitatea ofițerilor CNA, Ministerului Afacerilor Interne, dar și a sistemului judecătoresc. În acest context, refuzul Parlamentului de a audia raportul Procuraturii Generale și de a căuta soluții în acest sens este de neînțeles. Or, aceasta înseamnă încălcarea prevederilor Constituției, dar și a Regulamentului Parlamentului, de aceea vom insista privind audierea acestui raport foarte important pentru a expune pozițiile fracțiunilor și a vedea în ce măsură Guvernul, noi, realizează ceea ce promitem, ceea ce corespunde așteptărilor cetățenilor și prevederilor Constituției Republicii Moldova.

Mulțumesc.

Domnul Andrian Candu:

Mulțumim foarte mult.

Doamnă Apolschii,

Vă rugăm frumos să ne informați cum stau lucrurile cu pregătirea audierilor în Comisia juridică, numiri și imunități a audierii raportului Procurorului General.

Doamna Raisa Apolschii:

Mulțumesc, domnule Președinte.

Așa cum am discutat și în cadrul Biroului permanent, Comisia juridică, numiri și imunități în comun cu Comisia securitate, ordine... pardon, am convenit să facem o ședință comună pentru ziua de 2 mai pe marginea raportului de activitate al Procuraturii care a fost trimis în adresa Parlamentului. Și va fi plasat anunțul, rămîne să definitivăm numai ora cu domnul președinte, ca să vedem cum ne organizăm, dar va fi pentru 2 mai.

Mulțumesc.

Domnul Andrian Candu:

Vă mulțumim foarte mult.

Insistați să supun votului, domnule Țap?

Da, bine.

Se supune votului introducerea pe ordinea de zi în următorul ciclu bisăptămînal, 3 mai 2018, a audierii Raportului privind activitatea Procuraturii pentru anul 2017.

Cine este pentru, vă rog frumos să vă pronunțați prin vot.

Nu a fost susținută această propunere.

Vă mulțumim foarte mult.

În continuare, colegii din Frațiunea Partidului Socialiștilor propun introducerea pe ordinea de zi a ședinței în plen de astăzi, 26 aprilie 2018, a audierii Ministerului Economiei și Infrastructurii și a directorului general al ANRE privind situația din domeniul termoenergetic și motivul nerecalculării tarifelor la energia termică pentru perioada rece a anului 2018, ca urmare a diminuării tarifelor la gazele naturale.

Vă rugăm frumos, domnule Mudreac, aveți la dispoziție un minut pentru a vă argumenta propunerile.

Domnul Radu Mudreac:

Stimați colegi,

Frațiunea Partidului Socialiștilor propune, în baza articolelor 46 și 126 ale Regulamentului Parlamentului, audierea Ministerului Economiei și Infrastructurii și a directorului general al Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică privind situația din domeniul termoenergetic și motivul nerecalculării tarifelor la energia termică pentru perioada rece a anului 2018, ca urmare a diminuării tarifelor la gazele naturale.

Cunoaștem cu toții că cîtva timp în urmă au fost recalculate tarifele la gaze în baza hotărîrii ANRE-ului, dar tarifele la energia termică nu au fost recalculate, știind că baza la energia termică stau gazele naturale.

De aceea solicităm audierea instituțiilor vizate pentru a face o claritate pentru cetățenii Republicii Moldova în ceea ce ține de tarifele la energia termică.

Domnul Andrian Candu:

Mulțumim foarte mult.

Nu sînt alte opinii. Voi pune doar la vot.

Cine este pentru a introduce pe ordinea de zi subiectul respectiv legat de tarife la energia termică pentru perioada rece a anului 2018, rog frumos să vă pronunțați prin vot.

Propunerea nu a fost susținută.

Vă mulțumim foarte mult.

Următorul subiect... următoarea propunere vine din numele a 5 deputați și se solicită introducerea pe ordinea de zi a unui proiect de lege aflat în Comisia securitate națională, apărare și ordine publică și se referă la proiectul nr. 26 din 7 februarie 2018, proiect de Lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative.

Cineva din autorii acestei solicitări ar putea să ne spună despre ce este vorba?

Dragi colegi,

Propunerile se argumentează timp de o minută. Zero?

Domnule Carpov, domnule Țuțu, domnule Reșetnicov, cineva vrea să ne spună despre ce este vorba? Proiectul nr. 26 din 7 februarie 2018.

Vă rugăm frumos, domnule Carpov.

Domnul Eugen Carpov:

Vă mulțumesc, domnule Președinte.

Proiectul respectiv a fost examinat și ieri, și astăzi în ședința comisiei. Există un raport și propunerea majorității membrilor comisiei să fie examinat astăzi în ședința în plen, deci sprijinim această propunere.

Domnul Andrian Candu:

Mulțumim foarte mult.

Cine este pentru a introduce acest subiect pe ordinea de zi, vă rog frumos să vă pronunțați prin vot.

Majoritatea celor prezenți în sală au susținut...(*Voci din sală.*) Dacă nu e majoritatea, atunci, bineînțeles, o să supunem votului.

Vă rog frumos, toți deputații să ia locul. Vă rugăm frumos, toți deputații să-și ia locul în sala plenului.

Și numărătorii,

Să ne dați inițial prezența pe sectoare, ca, ulterior, să supunem și votului.

N u m ă r ă t o r i i:

Sectorul nr. 1 – 16.

Sectorul nr. 2 – 36.

– 22.

Domnul Andrian Candu:

74 de deputați în sală la moment, 38 de voturi sînt necesare pentru a lua o decizie de a introduce pe ordinea de zi subiectul respectiv.

Dragi colegi,

Cine este pentru a introduce subiectul, proiectul cu numărul de înregistrare 26 din 7 februarie 2018, proiect de Lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative, vă rog frumos să vă pronunțați prin vot.

Numărătorii,

Vă rugăm frumos să numărați și să ne dați rezultatele pe sectoare.

N u m ă r ă t o r i i:

Sectorul nr. 1 – 3.

Sectorul nr. 2 – 32.

Sectorul nr. 3 – 11.

Domnul Andrian Candu:

46 de voturi s-au exprimat pentru a introduce acest subiect pe ordinea de zi, respectiv, decizia este aprobată și subiectul este introdus pe ordinea de zi.

Rugăm frumos, Secretariatul să asigure repartizarea materialelor pentru a fi discutat subiectul. Înțelegem că e lectura a doua. Subiectul – să fie introdus pe ordinea de zi.

Vă mulțumim frumos.

Să repartizați deputaților.

Domnule Carpov,

Vroiați să vă referiți la acest subiect, ceva? Nu. Bine, atunci revenim.

O altă propunere de a introduce pe ordinea de zi un subiect vine din partea colegilor din Frațiunea Partidului Liberal și se referă la proiectul de Lege pentru modificarea articolului 13 din Constituția Republicii Moldova. Este vorba despre proiectul nr. 339 din 2 noiembrie 2017.

Însă, înainte de a supune votului o astfel de propunere, aș vrea, inițial, Comisia juridică, numiri și imunități, bănuiesc că sînteți cei care faceți raportul la modificarea Constituției, să ne spuneți dacă aveți raport și dacă toate avizele comisiilor au fost acumulate.

Doamna Raisa Apolschii:

Domnule Președinte,

Sigur că eu nu am sub mîină mapa cu actele care ar justifica, dar, cel puțin, săptămîina trecută erau restante două comisii care nu dăduse aviz. Dar examinarea unui asemenea proiect presupune obligativitatea tuturor avizelor ale tuturor comisiilor.

Mulțumesc.

Domnul Andrian Candu:

Domnule Boțan,

Vă rugăm frumos, un minut la dispoziție.

Domnul Roman Boțan:

Vă mulțumesc, domnule Președinte.

Avînd în vedere că pe ordinea de zi de astăzi se regăsește un proiect de Lege pentru modificarea articolului 42 din Constituția Republicii

Moldova, considerăm absolut necesar și oportun să examinăm și proiectul nr. 339 din 2 noiembrie 2017 cu privire la modificarea articolului 13 din Constituția Republicii Moldova care vine să execute Hotărîrea Curții Constituționale din 5 decembrie 2013 privind denumirea limbii de stat în Republica Moldova – limba română.

Considerăm că toate comisiile și toți cei care nu au avizat s-ar putea întruni inclusiv astăzi pentru a examina acest subiect, pentru ca, ulterior, să fie examinat în cadrul ședinței de astăzi.

Vă mulțumesc.

Domnul Andrian Candu:

Dragi colegi,

Sînt în derută. Nici nu știu cum să supun votului propunerea respectivă, deoarece nu sînt, într-adevăr, avizele la două comisii care sînt obligatorii.

Luînd în considerare dreptul unei fracțiuni să propună la ordinea de zi subiectul, este un act care se află în examinarea comisiilor, voi supune votului subiectul respectiv.

Cine este pentru a introduce pe ordinea de zi de astăzi proiectul de Lege pentru modificarea Constituției, proiectul nr. 339 din 2 noiembrie 2017, rog să vă pronunțați prin vot.

Nu a fost susținută această propunere.

Vă mulțumim foarte mult.

Și în continuare, mai sînt chestiuni de procedură legate de ordinea de zi din partea unei comisii. Înțeleg că se vrea să se retragă un subiect din supliment.

Domnule Carpov,

Vă rog frumos. Poftiți.

Domnul Eugen Carpov:

Da. Vă mulțumesc.

Stimate domnule Președinte,

Stimați colegi,

Noi venim cu propunerea transferării pentru o altă ședință a proiectului din supliment, proiectul cu numărul ... sau din supliment este nr.1 și proiectul nr.301 din 01.07. 2016.

Motivul este faptul că este lectura a doua, avem amendamente din partea unor membri ai grupului care nu sînt prezenți în ședință, avînd în vedere că sînt în deplasare. Și am vrea ca discuția să aibă loc în prezența

autorilor amendamentelor, pentru a fi discutate, votate fiecare în parte ș.a.m.d. Deci noi propunem amânarea pentru o altă ședință.

Vă mulțumesc.

Domnul Andrian Candu:

Da. Vă mulțumesc.

În considerare vom lua acest subiect când vom supune votului ordinea de zi ca și supliment.

Vă mulțumim foarte mult.

Și o ultimă intervenție, înainte de vot, a doamnei Ciobanu.

Vă rugăm.

Doamna Maria Ciobanu:

Domnule Președinte al Parlamentului,

Grupul nostru parlamentar vă roagă respectuos să respectați Regulamentul Parlamentului în cazul tuturor grupurilor parlamentare. În ultima ședință de plen tuturor vorbitorilor li s-a acordat un minut în plus, așa cum este stipulat în Regulament, doar șefului fracțiunii noastre, domnului Deliu, i-ați închis microfonul.

Mai mult decât atât, deputații Partidului Democrat împreună cu toți traseiștii fac o gălăgie infernală în sală atunci când vorbesc deputații din opoziție.

Domnului Marian Lupu vă rog mult să-i sugerați să se abțină de la gesturile indecente în timpul ședințelor de plen și să se încadreze și dumnealui în timpul rezervat pentru intervenții și comentarii.

Vă mulțumesc.

Domnul Andrian Candu:

Vă mulțumim foarte mult.

Neapărat vom lua în considerare sugestiile și propunerile făcute de doamna Ciobanu și vom face în așa fel încât în mod regulamentar, într-adevăr, să se desfășoare ședințele plenului.

Luând în considerare că la ordinea de zi subiectele au fost epuizate, vă supun votului, dragi colegi, suplimentul la ordinea de zi a ședințelor în plen ale Parlamentului pentru astăzi, 26 aprilie 2018, cu excluderea proiectului nr. 301 din 1 iulie 2016.

Cine este pentru, rog frumos să vă pronunțați prin vot.

Vă mulțumesc foarte mult.

Majoritatea celor prezenți în sală au susținut aprobarea suplimentului.

Astfel, avem suplimentul la ordinea de zi la care se mai adaugă și proiectul pe care noi deja l-am votat ca să fie introdus pe ordinea de zi, și anume proiectul nr.26 din 7 februarie 2018.

Trecem, astfel, la subiectele care sînt pe ordinea de zi.

Domnule Țap,

Vă rog frumos, cu referire la interpelări și întrebări.

Domnul Iurie Țap:

Exact, domnule Președinte.

Conform Regulamentului Parlamentului, a doua parte a zilei urmează să fie dedicată interpelărilor. În acest sens, vă rog să stabilim ora, pentru a fi eventual preîntîmpinate persoanele care trebuie să fie prezente și, în special, voi insista pe prezența miniștrilor, care, conform Constituției, sînt obligați să vină să răspundă la interpelările deputaților.

Și a doua. Vă rog să fiu înscris pentru declarație la sfîrșitul ședinței, în conformitate cu prevederile Regulamentului.

Mulțumesc.

Domnul Andrian Candu:

Mulțumim foarte mult.

Rugăm Secretariatul să facă înregistrarea și înscrierea domnului Țap pentru declarație la sfîrșitul ședinței.

Rugăm, la fel, Secretariatul să anunțe toți reprezentanții Guvernului care sînt vizați la Ora interpelărilor.

Vă propun, dragi colegi, luînd în considerare că este ora 11.00, să exercităm votul la ora 13.00, peste două ore. Cred că două ore de lucru în mod regulamentar o să reușim, dacă n-o să reușim, asta este, o să avem votul la ora 13.00 cu toate subiectele care au fost examinate pînă atunci.

Vrem să anunțăm membrii Guvernului și reprezentanții Guvernului să vină la Ora interpelărilor la ora 13.00 sau, dacă considerați că o să avem nevoie de pauză după două ore de lucru, putem să facem la ora 14.00 și după aia să examinăm. La ora 14.00? Bine. Ora 14.00 stabilim Ora Guvernului pentru interpelări. Ora 13.00 – ora votului.

Și începem cu proiectele ... Vă propun să începem cu proiectele care sînt pentru lectura a doua, deoarece sînt mai... sperăm foarte mult, accelerate în prezentări.

Și un prim proiect din supliment, subiectul nr.2 de pe ordinea de zi, **proiectul nr. 92 din 20 martie 2018, proiect de Lege pentru modificarea și completarea Codului de executare al Republicii Moldova. Aflat în lectura a doua.**

Vă rugăm frumos, doamnă Apolschii, președintele Comisiei juridice, numiri și imunități, vă invităm la tribuna principală pentru a ne prezenta raportul la acest subiect.

Doamna Raisa Apolschii:

Mulțumesc, domnule Președinte.

Comisia a examinat proiectul de Lege nr. 92 din 20 martie 2018 vizînd modificarea și completarea Codului de executare, inițiativă legislativă a Guvernului. Proiectul a fost elaborat în vederea executării Hotărîrii Curții Constituționale nr. 17 din 10 mai 2017, prin care a fost admisă excepția de neconstituționalitate și a fost declarat neconstituțional textul: „Interdicția privind eliberarea documentelor de stare civilă, a actelor de identitate sau a permiselor de conducere se aplică exclusiv de către instanța de judecată” din articolul 22 alineatul (1), litera v) din Codul de executare.

Proiectul a fost aprobat în prima lectură în ședința plenară din 5 aprilie anul curent. Comisiile au propus examinarea și adoptarea proiectului de lege în cadrul ședințelor plenare.

Amendamentele deputaților și obiecțiile ce țin de tehnica legislativă, enunțate de către Direcția generală juridică a Secretariatului Parlamentului pe marginea proiectului, se regăsesc în sinteza propunerilor și obiecțiilor la acest proiect, care este parte integrantă a raportului.

În rezultatul dezbaterilor, comisia, cu majoritatea voturilor, propune proiectul de Lege nr. 92 din 20 martie 2018 spre examinare și adoptare în a doua lectură în cadrul ședinței plenare a Parlamentului.

Mulțumesc.

Domnul Andrian Candu:

Mulțumim foarte mult.

Nu sînt întrebări în adresa comisiei.

Vă mulțumim foarte mult, doamnă Apolschii.

Încheiem dezbaterile la proiectul nr. 92 din 20 martie 2018 și vom reveni la procedura de vot, așa cum am agreat, la ora 13.00.

Doamnă Apolschii,

Vă rugăm frumos, în calitate de președinte al Comisiei juridice, numiri și imunități, să ne prezentați și **raportul comisiei pentru lectura finală la proiectul nr. 34 din 14 februarie 2018, subiectul nr. 3 de pe ordinea de zi din supliment.**

Doamna Raisa Apolschii:

Stimate domnule Președinte,

Onorat Parlament,

Comisia a examinat proiectul de Lege privind modificarea și completarea unor acte legislative, inițiativa Guvernului. Proiectul de lege a fost aprobat în primă lectură la data de 22 martie 2018 și adoptat în lectura a doua la 20 aprilie 2018.

În rezultatul redactării, au fost identificate unele omisiuni privind intrarea în vigoare a unor prevederi din lege. Comisia a acceptat amendamentul deputatului Sîrbu privind expunerea articolului VI litera c) în următoarea redacție, deci punctul c): „Prevederile punctelor 4 și 13 din articolul V ale prezentei legi vor intra în vigoare cu începere de la 1 ianuarie 2019”.

De asemenea, comisia a examinat propunerea și obiecția domnului Carpov, expusă în ședința Parlamentului din 20 aprilie, privind redactarea definiției „beneficiari efectiv”. La articolul V punctul 2 la noțiunea de „beneficiar efectiv” cuvintele „persoană fizică ce deține și controlează în ultima instanță o persoană fizică sau o persoană juridică”, închei citatul, se substituie cu cuvintele „persoană fizică care controlează în ultima instanță o persoană fizică sau care deține ori controlează în ultima instanță o persoană juridică”.

În rezultatul dezbaterilor, comisia, cu votul majorității membrilor, propune proiectul de Lege nr. 34 din 14 februarie 2018 spre examinare și adoptare în lectură finală în cadrul ședinței plenare a Parlamentului, varianta redactată a căruia este anexată la prezentul raport.

Mulțumesc.

Domnul Andrian Candu:

Vă mulțumim foarte mult.

Doamnă președinte Apolschii,

Aici o să avem și o întrebare.

Nu știu dacă domnul președinte Voronin este semnatar al vreunui amendament? Aveți un amendament?

Vă rugăm frumos, domnule Voronin.

Ce vreți să ne spuneți astăzi?

Domnul Vladimir Voronin:

Eu la toate amendamentele îs semnatar și întotdeauna semnez nu pozitiv, dar negativ toate amendamentele, pentru că ele sînt inventate și scoase nu știu de unde.

Dar pe mine mă interesează... eu pe dumneavoastră v-am cruțat tot timpul, doamnă președinte, nu v-am pus nici o întrebare 3 ani de zile: noi cînd o să... dumneavoastră sînteți acolo o grupare care, trebuie, nu trebuie, dar diferite proiecte, diferite legi inventați, scrieți, le scoateți nu știu de

unde, dar cînd o să primim o lege despre expropriere și tot aceea ce s-a furat și s-a luat în mod nelegitim de la cetățenii țării, de la statul nostru?

Doamna Raisa Apolschii:

Domnule președinte,

Eu cred că mă depășește. Asta e o doleanță a dumneavoastră, dar factorii de decizie deja lasă... să se înarmeze. Eu chiar sînt aici în imposibilitate să vă dau un răspuns.

Mersi.

Domnul Andrian Candu:

Vă mulțumim frumos.

În legislație deja sînt prevăzute confiscările pentru astfel de motive, dar, domnule președinte Voronin, în mod voluntar, cei care se consideră pot să facă donații statului cu referire la chestiunile pe care le-ați avut în vedere ca expropriere.

Vă rog frumos.

Domnul Vladimir Voronin:

Eu vă mulțumesc, domnule Președinte Candu, pentru acest cuvînt „voluntar”. Înseamnă că și în mod revoluționar se poate, da?

Mulțumesc.

Domnul Andrian Candu:

Nu. Vă mulțumesc frumos.

Revoluționar înseamnă prin forță, prin agresiune și asta nu e bine.

Vă mulțumim foarte mult, doamnă președinte Apolschii.

Aici încheiem dezbaterile la proiectul nr. 34 din 14 februarie 2018, care s-a examinat acum, în lectură finală. Și vom reveni la procedura de vot, precum a fost agreat, la ora 13.00.

Următorul subiect din același supliment, subiectul nr. 4 de pe ordinea de ordinea de zi, **proiectul de Lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative, proiectul nr. 42 din 21 februarie 2018, proiect aflat în lectura a doua.**

Și o rugăm foarte mult pe doamna Buliga, președintele Comisiei protecție socială, sănătate și familie, să ne prezinte raportul la acest subiect.

Doamna Valentina Buliga:

Stimate domnule Președinte,

Stimați colegi deputați,

În cadrul comisiei a fost examinat pentru lectura a doua proiectul de Lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative. Proiectul în

cauză are drept scop modificarea cadrului legal aferent salarizării angajaților din Serviciul Prevenirea și Combaterea Spălării Banilor.

În procesul de examinare și în cadrul comisiei au parvenit câteva amendamente. Amendamentele au fost transmise Guvernului pentru examinare. Este vorba despre amendamentul domnului Sergiu Sîrbu și al domnului Țap.

Poziția Guvernului este parte componentă a raportului și a sintezei la acest proiect.

În rezultatul votării, în cadrul comisiei, cu majoritatea de voturi ale membrilor prezenți – 6 voturi „pentru” și 2 „abțineri” la vot, și 2 „împotrivă”, Comisia protecție socială, sănătate și familie propune să votăm proiectul de lege în lectura a doua.

Domnul Andrian Candu:

Vă mulțumim foarte mult.

Cer scuze, v-ați oprit, așa, brusc, nu am înțeles dacă ați încheiat.

Vă mulțumim foarte mult.

Ați încheiat.

Doamna Valentina Buliga:

Da, domnule Președinte.

Domnul Andrian Candu:

Am înțeles.

Astfel, nu sînt întrebări.

Încheiem dezbaterile la proiectul nr. 42.

Vă mulțumim foarte mult, doamnă președinte Buliga.

Vom supune votului proiectul nr. 42 din 21 februarie 2018 la ora 13.00, așa cum am convenit.

Și să trecem la următoarele două subiecte, care țin de numiri, în mod special este vorba despre numiri la funcția de judecător în Curtea Supremă de Justiție.

Și primul subiect la acest capitol, subiectul nr. 5 de pe ordinea de zi, **proiectul nr. 119 din 18 aprilie 2018, proiectul de Hotărîre privind numirea în funcția de judecător al Curții Supreme de Justiție, fiind vorba despre Victor Burduh.**

Vă rugăm frumos, doamnă președinte Apolschii, să ne prezentați și proiectul de hotărîre, și ceea ce comisia a decis.

Și, bineînțeles, vreau, dragi colegi, să menționez că în sală îl avem prezent pe domnul Burduh.

Vă rugăm frumos să vă ridicați.

Dumnealui este în sală și dacă sînt întrebări în adresa dumnealui, vă stă la dispoziție.

Luați loc, vă rugăm.

Mersi mult.

Doamna Raisa Apolschii:

Mulțumesc, domnule Președinte.

Am să dau mai întâi de toate citire proiectului de Hotărîre privind numirea în funcția de judecător al Curții Supreme de Justiție.

„În temeiul articolului 116 alineatele (4) și (5) din Constituția Republicii Moldova și al articolelor 9 și 10 din Legea nr. 789/1996 cu privire la Curtea Supremă de Justiție,

Parlamentul adoptă prezenta hotărîre.

Articolul 1. – Domnul Victor Burduh se numește în funcția de judecător al Curții Supreme de Justiție pînă la atingerea plafonului de vîrstă de 65 ani.

Articolul 2. – Prezenta hotărîre intră în vigoare la data adoptării”.

Și acum o să dau citire raportului comisiei.

Comisia a examinat acest proiect de hotărîre și în conformitate cu articolul 116 alineatul (4) din Constituția Republicii Moldova și articolul 90 din Legea nr. 789 cu privire la Curtea Supremă de Justiție, judecătorii Curții Supreme sînt numiți în funcție de Parlament, la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii, pînă la atingerea plafonului de vîrstă de 65 ani.

Comisia a examinat hotărîrea Consiliului Superior al Magistraturii nr. 164/9 din 3 aprilie 2018 cu privire la desfășurarea concursului pentru suplinirea funcției vacante de judecător al Curții Supreme de Justiție prin care a fost propusă candidatura domnului Victor Burduh pentru numirea în funcția menționată.

În rezultatul celor expuse, Comisia juridică, numiri și imunități a decis, cu majoritatea voturilor, să propună Parlamentului pentru examinare și adoptare proiectul de Hotărîre nr. 119 din 18 aprilie 2018.

Vă mulțumesc, domnule Președinte.

Domnul Andrian Candu:

Vă mulțumim frumos.

Dacă sînt întrebări în adresa comisiei, autorilor sau judecătorului.

Se pare că nu sînt.

Vă mulțumim foarte mult.

Încheiem dezbaterile la proiectul nr. 119 din 18 aprilie 2018, subiectul nr. 5 din supliment. Și vom reveni la procedura de vot, la ora 13.00, precum a fost agreat.

Vă rugăm frumos, doamnă președinte Apolschii, să ne prezentați și următorul subiect de pe ordinea de zi, **proiectul nr. 120 din 18 aprilie 2018 cu referire la numirea în funcția de judecător al Curții Supreme de Justiție a domnului Victor Boico.**

Dumnealui, la fel, este aici, în sala plenului.

Vă rog frumos să vă ridicați.

Vi-l prezint. Și dacă sînt întrebări și în adresa dumnealui, vă rog frumos, sînteți liberi să o faceți.

Vă mulțumesc.

Doamna Raisa Apolschii:

Mulțumesc, domnule Președinte.

O să încep cu citirea proiectului de Hotărîre privind numirea în funcția de judecător al Curții Supreme de Justiție.

„În temeiul articolului 116 alineatele (4) și (5) din Constituția Republicii Moldova și al articolelor 9 și 10 din Legea cu privire la Curtea Supremă de Justiție,

Parlamentul adoptă prezenta hotărîre.

Articolul 1. – Domnul Victor Boico se numește în funcția de judecător al Curții Supreme de Justiție pînă la atingerea plafonului de vîrstă de 65 ani.

Articolul 2. – Prezenta hotărîre intră în vigoare la data adoptării.”

Și raportul comisiei.

Vreau să informez plenul Parlamentului că comisia a examinat proiectul de Hotărîre nr. 120 care vizează numirea în funcția de judecător al Curții Supreme de Justiție a domnului Victor Boico.

Comisia... așa cum am spus și în cazul precedent, Parlamentul numește judecătorii la funcția de judecător la Curtea Supremă de Justiție în baza demersului, hotărîrii Consiliului Superior al Magistraturii.

Comisia a examinat acea hotărîre a Consiliului Superior al Magistraturii nr. 165/9 din 3 aprilie 2018 cu privire la desfășurarea concursului pentru suplinirea funcției vacante de judecător al Curții Supreme de Justiție, prin care a fost propusă candidatura domnului Victor Boico pentru numirea în funcția menționată.

În rezultatul dezbaterilor, comisia a decis, cu majoritatea voturilor, să propună plenului Parlamentului pentru examinare și adoptare proiectul de Hotărîre nr. 120 din 18 aprilie 2018.

Vă mulțumesc.

Domnul Andrian Candu:

Vă mulțumim foarte mult.

Doamnă Ciobanu,

Dumneavoastră aveți întrebări în adresa autorilor sau a judecătorului?

Vă rog frumos, doamnă Ciobanu, poftiți.

Doamna Maria Ciobanu:

Domnule Boico,

Dumneavoastră sînteți cunoscut opiniei publice drept unul din cei mai controversați magistrați, așa cum ați luat decizii strigătoare la cer.

În 2014 l-ați declarat nevinovat pe Petru Corduneanu, fostul șef al Direcției ordine publică din cadrul Ministerului Afacerilor Interne și Dumitru Rusu, fostul său adjunct, care au fost acuzați de maltratarea fostei deputate Valentina Cușnir în noaptea de 7 spre 8 aprilie 2009. Iar în aprilie 2014 ați pronunțat decizia de condamnare la închisoare a lui Gheorghe Popa, primul judecător din Republica Moldova prins în flagrant cu luare de mită.

După 3 ani, Curtea Supremă de Justiție îl achită pe motiv că, chipurile, a fost o provocare pusă la cale de organele de drept.

Ce să înțeleg, domnule magistrat? Că, în temeiul acestor „merite”, ați câștigat concursul, chiar dacă ați acumulat cel mai mic punctaj sau că actuala guvernare îi promovează insistent pe judecătorii implicați în evenimentele din 7 aprilie 2009?

Domnul Andrian Candu:

Vă mulțumim.

Domnule Boico,

Puteți să luați loc. Microfonul este pornit. (*Voce nedeslușită din sală.*)

Mai bine să luați loc... luați loc și... ca să vă simțiți confortabil și răspundeți.

Vă rugăm.

Domnul Victor Boico – *candidat la funcția de judecător al Curții Supreme de Justiție:*

Eu vreau să vă spun, cu siguranță, că în ambele cazuri... ambele dosare penale au fost examinate multilateral, multiaspectual, absolut conform legii. Faptul dat a fost confirmat... Eu nu pot, într-un fel, să-mi apreciez hotărîrea, să comentez hotărîrea, ideea mi-am expus-o și convingerea mi-am expus-o în hotărîrile propriu-zise, în sentințele spuse.

Sentințele, în primul caz cu domnul Corduneanu, domnul Rusu, au fost menținute de Curtea de Apel, în continuare – Curtea Supremă. În cazul domnului Popa aceeași situație a fost o... am desfășurat, detaliat am scris care sînt... care au fost circumstanțele și... care au dus la convingerea că, într-adevăr, a fost săvîrșită o infracțiune.

Aprecierea acestor probe a fost dată ulterior. Iarăși, nu am nici un drept, ca judecător, să comentez nici a mea hotărîre, nici hotărîrile instanțelor ierarhic superioare.

Domnul Andrian Candu:

Da. Vă mulțumim foarte mult.

Dragi colegi,

Vă atrag atenția că subiecte legate de un anumit dosar și probele pe anumit dosar sau chestiuni legate de decizia unor judecători nu pot fi discutate în plenul Parlamentului. Este contrar și a Regulamentului, și a legii.

Vă rugăm frumos, doamnă Ciobanu, dacă aveți altă întrebare... a doua întrebare sau precizare.

Poftiți.

Doamna Maria Ciobanu:

Precizare, domnule Președinte al Parlamentului.

Este cunoscut principiul, în baza căruia acționează instanțele de judecată din Republica Moldova – o mîină spală pe alta.

Domnul Andrian Candu:

Vă mulțumim foarte mult.

Domnule președinte Voronin,

Vă rog frumos, poftiți.

Domnul Vladimir Voronin:

Eu n-o înțeleg pe doamna deputat Maria Ciobanu, în rîndul acestor familii, cînd ai vorbit despre Valentina Cușnir.

Și îi mulțumesc candidatului că el n-a pomenit această familie, că noi știm cine-i asta.

Și, într-adevăr, domnul...

Stai, eu vreau să te laud, domnule Candu, nu te opri. Și, într-adevăr, domnul Președinte Candu are dreptate.

Aici noi nu trebuie să ne apropiem (*rîde*) de aceste probleme, că o să ajungem tare-tare departe.

Domnul Andrian Candu:

Vă rog frumos, dragi colegi, să nu ne referim la persoane care nu sînt în sală... că chiar nu e etic, dacă vorbim de doamna respectivă.

Și, în continuare, dacă nu sînt întrebări în adresa autorilor, comisiei și a candidatului, atunci încheiem dezbaterile la acest subiect.

Vă mulțumesc foarte mult.

Astfel, proiectul nr. 120 din 18 aprilie 2018 a fost dezbătut. Încheiem dezbaterile. Și revenim la procedura de vot, precum a fost agreat, la ora 13.00.

Un alt subiect de pe ordinea de zi din supliment, la fel, aflat în lectura a doua, fiindcă pe acestea le propun, inițial, să le discutăm și să le dezbaterem, este subiectul nr. 9, **proiectul de Lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative, proiectul nr. 26 din 7 februarie 2018.**

Vă rugăm frumos, domnule Carpov, vicepreședintele Comisiei securitate națională, apărare și ordine publică, vă rugăm să ne prezentați raportul comisiei.

Domnul Eugen Carpov:

Vă mulțumesc, domnule Președinte.

Vă prezint raportul la proiectul de Lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative nr. 26 din 07.02.2018 pentru lectura a doua.

În conformitate cu prevederile Regulamentului Parlamentului, adoptat prin Legea nr. 797 din 02.04.1996, Comisia securitate națională, apărare și ordine publică a fost sesizată spre dezbateri în fond cu proiectul de Lege cu privire la modificarea și completarea unor acte legislative.

La 22 martie 2018, Parlamentul a aprobat în primă lectură proiectul respectiv de lege.

În cadrul pregătirii acestuia pentru dezbateri în a doua lectură, la ședința comisiei au fost examinate amendamentele, propunerile și obiecțiile înaintate pe marginea acestui proiect, inclusiv recomandările recepționate în cadrul consultărilor publice, rezultatele cărora sînt expuse în sinteza care este parte componentă a prezentului raport și a fost distribuită tuturor deputaților.

Proiectul a fost ajustat reieșind din amendamentele și propunerile acceptate care se anexează la prezentul raport.

În concluzie, Comisia securitate națională, apărare și ordine publică, în rezultatul examinării proiectului respectiv în ședința sa din 26 aprilie 2018, a propus, cu votul majorității membrilor comisiei, adoptarea proiectului respectiv de către Parlament.

Vă mulțumesc.

Domnul Andrian Candu:

Mulțumim foarte mult.

O primă intervenție și o întrebare – din partea domnului Boțan, președintele comisiei.

Vă rog frumos, poftiți.

Domnul Roman Boțan:

Vă mulțumesc, domnule Președinte.

Doar pentru a preciza, pentru stenogramă, acest proiect a fost inclus în ordinea de zi a ședinței de ieri, la insistența majorității membrilor din comisie. Nu a fost acumulat un număr suficient de voturi pentru a fi examinat în cadrul ședințelor plenare. Și astăzi majoritatea membrilor comisiei au examinat suplimentar acest proiect.

Întrebarea. Am vrut să întreb: dacă în cadrul acestei ședințe ați discutat despre faptul cum va fi asigurat, ce capacități va avea Autoritatea Națională de Integritate, atunci când va trebui să elibereze asemenea certificate pentru un număr foarte, dar foarte mare de candidați atunci când vor fi alegerile locale, de exemplu? Care este soluția propusă? Și dacă există capacități umane în acest sens și care este poziția Guvernului și dacă Guvernul a vizat acest lucru?

Domnul Eugen Carpov:

Da. Aspectele respective au fost discutate și ieri, în cadrul ședinței comisiei. Ele au fost precizate, sînt importante. Cred că și-au regăsit o reflectare în proiectul pe care-l propunem să fie votat de Parlament.

Deci mecanismul de acordare a acestor certificate se bazează pe o conlucrare dintre Autoritatea Națională de Integritate și Agenția Servicii Publice. Deci certificatele se eliberează de către ANI, dar... se perfectează de către ANI, dar pot fi eliberate sau la subdiviziunile ANI, sau la subdiviziunile Agenției Servicii Publice, care are o rețea diversificată de oficii pe teritoriul Republicii Moldova care sînt peste 40 la număr.

Deci legea prevede și... în proiectul prezentat, legea prevede și o garanție pentru ca, în cazul în care ar exista o situație ipotetică, când numărul celor care se vor adresa va fi foarte mare și, să presupunem că, agenția nu va face față să elibereze aceste certificate, deci o prevedere punctul 5 din această lege... din articolul 31¹ din această lege spune că: „procesul de solicitare și eliberare a certificatelor de integritate va fi organizat în așa modalitate, încît să nu împiedice realizarea dreptului de a fi ales”.

Deci dacă există o problemă pe partea structurilor de stat care nu eliberează la timp acest certificat, cetățeanul nu va fi împiedicat să participe la concursurile pentru accedea la funcțiile pe care și le propune.

Domnul Andrian Candu:

Mulțumim foarte mult.

Domnul Boțan și domnul Bejan, ulterior.

Vreau să vă readuc aminte că sîntem în lectura a doua și, în mod obișnuit, se discută pe marginea amendamentelor făcute.

Dacă dumneavoastră, domnule Boțan, aveți, pur și simplu, întrebări pe marginea subiectului, ca și conținut, știți foarte bine că nu putem să intrăm pe subiectele respective dacă nu există amendament.

Vă rog frumos, domnule Boțan.

Poftiți.

Domnul Roman Boțan:

Vă mulțumesc.

Ultima precizare. Este faptul că asemenea certificate nu sînt prevăzute în legislațiile nici unui stat din Uniunea Europeană. Și sper ca aplicarea acestuia să nu tergiverseze procesele electorale și democratice din Republica Moldova.

Vă mulțumesc.

Domnul Andrian Candu:

Mulțumim frumos.

Luînd în considerare că nu mai sînt alte subiecte, alte întrebări, amendamente la acest proiect de lege...

Doamnă Buliga,

Aveți amendament la proiectul...?

Doamna Valentina Buliga:

O precizare.

Domnul Andrian Candu:

La acest subiect?

Doamna Valentina Buliga:

Nu.

Domnul Andrian Candu:

Nu?

Atunci, vă rog frumos să încheiem dezbaterile la proiectul...

Mulțumim foarte mult, domnule Carpov.

Încheiem dezbaterile la proiectul de Lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative, proiectul nr. 26 din 7 februarie 2018. Și vom reveni la procedura de vot, precum am agreat, la ora 13.00.

Doamnă președinte Buliga,

Vă rog frumos.

Doamna Valentina Buliga:

Domnule Președinte,

Eu vreau să fac o precizare la raportul votat, la nr. 42 – 6 voturi „pentru” și un vot „împotriva” doar.

Mulțumesc.

Pentru stenogramă.

Domnul Andrian Candu:

Mulțumim frumos. (*Gălăgie în sală.*)

Pentru stenogramă, s-a referit doamna Buliga la proiectul nr. 42 din 21 februarie 2018, care a fost recent examinat, dezbătut și încheiate dezbaterile pentru lectura a doua.

Dragi colegi,

În continuare, vă propun să trecem la ordinea de zi de bază, și anume la subiectul nr. 3, **proiectul de Lege pentru modificarea unor acte legislative, proiectul nr. 105 din 29 martie 2018.**

Și, cu permisiunea dumneavoastră, am să vi-l prezint în calitate de autor.

Dragi colegi,

Vă supun atenției pentru examinare și dezbateri proiectul nr. 105 din 29 martie 2018 care se referă la modificări în legislația fiscală cu privire la scutirile pe care noi, în mod obișnuit, le facem în fiecare an, când este vorba despre serviciile sau reparația Parlamentului.

Noi am făcut astfel de scutiri la TVA la importul bunurilor și lucrărilor pentru anii 2016 și 2017, cu scopul că vor fi finalizate toate lucrările. Cu regret, însă au rămas câteva lucrări și încă se desfășoară, se finisează lucrările la etajul trei și la amenajarea teritoriului. Antreprenorul a mai adus și aduce unele chestiuni, mărfuri și lucrări mai efectuează pentru reparația Parlamentului.

Noi, în mod obișnuit, ca să nu suportăm costuri suplimentare la buget, scutim de TVA, taxă vamală și taxă de proceduri vamale și venim încă o dată cu propunerea de a prelungi această scutire și pentru anul 2018, cu mențiunea că, din câte cunosc și din câte am vorbit și cu Ministerul Finanțelor, Guvernul a dat un aviz parțial pozitiv susținând propunerea

noastră legată de import, dar nesuștinând propunerea noastră legată de livrarea mărfurilor și a serviciilor pe teritoriul Republicii Moldova cu taxă pe valoare adăugată zero. Și din cauza asta, bineînțeles, comisia urmează să precizeze deja în raport. Noi renunțăm la această scutire și ne vom alia întru totul recomandărilor Guvernului.

Vă stau la dispoziție pentru întrebări.

Domnul Vladimir Vitiuc:

Mulțumesc, domnule Președinte, pentru prezentare.

Și prima întrebare – domnul Carp.

Poftim.

Domnul Lilian Carp:

Domnule Președinte,

În general, eu aș fi pentru scutirea de taxe, mai ales că este vorba de Parlamentul Republicii Moldova. Facem noi scutire pentru fel de fel de clopote și alte lucruri, dar aici atîția ani Parlamentul a stat în paragină, așa cum este și acum se face reparație, s-ar putea de făcut această scutire, însă întrebarea mea este alta.

Legea privind achizițiile publice spune că pentru efectuarea anumitor lucrări sau procurarea de bunuri, servicii ș.a.m.d. se face un transfer pînă la 10%. Noi acum facem o... din cîte propuneți dumneavoastră în articolul 3 ca să permitem Ministerului Finanțelor să facă o plată în avans de 50 la sută, ceea ce practic este în contradicție cu Legea privind achizițiile publice, care spune că se face o plată în avans cu 10 la sută, noi propunem 50 la sută.

Această nu este o deviere, așa să spunem, de la Legea privind achizițiile publice, care prevede altceva?

Domnul Andrian Candu:

Noi am făcut lucrul acesta și în anii precedenți. Deci nu e o noutate. Ține de contractul care este semnat de ministerul... acum se numește Ministerul Economiei și Infrastructurii, este contractul făcut cu antreprenorul, inclusiv român, care ne-a făcut aici mobila în sala plenului, – fiindcă noi am avut o garanție eliberată mulți ani în urmă – și pentru a face plățile pentru această companie și pentru antreprenorul general, noi, anii trecuți, am mers pe propunerea ministerului, că de altfel ei nu puteau contracta lucrările, serviciile și bunurile de la import, dacă nu făceau o plată mai mare de 10 la sută. Adică 10 la sută, luînd în considerare că au fost mai multe contracte, pentru mai multe servicii și pentru mai multe lucrări și, inclusiv, pentru mai multe bunuri nu era suficient pentru a face comandă și a face la timp lucrările și de aceea în anul 2016, 2017 noi, la fel, am avut această excepție de la Legea privind achizițiile publice.

Păstrăm aceeași metodă. Vă anunț că, din câte cunoaștem noi și Secretariatul general al Parlamentului, au mai rămas practic lucrări de ultimul... ultima sută de metri, să zic, după care urmează să intre în activitate o comisie de predare-primire și de verificare a tuturor celor făcute, ca noi, în sfârșit, Parlamentul Republicii Moldova, să ne obținem clădirea înapoi, dar după ce se face, bineînțeles, un audit al calității și al termenelor, și al costurilor pe care le-am avut noi pe întreaga lucrare.

Domnul Lilian Carp:

Domnule Candu,

Eu, în principiu, nu sînt împotriva ca să fie achitată o sumă în avans, dar noi... cred că trebuie schimbată în genere Legea privind achizițiile publice. Fiindcă există această problemă acum chiar și cu administrația publică locală de nivelul al doile, cînd contractează diferiți agenți pentru lucrări și acolo din păcate, condițiile se pun că trebuie să aibă o anumită experiență și trebuie să aibă un anumit volum de lucrări și nu sînt foarte multe întreprinderi care pot face acest lucru, mai ales cu rețeaua de gaz, apă, apeduct ș.a.m.d. Și atunci, se întîmplă situația că ei nu au capacitatea, unele întreprinderi, să presteze aceste servicii, fiindcă li se face transfer doar de 10 la sută, iar cele care au capacitate nu au destui bani să facă lucrări în avans. Și în acest context, noi trebuie să schimbăm: ori 30 la sută minimum, așa Legea privind achizițiile publice, ca noi să putem crea o posibilitate acestor agenți să poată face lucrări calitative, că, în caz contrar, dacă nu le facem acest transfer măcar de 30 la sută, 40 la sută pentru prestarea anumitor servicii, atunci de aceea și avem calitatea pe care o avem și la construcția de drumuri, și multe, multe alte tipuri de servicii.

Asta era ideea de la care, de fapt, am vrut să pornesc. Fiindcă, da, este corect, că anumite servicii costă scump, iar agenții economici care să presteze servicii calitative nu sînt atît de mulți.

Mersi mult.

Domnul Andrian Candu:

Domnule Carp,

Din câte cunosc și din discuțiile pe care le-am avut cu ministrul finanțelor, ei lucrează acum la o nouă abordare legată de achizițiile publice. Și anume, în primul rînd, fac platforma electronică după modelul Ucrainei care este unul foarte de succes și lăudat în întreaga lume împreună cu partenerii externi, prin care toate achizițiile se vor face electronic și în timp real, noi toți, ca utilizatori, și toată societatea poate să urmărească care sînt ofertele, cererile și cum se desfășoară achiziția.

Luînd în considerare că va fi transparența maximă pe platforma electronică, înțeleg de la Ministerul Finanțelor că ei lucrează nemijlocit și la regulile de achiziție, inclusiv la a da flexibilitate mai mare pentru cel care comandă sau cel care cere, solicită lucrările să aibă flexibilitate la plăți,

inclusiv la o marjă mai mare a ratelor de avans. De aceea sînt sigură că, probabil, și în această legislatură și poate în această sesiune o să discutăm suplimentar la subiectul achizițiilor publice.

Domnul Vladimir Vitiuc:

Doamnă Zotea,

Poftim, prima întrebare.

Doamna Alina Zotea-Durnea:

Mulțumesc frumos.

Domnule Președinte Candu,

Ieri în Comisia economie, buget și finanțe am discutat acest proiect și l-am întrebat pe domnul președinte Creangă dacă există acea anexă la acest proiect cu privire la care au fost mărfurile, utilajele, echipamentele care au venit, care sînt cele care urmează, astfel încît votînd acest proiect să știm că în perioada următoare trebuie să mai vină x, y, z, să zicem mărfuri, utilaje, bunuri, echipamente, mobilier. Fiindcă, de altfel, noi prelungim și acest termen, sîntem de acord cu el, dar măcar să știm pentru ce votăm.

Mersi.

Domnul Andrian Candu:

Nu am o astfel de anexă, vă spun așa cum este. Noi ne-am bazat pe solicitarea Ministerului Economiei, în baza contractelor pe care le au cu antreprenorii. Sînt sigur că la o solicitare suplimentară, noi întotdeauna putem să primim toată informația, inclusiv ceea ce s-a importat, mai ales că lucrul acesta oricum se face în cooperare și cu Serviciul Vamal. Noi putem, ulterior, să vedem clar ce s-a făcut, ce s-a importat, unde a fost instalat și care este anume beneficiul de la un astfel de import, în cazul de față.

Domnul Vladimir Vitiuc:

Domnule Bejan,

Poftim, prima întrebare.

Domnul Valerian Bejan:

Mulțumesc, domnule Președinte.

Stimate domnule Președinte Candu,

De regulă, noi cînd votăm astfel proiecte de legi de scutire, în susținerea a ceea ce a vorbit colega Zotea, era și o listă, o anexă anume a mărfurilor importate. Am înțeles că se poate de obținut lista respectivă, dar, cel puțin, costul proiectului de lege, avem o estimare, cam care ar fi suma respectivă?

Mulțumesc.

Domnul Andrian Candu:

Îl rog pe domnul președinte Creangă, dumnealui se pare că a intrat mai mult în detalii decât am intrat eu, de aceea ar putea să ne spună și costul.

Domnul Vladimir Vitiuc:

Domnule Creangă,

Poftim.

Domnul Ștefan Creangă:

Mulțumesc.

Stimați colegi,

Costul evaluat de către Guvern cu Ministerul Economiei este... scutirea în jur de 2 milioane de lei. Scutiri.

Domnul Andrian Candu:

Vă mulțumesc.

Domnul Vladimir Vitiuc:

Vă mulțumesc.

Господин Рейдман,

Пожалуйста, ваш вопрос.

Domnul Oleg Reidman:

Да, спасибо.

Господин Председатель, интенция же понятная: мы предполагаем, что в результате этих освобождений стоимость будет ниже.

Однако опыт таких освобождений показывает, что обычно стоимость определяется тем, сколько за это платят на рынке, независимо от того, на сколько освобождают.

Ну, допустим, тот, кто будет заниматься контрактованием закупками товаров и услуг, должен иметь в виду: scutiri должны повлиять на цену, и за этим нужно будет следить, и мы попросим, чтобы Счетная палата аудировала, как эти scutiri отработали на цене.

Что касается предварительной оплаты 50 процентов. Я понимаю, что, может быть... и особенно по импорту – товары, материалы, комплектующие и т.д., – здесь, может быть, это имеет смысл, а работы авансировать на 50 процентов никакого смысла не имеет. Одно из двух: либо мы в контракте должны делать график выполнения работ более детальный и всякий раз иметь закрытую процентовку, как говорится, акт выполненных работ, и платить – 10% процентов для

этого вполне достаточно – чтобы купить комбинезоны, монтажные пояса и т.д., которые будут служить, может быть, еще дольше.

Мне кажется, вот здесь нужно было бы поработать по работам. Не имеет смысла ... я не вижу, по крайней мере... может быть, вы мне объясните, почему 50 процентов работ нужно оплатить аванс?

Domnul Andrian Candu:

Domnule Reidman,

Sînt perfect de acord cu dumneavoastră la prima chestiune care ați spus că cei care vor administra întregul proces, și aceștia sînt cei de la Ministerul Economiei și Infrastructurii, trebuie să fie foarte atenți și cu calcule exacte, și cu acuratețea respectivă, ca să vadă care este prețul lucrărilor sau al bunurilor, luînd în considerare și scutirea. Ca să existe și concurență, să existe și deja executarea contractului nemijlocit sau a contractelor și, în general, a lucrărilor care au fost aici, în Parlament, trebuie neapărat să facă obiectul unor analize și al unui control din partea Curții de Conturi.

Și, evident, noi cînd vom avea procesul de predare-primire a clădirii și a lucrărilor, vom face și un audit al calității, deoarece noi deja și Secretariatul deja identifică unele neajunsuri aici sau acolo. De aceea noi vrem o lucrare plătită din banii statului să fie verificată, calitatea să fie asigurată și, bineînțeles, toate procesele.

Mai ales că aici noi nu vorbim doar de... de exemplu, mobila care o avem aici, în sala plenului, noi vorbim despre sisteme, sisteme de aerisire, sisteme de antiincendiu, sisteme de alarmă, vorbim despre securitatea informațională, camerele video și multe, multe alte chestiuni.

Dar referindu-mă la a doua chestiune, de ce am inclus și lucrările? Și nu este pentru prima dată, așa cum am menționat, am făcut-o și în anii precedenți. Deoarece, haideți să vă dau un exemplu. Din cîte îmi aduc aminte, achiziția și instalarea echipamentelor de aerisire și antiincendiu a fost un contract întreg. Cel care a produs echipamentele în același preț, prețul a fost stabilit și cu instalarea, și lucrările de: montaj, instalare, verificare, testare și multe altele.

Adică, este un preț global, nu a fost posibil de separat prețul pentru echipament ca atare și prețul lucrărilor, fiindcă contractul a fost unic. Fiindcă acele bunuri au fost comandate direct de Parlament, exact pentru Parlament, în limba engleză se zice „tailor-made”, adică făcut la comandă anume așa. Și el, prețul lucrărilor, a fost împreună cu prețul echipamentului și nu era posibil să le separi și din cauza asta, plătind un zece la sută, noi nu puteam să angajăm pe nimeni. Ele nu se produc în Moldova, trebuiau să fie contractate din exterior. Și în cazul de față eram într-un fel într-un cerc vicios. 10 la sută nu putem plăti, că antreprenorul a zis: eu nu fac pentru 10 la sută un echipament care costul e atît de mare, eu

trebuie la rîndul meu să fac achiziții, trebuie să am garanție că voi o să plățiți și de aceea dați o excepție în lege atunci. Din cauza asta a apărut această excepție.

Domnul Vladimir Vitiuc:

Domnule Reidman,

Poftim, a doua întrebare.

Domnul Oleg Reidman:

Nu, o precizare numai. Все-таки это контракты, которые будут подписаны, или уже подписаны, это контракты на производство работ, включая и основные средства системы сами по себе.

Вообще говоря, по правилам бухгалтерского учета и по правилам всех строительных работ, даже если поставка комплектующих, устройств и т.д. от имени исполнителя, подрядчика, – все равно это оборудование берется на баланс заказчика, поэтому должна быть выделена цена у этого заказчика.

Да, я знаю, что бывает так: вот это стоит вместе с установкой... вот это стоит вместе с установкой столько, но есть график выполнения работ, есть смета к проектной документации той же системы de antiincendiu, есть смета, там должно быть написано: «столько – оборудование, столько – работы, столько – непредвиденные расходы, столько – административные» и т.д., она так согласовывается, такая цена.

Конечно, если они нам говорят – вот вам sistem de incendiu, у вас тут 8 тысяч квадратных метров, она будет стоить 8 миллионов лей, до свидания. Ну, так надо взять другого, который бы подробно с нами это дело обсудил. Все-таки наши деньги, наши публичные, да. Когда мы говорим – освобождаем от НДС, это значит, просто мы не перекладываем из кармана в карман, потому что мы из бюджета это все делаем.

А когда нам говорят: платите вперед, а мы систему будем делать три месяца или полгода, то ставка рефинансирования – это наша ставка, наши расходы, а не их. Поэтому давайте так: сделал – вот тебе 10 процентов, 15 процентов ... Сделал работу – получи. 50 процентов на оборудование – на тебе, привези 50 процентов, чтобы они были здесь.

Domnul Andrian Candu:

Să vă întreb ceva, domnule Reidman.

Domnul Oleg Reidman:

Da, poftim.

Domnul Andrian Candu:

În cazul de față știți foarte bine cum funcționează sistemele. Dacă sînt trei antreprenori în regiune sau în Europa care fac ... trei producători care fac sisteme și unul spune, da, iau, accept 10 la sută, dar te costă 10 milioane. Iar altul spune: îți dau 5 milioane, dar dă-mi 30 la sută. Dumneavoastră pe care l-ați alege? Trebuie... cît costă banii în timp. De acord, păi, iată banii în timp au fost calculați că e mai bine să mergem pe prețul mai redus, dar să fie avansul mai mare, decît avansul mai mic, dar prețul mai mare. S-a făcut un calcul și de asta a venit Ministerul Economiei cu respectivele ... angajat și cu angajament... (*Vorbește cineva în sală.*) Și eu la fel.

Domnul Vladimir Vitiuc:

Domnule Deliu,

Poftim, prima întrebare.

Domnul Tudor Deliu:

Mulțumesc.

Cred că nu este o noutate, căci proiecte similare noi am adoptat și în anii ulteriori. Dar, domnule Președinte, eu vreau să mă refer însuși la procesul legislativ. Potrivit teoriei dreptului, legea trebuie să aibă acțiune în timp și să nu fie pe un timp determinat. Noi venim în fiecare an și stabilim, iată actualmente pentru anul 2016–2017, acum venim pentru 2018, nu-i exclus ca la anul să venim pentru 2019.

Cum credeți, oare nu ar fi mai bine de exclus atît din articolul I și articolul II „pentru anul 2018”, pînă atunci cînd va fi finalizat? Argumentez, iar mai apoi această prevedere poate fi exclusă din legile actuale. Deoarece în caz contrar noi venim cu trunchierea cîtorva acte normative, stabilind un timp determinat pentru acțiunea unei prevederi legale.

Domnul Andrian Candu:

Opinia mea este că nu putem s-o facem, deoarece aceste operațiuni sînt strict legate de o lege a bugetului și de un an bugetar. Noi nu putem să nu venim cu termen, că de altfel o să ne trezim cu abuzuri. O să-și mai aducă aminte cineva peste vreo doi–trei ani că a uitat să mai cumpere un bec. Eu dau așa un exemplu. Dar Guvernul vrea să știe clar și noi vrem să știm clar care sînt cheltuielile și veniturile bugetare pe an și de aceea noi venim cu scutițiile respective pe an bugetar, 2018 în cazul de față. Și nu vrem ca cumva să apară vreo virgulă sau vreo liniuță pentru anul 2019 sau 2020. Exercițiul bugetar trebuie strict făcut pe anul bugetar.

Domnul Vladimir Vitiuc:

Domnule Deliu,

Poftim a doua întrebare sau precizare.

Domnul Tudor Deliu:

Sînt de acord, însă în lege există așa prevedere. Eu dau citire: „Mărfurile și serviciile destinate realizării proiectelor Fondului de investiții sociale” și urmează mai apoi „se scutesc de TVA fără drept de deducere importul și livrarea pe teritoriul țării Moldovei și servicii destinate proiectelor de asistență financiară oferite de Fondul global” mai apoi „MoldovaGaz” ș.a.m.d. Sînt asemenea prevederi în Codul fiscal și atunci întrebarea mea: cum atunci se prognozează dacă dumneavoastră veniți cu așa... ?

Domnul Andrian Candu:

Aia din Codul fiscal, ce dumneavoastră ați menționat, sînt lucrări continui, inclusiv cele ce le face „MoldovaGaz” la nivel de întreținere a sistemelor. Nu-i un an, nu-s doi, e pe cît timp vor exista sistemele de transport al gazului. Și ele nu-s de un an, doi și nu sînt legate de un an bugetar, sînt atît timp cît există sistema.

Noi putem să scriem aici, dacă vreți, „atît timp cît există clădirea Parlamentului”, dar intrăm în pierderi bugetare foarte mari și un proces necontrolabil ulterior, și mulți pot să abuzeze. Să zicem că noi sîntem poate de bună-credință și n-o s-o facem, dar cine știe, alții, care vor fi, inclusiv lăsăm Ministerul Economiei și Guvernul în niște chestiuni în afara controlului bugetar.

De aceea mai bine e să precizăm anul bugetar și noi asta am făcut. Uitați-vă la primul articol, cînd vorbim despre mărfuri, utilaje, scriem pentru anul 2018. Cînd vorbim în articolul 2 despre Legea cu privire la tariful vamal, ne referim la anul 2018. Vrem să fie clar scris anul bugetar.

Domnul Vladimir Vitiuc:

Domnule Deliu,

Vă rog, ultima precizare.

Domnul Tudor Deliu:

Ultima precizare. Deci nu e exclus faptul că și la anul se va veni cu asemenea proiect de lege pentru prelungirea pentru anul 2019. Dar întrebarea mea: de ce nu s-a făcut acest lucru în politica bugetar-fiscală? Nu se putea de făcut acum?

Domnul Andrian Candu:

Deoarece în politica bugetar-fiscală, noi am aprobat-o, dacă nu greșesc, pe la mijlocul lunii decembrie. Atunci, în perioada cea de decembrie, încă nu se știa cum, vor avea loc sau nu vor avea loc lucrările la etapa finală în Parlament. Noi ne-am trezit prin luna ianuarie, niște discuții. Ministerul Economiei, în luna ianuarie, a ridicat problema că s-ar putea să fie necesar de suplimentat lucrări: 1, 2, 3, 4, 5. Noi tot am examinat poate totuși reușim fără, prin februarie am înțeles că nu putem fără. După

aia a fost făcut acest proiect de lege cu întârziere, noi tot sperînd că totuși reușim fără cheltuieli suplimentare să aducem unele lucrări.

Ministerul Economiei a sperat că Ministerul Finanțelor va veni cu amendamente în legislație și vor majora respectivele lucrări. Pînă la urmă, Ministerul Finanțelor a zis: luînd în considerare că nu vă permitem livrarea cu TVA zero, o să vină Ministerul Economiei cu supliment în iunie, cînd vom rectifica bugetul, dar la restul a permis importul fără taxă.

Domnul Vladimir Vitiuc:

Domnule Cobzac,
Poftim, prima întrebare.

Domnul Grigore Cobzac:

Da. Vă mulțumesc, domnule Președinte.
Domnule Președinte Candu,

Nu am avut intenția să mă includ în discuții, dar m-au provocat colegii și dumneavoastră cu discuțiile referitor la capitolul „Avans”, „Transferuri în avans”.

Situația este următoarea. Parlamentul a contractat deja aceste lucrări, această... eu am înțeles din discuțiile anterioare, a contractat. Noi avem la ziua de astăzi un antreprenor general care îndeplinește lucrările de renovare, de restaurare a Parlamentului. Este corect? Da?

Domnul Andrian Candu:

Nu. Noi nu am contractat. Noi nu sîntem parte contractantă, noi nici nu avem clădirea astăzi la balanța...

Domnul Grigore Cobzac:

Bine. Nu Parlamentul, cine?

Domnul Andrian Candu:

Ministerul Economiei.

Domnul Grigore Cobzac:

Ministerul Economiei a contractat, este un...

Domnul Andrian Candu:

Și sînt mai mulți antreprenori, nu e unul singur. Sînt mai mulți antreprenori. Unii sînt cei care se ocupă ce instalarea sistemelor antiincendiar și aerisire, și aer condiționat ș.a.m.d.

Există antreprenorul român care face mobila și tot ce ține de mobilier în Parlament. Există antreprenorul local care se ocupă de lucrări nemijlocite, inclusiv cele de amenajare a teritoriului, dar și cele ce... Adică, este antreprenor care se ocupă de sistemele video și de monitorizare video, scanere...

Domnul Grigore Cobzac:

Am înțeles.

Domnul Andrian Candu:

... acces în clădirea Parlamentului, cardurile noastre.

Adică sînt mai mulți antreprenori care sînt angajați de Ministerul Economiei prin mai multe contracte, inclusiv, de exemplu, nouă ne-a rămas o lucrare, să vă dau un exemplu, un contract nu atît de scump, după cîte îmi aduc aminte, nu pot să vă spun acum neapărat cifra, de iluminare a clădirii Parlamentului, există... proiectul presupune să existe și iluminarea clădirii Parlamentului.

Domnul Grigore Cobzac:

Exact.

Domnul Andrian Candu:

Acel antreprenor trebuie să facă comanda sau a făcut comanda deja la acele instalații de iluminare a clădirii Parlamentului de peste hotare. Importul nu poate să-l realizeze că de nu plătim taxa iarăși, 20 la sută, tariful vamal și taxa de proceduri. Pentru buget e un cost suplimentar. Și a rugat, haideți voi acum, noi sîntem în proces de contractare a acelor mărfuri și de a... de fapt, au fost contractate, urmează să fie aduse, dar au reținut aducerea lor pînă votăm legea, ca să nu avem costul de peste 20 și ceva la sută, în buget în final va fi costul pentru a aduce acele corpuri de iluminat și de instalare.

Domnul Grigore Cobzac:

Da. Domnule Președinte,

Toate bune, eu sînt de acord cu aceste scutiri, doar că aici este „îngropat cîinele” și eu pornesc de la ideea că aceste lucrări deja sînt contractate. Ele au fost contractate urmare a unor achiziții publice, și iată la aceste achiziții publice au participat cîteva executori de lucrări, cîteva antreprenori care au evaluat caietul de sarcini în care erau 10%.

Și vreau să vă asigur că atunci cînd un antreprenor își evaluează posibilitățile sale de a participa într-un concurs, altul și de a-l realiza, tot ce ține de avans este foarte serios, pentru că asta presupune cheltuieli la credite bancare pentru a putea executa lucrările ș.a.m.d.

Acum, dacă noi aprobăm 50%, observați, după ce au fost efectuate achizițiile publice, cei care au participat la aceste achiziții în condițiile anterioare, au dreptul să fie foarte supărați.

Domnul Andrian Candu:

Nu. Nu sînt de acord cu dumneavoastră și vă dau exemplu. Anul trecut a fost contractat un antreprenor, un producător de ceva, cu contractul de 50 la sută. Ministerul Economiei face plățile și noi am calculat

că contractul se va realiza în anul 2017, se va încheia. Contractul noi l-am prelungit, nu noi, Ministerul Economiei, l-a prelungit și pe anul 2018.

Dacă noi nu facem modificarea legislației cu aceleași condiții pe care le-am pus în 2017, de 50 la sută, atunci, în anul 2018, Ministerul Economiei nu mai poate să facă plata. Este... contractul de 50 la sută în 2018 a ajuns la 10 și ministerul nu poate să facă nici o plată la ora actuală și spune: gata, eu nu mai pot, eu am făcut plățile, gata, nu mai pot. Ori îmi dați posibilitate să fac plățile mai departe, ori mă opresc și așteptăm pînă o să aloce un nou buget, pînă o să facă noile achiziții ș.a.m.d.

Domnul Vladimir Vitiuc:

Domnule Președinte,

Mulțumesc.

Întrebări nu-s.

Domnul Andrian Candu:

Vă mulțumesc frumos.

Domnul Vladimir Vitiuc:

Și îl invităm la tribuna principală pe domnul președinte Ștefan Creangă.

Vă rog, prezentați raportul comisiei.

Domnul Ștefan Creangă:

Stimate domnule Președinte,

Onorat Plen,

Comisia economie, buget și finanțe a examinat proiectul de Lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative și comunică următoarele.

Prin prezentul proiect de lege se propune prelungirea termenului de aplicare a facilităților fiscale și vamale pentru importul, livrările de mărfuri și servicii destinate reparației clădirii Parlamentului situată pe bulevardul Ștefan cel Mare și Sfânt 105.

Astfel, se propune aplicarea taxei pe valoare adăugată cu drept de deducere pentru livrările de mărfuri și servicii efectuate pe teritoriul țării și scutirea acestora în cazul importului.

Totodată, în cazul importului de mărfuri și servicii, acestea vor fi scutite de taxa vamală și de taxa pentru procedurile vamale. Perioada pentru care a fost propusă prelungirea acordării facilităților fiscale și vamale este de un an de zile, și anume pentru anul 2018.

Avizul Guvernului Republicii Moldova este pozitiv. În partea ce ține de scutirea de TVA, taxa vamală și taxa pentru efectuarea procedurilor vamale la importul mărfurilor, utilajelor, echipamentelor, mobilierului,

destinate reparației clădirii Parlamentului, precum și în partea ce ține de efectuarea plăților anticipate pînă 50 la sută din limita anuală stabilită pe obiectiv pentru procurarea de materiale, utilaje, echipamente și mobilier, astfel fiind respectate prevederile articolului 131 din Constituție.

Comisia susține conceptual proiectul de lege pentru prima lectură, iar pentru îmbunătățirea acestuia pentru lectura a doua se propun următoarele.

În contextul avizului Guvernului Republicii Moldova la articolul I în partea ce ține de alineatul (13⁵), litera a) se propune a fi exclusă, iar textul la litera b) va fi completat cu textul „fără drept de deducere”.

Ținem să constatăm că prin excluderea literei a) din alineatul (13⁵) se va obține parțial scopul scontat al acestui proiect de lege. Or, dreptul la facilitățile fiscale și vamale îl va avea doar antreprenorul general.

Avînd în vedere faptul că serviciile importate nu se supun taxei pentru efectuarea procedurilor vamale și taxei vamale, se propune ca la articolul II punctul 2 din proiect cuvintele „și serviciile” de exclus, ca fiind de prisos.

Totodată, proiectul de lege se propune a fi completat cu un articol nou, cu următorul cuprins:

„Articolul IV. – Prin derogare de la prevederile articolului 7 alineatul (1¹) din Codul fiscal, prezenta lege intră în vigoare la data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova”.

Pornind de la cele expuse, comisia propune proiectul de lege spre examinare plenului Parlamentului pentru prima și a doua lectură, ca fiind lectură finală.

Vă mulțumesc.

Domnul Andrian Candu:

Vă mulțumim foarte mult.

În adresa comisiei intervenții.

Vă rog frumos, domnule Reidman, poftiți.

Domnul Oleg Reidman:

Да, спасибо.

Один небольшой момент. Я думаю, что комиссия ко второму чтению должна все-таки внимательнее посмотреть на вопрос об освобождении от таможенных процедур.

Дело в том, что это же реальные работы, которые осуществляет таможенная служба, когда осуществляет контроль, т.е. процедура... контроль, оформление и так далее – реальная работа, которая должна

быть оплачена. Из этого формируется бюджет таможенной службы, и так далее, и тому подобное.

Если мы освобождаем от этих уплат, это значит, что таможенники работают «на субботнике», бесплатно. Или же для восполнения выпадающих доходов, значит, они берут с экономических агентов для своего бюджета.

Ну, давайте внимательно все-таки посмотрим с точки зрения принципиальной и с точки зрения того все-таки, сколько это – таможенные процедуры, может, незначительная сумма, может быть. Вот такое предложение.

Domnul Ștefan Creangă:

Mulțumesc, domnule deputat.

Sigur că dumneavoastră aici aveți dreptate. Însă, avînd în vedere că este vorba de un volum foarte mic, eu nu cred că această scutire va afecta bugetul.

Domnul Andrian Candu:

Mulțumim foarte mult. (*Voce nedeslușită din sală.*)

Nu sînt alte întrebări.

Vă mulțumim foarte mult.

Încheiem dezbaterile la proiectul nr. 105 din 29 martie 2018. Și revenim la procedura de vot, precum a fost agreat, la ora 13.00.

Dragi colegi,

Să revenim și la subiectele anterioare, să mergem pe ordinea de zi de bază. Subiectul nr. 1 de pe ordinea de zi, **proiectul de Lege nr. 16 din 30 ianuarie 2018, proiectul de Lege cu privire la schimbul de date și interoperabilitate.**

Prezintă proiectul domnul Ermurachi, secretar general adjunct al Guvernului.

Vă rugăm frumos, poftiți, la tribuna principală.

Domnul Adrian Ermurachi – *secretar general adjunct al Guvernului:*

Bună ziua!

Mulțumesc, domnule Președinte.

Domnule Președinte,

Stimați deputați,

Dacă îmi permiteți, subiectele nr. 1 și nr. 2, adică proiectele nr. 16 și nr. 17, să le prezentăm împreună, pentru că sînt strîns legate între ele.

Subiectul nr. 16 sau proiectul nr. 16, de fapt, este legea de bază, subiectul nr. 17 este cadrul normativ conex, ca efect la legea de bază.

Cu acceptul dumneavoastră, aş vrea să le prezint împreună...

Domnul Andrian Candu:

Da. Vă rugăm frumos.

Pentru stenogramă, examinăm ambele proiecte – nr. 16 și nr. 17 din 30 ianuarie 2018.

Poftiți.

Domnul Adrian Ermurachi:

Vă mulțumesc mult.

Stimate domnule Președinte,

Stimați deputați,

Se prezintă spre examinare proiectul de Lege cu privire la schimbul de date și interoperabilitate și Legea privind modificarea și completarea unor acte legislative, în vederea implementării legii de bază.

Proiectele de lege au fost elaborate în scopul creării și instituirii bazei juridico-normative pentru utilizarea platformei de interoperabilitate care să reglementeze procesul de schimb de date și procedura de acordare a accesului la registre și sistemele informaționale de importanță statală pentru entitățile cu un mandat legal și competențe nemijlocit în domeniu.

Vreau să atrag atenția de la început, pentru că în anul 2012 Guvernul... a aprobat Programul privind cadrul de interoperabilitate.

Obiectivul de bază al acestui program era printre cele mai importante aspecte care urmau să fie sau sînt acoperite de Guvern în acest program sînt anume sporirea performanței Guvernului și a întregului sistem al administrației publice, asigurarea accesului ușor la serviciile publice pentru cetățeni și pentru agenții economici, consolidarea mecanismului de ghișeu unic, reutilizarea resurselor și sistemelor informaționale, dar și aplicarea unor standarde avansate de securitate, confidențialitate și protecție a datelor, precum și... în procesul nemijlocit de schimb de date.

În anul 2014, Guvernul Republicii Moldova a instituit și platforma de interoperabilitate, cunoscută pentru cei mai mulți dintre noi ca platforma MConnect, care asigură această interoperabilitate între alte sisteme.

Pînă la ziua de astăzi, deși nu avem o lege specială în acest sens, totuși, avem cadrul normativ sau... bazat pe regulile generale, avem 31 de instituții publice care deja utilizează această platformă în procesul de schimb de date.

Cel mai important aspect care-l realizează, de fapt, platforma aceasta și... pe ce mizează legea, este anume atingerea obiectivului funcționării

principiului de ghișeu unic, acolo unde cetățeanul nu va fi nevoit să se deplaseze de la o instituție la alta pentru a lua certificate. Și, de fapt, toate autoritățile, fie ele autonome, fie în sistemul guvernamental... sînt obligate să aibă loc schimbul de date între ele, fără a implica cetățeanul în acest exercițiu.

Ca și finalități ale proiectului care vreau să le accentuez, sînt, în primul rînd, crearea unui cadru necesar și favorabil pentru optimizarea, reingineria și digitizarea serviciilor publice, excluderea transportării datelor între instituții, monitorizarea și jurnalizarea – este foarte important aspect, pentru că noi acum, chiar dacă are loc schimbul de date între autorități, nu se duce o evidență și o jurnalizare a modului cum se schimbă datele. De fapt, ele au loc, cumva, într-un mod haotic, ceea ce, prin intermediul acestei platforme și prin instituirea acestui cadru normativ, ne va permite să ducem o evidență clară a modului cum are loc schimbul de date.

Și foarte important ce-am menționat anterior, excluderea acestui sistem haotic, dar și crearea unui model centralizat și ordonat prin platforma de interoperabilitate. Totodată, foarte important este că această lege stabilește baza de excludere ținerea registrului în formă manuală și va consolida platforma de interoperabilitate în calitate de model de platformă guvernamentală unică de schimb de date.

Cît privește costurile, vreau să atrag atenția că platforma este creată, sistemul funcționează. Deci prin urmare, adoptarea acestei legi nu implică costuri adiționale. Toate costurile care urmează a fi suportate sînt doar costuri de mentenanță, și nu costuri propriu-zise, care urmează a fi suportate adițional din bugetul de stat.

Foarte important aspect care cred că, probabil, cunoașteți... în dosarele dumneavoastră este raportul de expertiză anticorupție, este raportul care... de fapt, am avut cele mai multe divergențe. Împreună cu colegii de la Centrul Național Anticorupție, la nivel de Guvern, am reușit, de fapt, să înlăturăm o parte din obiecții.

De mai multe ori ne-am întîlnit în cadrul comisiei de bază, unde am discutat acest aspect și, împreună cu colegii de la Centrul Național Anticorupție, am înlăturat, practic, toate divergențele unde nu aveam consens, acum, la momentul actual, aflîndu-ne, practic... avem consens asupra acestui proiect de lege.

În acest fel, reușim, practic, să vă prezentăm și dumneavoastră un proiect de lege care are consensul tuturor părților implicate în acest proces.

Cu respectul și cu dorința de a aproba acest proiect, vă rugăm să-l susțineți.

Vă mulțumesc.

Domnul Andrian Candu:

Mulțumim frumos, domnule Ermurachi.

În continuare, colegi, dacă aveți întrebări.

Și prima intervenție – din partea domnului Mocanu.

Vă rog frumos.

Domnul Gheorghe Mocanu:

Prima mea întrebare este legată de schimbul de date. În mod firesc, schimbul de date între instituțiile publice este gratuit. Ministerul Justiției, de exemplu, nu achită o taxă pentru o solicitare făcută la Ministerul Finanțelor.

Totuși, în practică, lucrurile nu stau întotdeauna așa, pentru că, de obicei, sînt folosiți cetățenii pentru ca acest schimb de date să fie contra cost. Vorbesc de situația în care pentru un certificat, ai nevoie de un alt certificat pentru care trebuie să mergi la autoritatea de stat, achiți și muți acest certificat la altă instituție care ți l-a solicitat. Respectiv, avem un schimb de date între două instituții publice contra cost.

Întrebarea mea este: dacă, după ce votăm acest proiect sau, mai exact, cînd, după ce votăm acest proiect, estimați sau planificați ca aceste schimburi de date indirecte contra cost să nu aibă loc?

Domnul Adrian Ermurachi:

Da. Este un aspect care puteam, de fapt, mi-am propus... și în partea introductivă, dar mulțumesc mult că mi-ați adresat această întrebare.

În primul rînd, proiectul de lege urmează să intre în vigoare în 3 luni de la data publicării... momentul care va deveni obligatoriu, inclusiv pe partea de schimb de date. Și foarte important este anume aspectul de gratuitate care-l vedeți, este și stabilit în articolul 5, este principiul de bază – gratuitatea datelor.

Și dacă mergem la articolul 7 alineatul (4), o să vedeți că schimbul de date între participanții publici are loc absolut în mod gratuit, și nu contra cost, este foarte important. Și aceasta va aduce, de fapt, și o reducere a costului pentru cetățeanul final, pentru că, într-un final, tot cetățeanul suportă taxele care se achită de autorități între ele. Deci asta este un element puternic al acestei legi că autoritățile automat devin... sînt obligate să nu mai încaseze taxe în procesul acesta de schimb de date între ele, indiferent dacă fac parte din acest sistem public.

Domnul Andrian Candu:

Domnule Mocanu,

Vă rog frumos, dacă aveți a doua întrebare sau precizare.

Domnul Gheorghe Mocanu:

Mai întâi o precizare. Întrebarea era inclusiv din punct de vedere tehnic, practic.

Proiectul e clar că intră în vigoare în 3 luni, dar din acel moment vom mai avea situațiile în care pentru un certificat ai nevoie de alt certificat și care va fi contra cost? Adică asta era întrebarea. Concret, practic.

Domnul Adrian Ermurachi:

Da. Obiectivul este ca... dacă mergem și în alineatul (4), acest... mecanismul propriu-zis urmează să fie stabilit prin cadrul normativ-secundar, la nivel de Guvern, și anume că din acel moment să nu mai avem alte costuri între autorități...

Domnul Gheorghe Mocanu:

Estimarea, în cât timp asta estimați să...

Domnul Adrian Ermurachi:

... nu putem să estimăm. De fapt, sarcina care se pune, prin acest proiect de lege, în situația în care va fi votat, timp de 3 luni, acest lucru trebuie să aibă loc. Deci în momentul în care va fi publicat, timp de 3 luni, Guvernul are obligația de a pune mecanismul în funcțiune și a implementa acest proces în mod gratuit.

Domnul Gheorghe Mocanu:

OK.

A doua întrebare. A doua întrebare se referă la articolul 4, acolo unde sînt noțiunile generale și unde dumneavoastră definiți participanții la schimbul de date și menționați că autoritățile subordonate Guvernului, practic... sînt participanții la schimbul de date, plus alte persoane juridice ș.a.m.d. Ce se întîmplă cu instituțiile subordonate Parlamentului și autoritățile publice locale, nu vor participa, de ce sau sînt în plan să fie incluse?

Domnul Adrian Ermurachi:

Nu. De fapt, obiectivul... o să verific exact pe textul acțiunii, dar nu este, de fapt, obiectivul. Este ca toate autoritățile, chiar dacă nu sînt subordonate Guvernului, schimbul de date să aibă loc după această lege, pentru că este legea care indică, inclusiv pentru autoritățile autonome.

O să verific pe punctul 4 la nivel de noțiune, dar dacă mergem la obiectul prezentei legi, la începutul legii, anume vorbește despre schimbul de date între toate autoritățile, inclusiv între autoritățile autonome, nu sînt exceptate de la acest proces.

Domnul Andrian Candu:

Prima precizare, domnule Mocanu, vă rog frumos.

Domnul Gheorghe Mocanu:

În proiect este scris expres „cele subordonate Guvernului”. Adică întrebarea era dacă cele subordonate Parlamentului și dacă autoritățile publice locale vor fi incluse? Sau trebuie să facem amendament?

Domnul Adrian Ermurachi:

O să verificăm încă o dată, dar obiectivul... al prezentei legi, chiar dacă mergem la articolul 1, vedem că prezenta lege reglementează raporturile ce apar în schimbul de date între autoritățile, instituțiile publice, inclusiv între autoritățile administrative autonome, care sînt în afara Guvernului.

Domnul Gheorghe Mocanu:

Asta înseamnă că, de exemplu, conform Legii privind statutul deputatului în Parlament, articolul 22, scuze, articolul 21: „Orice persoană oficială este obligată, la legitimarea deputatului, să-i pună la dispoziție informația necesară fără concordanțe și permisiuni suplimentare”. Vor avea acces deputații la platforma de schimb de date? Automat?

Domnul Adrian Ermurachi:

Aici trebuie să vedem un exercițiu, pentru că însăși Platforma MConnect... este doar o platformă de interconexiune care va fi deținută de autoritatea care o va desemna Guvernul în acest sens.

Schimbul de date, dacă însuși Parlamentul, deputatul va fi consumator de date, atunci va avea acces în limita în calitate de autoritate la date care urmează să le consume. Evident că sînt diferite tipuri de date, diferite tipuri de acces.

În condițiile în care Parlamentul va deține calitatea de consumator de date sau furnizor de date, dar cel mai mult cred că este un consumator de date în acest sens, atunci va avea acces, dar asta în măsura în care este stabilit și urmează să consume anumite tipuri de date.

Domnul Gheorghe Mocanu:

Pentru precizare, aș vrea să țineți cont că Secretariatul Parlamentului sau Parlamentul, ca instituție, are acces la un anumit fel de date, iar deputații, în virtutea Legii privind statutul deputatului în Parlament, au acces la altfel de date, inclusiv la secretul de stat. De asta... și nu am găsit nimic în proiect referitor la acest punct, vreau să înțelegem.

Domnul Adrian Ermurachi:

Este un aspect care o să-l clarificăm împreună cu colegii pentru lectura a doua și o să vedem în ce măsură acest lucru ar crea anumite impedimente pentru deputați. Nu este cumva un obiectiv în acest sens. Este anume pentru a...

Domnul Gheorghe Mocanu:

OK. Mersi mult.

Domnul Adrian Ermurachi:

Cu plăcere.

Domnul Andrian Candu:

Mulțumim foarte mult.

În continuare, domnul Boțan.

Domnul Roman Boțan:

Vă mulțumesc.

Trebuie să menționăm, la fel, cum ați menționat și dumneavoastră la bun început că rapoartele de expertiză ale Centrului Național Anticorupție sînt negative, deoarece reflectă mai mulți factori de risc și riscuri de corupție. „Implementarea prevederilor proiectului fără a înlătura deficiențele depistate în rapoartele de expertiză – consideră autorii acestei expertize – va legaliza, încuraja sau facilita abuzuri, discreții și alte manifestări cu caracter coruptibil, precum și scurgerea informațiilor cu accesibilitate limitată ceea ce ar putea afecta atît securitatea statului în general, cît și securitatea datelor cu caracter personal, în special”.

Cred că este oportun... în contextul acesta o să vă adresez o întrebare: este oportun ca toate momentele la care s-a referit Centrul Național Anticorupție să fie luate în considerare. Și vreau să-mi explicați și mie, și colegilor din plen referitor la procesul care a demarat ulterior emiterii acestei expertize care este din august anul trecut.

Vă mulțumesc.

Domnul Adrian Ermurachi:

Vă referiți, după ce a fost emisă expertiza Centrului Național Anticorupție?

Domnul Roman Boțan:

Procesul-verbal de la care...

Domnul Adrian Ermurachi:

Într-adevăr, conform procedurii la nivel de Guvern s-a întocmit tabelul de divergențe și anumite obiecții care au fost din partea Centrului Național Anticorupție au fost inserate și integrate în proiect. Un alt grup de obiecții care au fost, de fapt... după ce a fost trimis Parlamentului și făcînd cunoștință cu acest exercițiu, s-a ... acest act emis de Centrul Național Anticorupție, vorbim despre raportul de expertiză anticorupție, a mai rămas un anumit grup de aspecte care nu puteam găsi acest consens. În cadrul comisiei a fost discutat acest subiect.

Totodată, între toate părțile, vorbim despre Cancelaria de Stat, Centrul de Guvernare Electronică și Centrul Național Anticorupție practic am găsit consens, a fost întocmit și un proces-verbal în acest sens în cadrul comisiei care, nu știu dacă comisia l-a remis, dar cred că nu este un act intern, el poate fi remis către toți deputații de a se familiariza cu aspectele care au fost agreate împreună cu Centrul Național Anticorupție, aspecte care vor fi integrate, cel puțin, de comun acord în privința acestui sens pentru proiectul final ce va fi supus adoptării ulterioare.

Mulțumesc.

Domnul Andrian Candu:

Mulțumim frumos.

Dacă domnule Boțan nu mai aveți întrebări?

În continuare, domnule Reidman, vă rugăm.

Domnul Oleg Reidman:

Mersi.

В этих двух проектах прослеживается явно два направления действия. Первое – это обмен данными, а второе – это interoperabilitatea, это использование одними органами данных других органов в формировании своих документов. Я так это дело понимаю. Значит, если с обменом данными еще более или менее все в порядке, достаточно предоставить доступ к регистрам, к базам и так далее, то с interoperabilitate не кажется ли вам, что мы забегаем несколько вперед?

У нас множество институций, которые – так исторически сложилось, может, это не очень хорошо, даже наверняка нехорошо, – множество институций которые имеют свои информационные базы, которые не сшиваются между собой. Нужны дополнительные шлюзы для того, чтобы обеспечить interoperabilitatea. То есть этому закону вообще должен был бы предшествовать хорошо продуманный Закон о государственных информационных ресурсах, где бы были основы этих ресурсов с тем, чтобы вот эта interoperabilitate была бы обеспечена. Сегодня эти законы обеспечивают только и единственно, что легальную базу, но они никак не обеспечивают функционирование этой interoperabilitate.

Domnul Adrian Ermurachi:

De fapt, într-adevăr, este o provocare, pentru că știm că s-au creat foarte multe sisteme care nu neapărat că au această interconexiune.

Proiectul de lege în sine vine să clarifice acest lucru și să oblige autoritățile ca să-și ajusteze sistemele și să aibă loc această codificare în așa fel încât datele să poată fi citite de o autoritate și alta prin sistemul de interoperabilitate. Este un exercițiu care urmează să fie implementat, dar

fără un astfel de cadru normativ acest exercițiu nu va demara... nu va putea să fie demarat și nu va deveni nici obligatoriu pentru autorități de a-și ajusta sistemele și a crea aceste date semantice și catalogul semantic, ca să poată să interacționeze între ele.

Domnul Andrian Candu:

Domnule Reidman,

Vă rog frumos, precizare.

Domnul Oleg Reidman:

O precizare. Но без Закона о государственных информационных ресурсах, где определенные нормы устанавливаются и назначаются ответственные за то, чтобы эти платформы, семантики, каталоги были бы взаимно доступными – без этого не обойтись. Но вы сказали в своем выступлении, что, если я правильно понял, что не требуется дополнительных бюджетных ресурсов для того, чтобы обеспечить внедрение этого закона. С точки зрения права – да, а с точки зрения функциональности – нет. Вот вы сами только что сказали, что это – provocare, и что нужно заниматься этим, шиванием этих информационных баз.

Domnul Adrian Ermurachi:

Fiecare sistem informațional urmează să asigure mentenanța și... este un sistem viu care suferă modificări și adaptări pe parcurs. Costurile în sine nu vor fi costuri suplimentare pe bugetul de stat. Pentru fiecare sistem, fiecare autoritate care decide, are acest exercițiu, îl face din costurile proprii pe care le are. Nu ar presupune că vin anumite sarcini obligatorii pe bugetul de stat. Dar aceasta este o perioadă tranzitorie în care urmează să fie integrate toate aceste sisteme, fără ca să fie pusă o sarcină suplimentară pe bugetul de stat.

Domnul Andrian Candu:

Da, vă rugăm frumos, domnule Reidman, ultima precizare.

Domnul Oleg Reidman:

O precizare. Но ведь каждая их этих систем в своем ведомстве сегодня живет, и живет неплохо, и то, что нужно ее переделывать или дотачивать, или дошивать, как они там это называют, – это задача, вытекающая из внедрения вот этого закона, то есть это и есть дополнительные расходы бюджета. Оценивались ли они хотя бы приблизительно?

Domnul Adrian Ermurachi:

O estimare a costurilor pentru că aici ar trebui să faci o analiză la toate, toate sistemele, să intri în interior să vezi dacă ele coincid sau nu coincid.

De fapt, sistemele care au fost dezvoltate, în principiu, în ultimii ani, dacă vorbim de ultimii 6-7 ani, ele, practic, toate deja au fost dezvoltate în așa fel încât să fie integrate. Nu știu în ce măsură acum putem noi să identificăm ce sisteme nu sînt integrabile prin această platformă, dar obiectivul și practic sistemele care au fost dezvoltate împreună cu Centrul de guvernare electronică și la nivel de Guvern este anume pentru a putea să asigure integrarea între ele, ca să nu aibă această incompatibilitate.

Domnul Andrian Candu:

Mulțumim foarte mult.

În continuare, domnule Bejan, vă rugăm frumos, poftiți.

Domnul Valerian Bejan:

Mulțumesc, domnule Președinte.

Stimate domnule autor,

În articolul 7 punctul 14, da, este vorba despre: „În procesul testării conectării și integrării sistemelor informaționale, accesarea datelor cu caracter personal de către autoritatea competentă sau solicitant, prin intermediul platformei de interoperabilitate, nu necesită consimțământul subiectului de date cu caracter personal”.

Spuneți, vă rog, nu există riscul ca în perioada testării datele cu caracter personal să nimerească în mâinile unor oameni, care, să zicem, sînt mai puțin onești?

Mulțumim.

Domnul Adrian Ermurachi:

Nu, acest risc nu există. Pentru că anume alineatul (14) din articolul 7, care l-ați menționat dumneavoastră, este un alineat care este agreat cu Centrul Național pentru Protecția Datelor cu Caracter Personal, de fapt este autoritatea care cel mai mult chiar, într-adevăr, încearcă să protejeze datele cu caracter personal. Orice schimbări, orice testări care vor fi făcute, vor fi făcute împreună cu colegii de la Centrul Național pentru Protecția Datelor cu Caracter Personal în așa fel încât să ne asigurăm că nu există o scurgere de informații sau nu există riscul de a fi afectată Legea cu privire la protecția datelor cu caracter personal. Ba mai mult, de fapt, acest articol este anume și vine în concordanță cu Legea cu privire la protecția datelor cu caracter personal în acest exercițiu.

Este un punct care a fost foarte mult discutat cu toți autorii, a fost un punct sesizat, dar a fost și împreună cu colegii de la Centrul Național pentru Protecția Datelor cu Caracter Personal, am găsit această formulă pentru a fi integrată aici, a asigura protecția datelor cu caracter personal pentru fiecare persoană care va fi subiectul schimbului de date sau testări.

Domnul Andrian Candu:

Mulțumim frumos.

Domnule Bejan,

Dacă aveți a doua întrebare sau precizare?

Domnul Valerian Bejan:

Da, probabil că e a doua întrebare. Colegul a vorbit despre termenul intrării în vigoare a prezentei legi, nu știu de ce dumnealui a vorbit de trei luni, eu văd că în ultimul articol este vorba despre 36 de luni. Deci la mine nu-i corect sau care, totuși, e termenul?

Domnul Adrian Ermurachi:

Deci foarte important este că timp de trei luni legea intră în vigoare și se aplică pentru fiecare sistem când vorbim despre interoperabilitate între ele. Timp de 36 de luni este obiectivul, ceea ce a menționat, de fapt, și domnul deputat Reidman, este anume de a ajusta sistemele și de a integra toate sistemele care există în acest sistem de interoperabilitate. Pentru că noi înțelegem că din momentul adoptării legii, de fapt, dacă un sistem nu poate fi integrat în acesta și este nevoie de un proces de dezvoltare mentinabil, atunci el va fi nevoit să se integreze prin ... să fie ajustat și după aia integrat, dar nu mai mult de 36 de luni.

Domnul Valerian Bejan:

Dar nu vi se pare un termen prea mare 36 de luni?

Domnul Adrian Ermurachi:

Trebuie să recunosc că partea de dezvoltare este un aspect care mă depășește pe mine, dar în procesul de elaborare a proiectului de lege am discutat cu experții care au suficientă expertiză în acest domeniu și s-a stabilit termenul de 36 de luni ca un termen optim. De fapt, nu este neapărat să ajungem la 36 de luni, el poate să fie făcut și în șapte, și în opt, și în zece luni. Dar să nu ne aflăm în situația în care o anumită platformă nu poate fi ajustată în acest interval de timp și nu poate fi integrată, de fapt, să nu poată fi accesată informația doar prin prisma ideii că nu corespunde cumva, nu poate fi integrată.

De aceea este o zonă de siguranță și este o zonă care a fost estimată împreună cu experții ca să fie un interval de timp suficient în așa fel încât să reușim să integrăm toate sistemele. Acestea, evident, vor fi excepții care vor ajunge și la un an-doi sau trei ani. Dar vorbim... cele mai multe, practic, din câte am făcut noi analiză, cele mai multe vor fi integrate imediat după adoptarea proiectului de lege. Și cum am menționat, de fapt, 31 de instituții deja au anumite sisteme care le-au integrat în platforma interoperabilitate, doar că relația între ele este bazată pe relații de drept general și nu au un cadru normativ expres stabilit în acest sens.

Domnul Andrian Candu:

Mulțumim frumos.

Doamnă Zotea,

Vă rugăm frumos, intervențiile dumneavoastră.

Doamna Alina Zotea-Durnea:

Mulțumesc, domnule Președinte.

Stimate domnule autor,

Conform notei informative a proiectului pe care l-ați prezentat, unul din scopul acestui proiect este instituirea bazei juridico-normative pentru utilizarea platformei de interoperabilitate. Spuneți-mi, vă rog, ghișeul unic de la Strășeni în ce bază a funcționat pînă acum?

Domnul Adrian Ermurachi:

Dacă vă referiți la Centrul multifuncțional care activează la momentul actual ...

Doamna Alina Zotea-Durnea:

Exact.

Domnul Adrian Ermurachi:

... în orașul Strășeni. În primul rînd, Centrul multifuncțional prestează un grup larg de servicii, nu prestează doar un anumit serviciu. Interacțiunea între ceea ce face Agenția Servicii Publice și alte baze de date... De fapt, Agenția Servicii Publice este astăzi un utilizator al platformei de interoperabilitate și anumite informații deja circulă prin acest sistem, însuși centrul este, de fapt, un ghișeu de prestare a serviciilor. Interacțiunea între centru sau Agenția Servicii Publice, că este autoritatea ... între Agenția Servicii Publice și alte autorități ca și furnizor de date în măsura în care este... sistemele sînt integrate, dacă vorbim despre Registrul de stat al populației sau alte registre care le deține Agenția Servicii Publice, are loc însăși prin intermediul Platformei MConnect doar că, ce am menționat, de fapt, și anterior, este că noi nu avem o lege propriu-zisă care să stabilească acest lucru și atunci autoritățile între ele sînt obligate să stabilească relații contractuale de drept privat, care anume și reglementează aceste relații.

Dar provocarea majoră care este, că dacă se merge pe aceste tipuri de relații, sînt costuri. Sînt costuri care se stabilesc în contracte și pe care într-un final le suportă oricum cetățeanul.

Domnul Andrian Candu:

Mulțumim.

Doamnă Zotea,

Vă rog frumos, a doua întrebare sau precizare.

Doamna Alina Zotea-Durnea:

Precizare. De aceea și v-am adresat această întrebare, nu era corect să venim mai întâi cu această bază legală, cu acest proiect, ca după aceea să fie deschis și funcțional acest ghișeu.

Domnul Adrian Ermurachi:

De fapt, ce vedem noi, ghișeul acesta este doar un singur element din tot exercițiul ce înseamnă de interoperabilitate și este o față sau un ghișeu unic pentru cetățean. În sine, cadrul normativ sau relațiile generale, ele permit acest lucru. Ce face această lege, de fapt? Ea nu vine să contrazică sau cumva să schimbe procesele care au loc, de fapt, legea vine în sine să reglementeze, să creeze cadrul juridic normativ, dar cel mai important este să asigure securitatea datelor.

Pentru că, astăzi, trebuie să recunoaștem, atunci când relațiile au loc cumva în mod manual, cu implicarea faptului uman, tot timpul există acest risc de a afecta cumva datele cu caracter personal. Și atunci foarte important, este bine legea aceasta să stabilească exact cum urma să aibă loc acest exercițiu.

Doamna Alina Zotea-Durnea:

A doua întrebare.

Domnule autor,

Ați spus, ați menționat anterior că fiecare autoritate va trebui să-și ajusteze sistemele ca acestea să fie semantice. Spuneți-ne, vă rog, totodată, există în proiectul de lege acel termen de 36 de luni – 3 ani, în cazul în care una din autorități presupune că își va modifica acest sistem chiar aproape de finalul acestui termen care l-ați dat dumneavoastră, acel serviciu și practic cetățeanul nu va putea să beneficieze de acel serviciu, fiindcă nu va fi modificat acel sistem pe care autoritatea îl reprezintă.

Domnul Adrian Ermurachi:

De fapt, obiectivul este ca în 36 de luni să nu mai avem sisteme care nu sînt integrabile, toate să se integreze, dar între timp, pînă a fi integrate sistemele, serviciile vor fi prestate, serviciile nu vor fi sistate.

Cetățeanul oricum astăzi ... relația contractuală, dacă astăzi este stabilit un contract între Agenția Servicii Publice, spre exemplu, și, nu știu, Casa Națională de Asigurări Sociale și sistemele lor nu pot interacționa prin interoperabilitate, fiindcă una din ele urmează să-și ajusteze sistemul, atunci evident că aceste relații, serviciile vor fi prestate în continuare doar că în 36 de luni nu ar fi trebuit să rămînă astfel de sisteme care nu sînt integrabile. Dar cetățeanul nu va avea de suferit într-un final, el oricum va beneficia. *(Vorbește cineva în sală.)*

Nu ar fi trebuit să fie cu plată, anume pentru că interoperabilitatea în sine, odată ce exclude costurile acestea, nu ar fi trebuit să apară anumite costuri pentru cetățeni.

Domnul Andrian Candu:

Vă mulțumim foarte mult.

Nu mai sînt întrebări în adresa autorilor.

Vă mulțumim foarte mult, domnule Ermurachi.

Ați prezentat ambele proiecte nr. 16 și nr. 17 din 30 ianuarie 2018.

Vă mulțumim mult că ați răspuns și la întrebări.

Și îl rugăm în continuare pe domnul Boțan, președintele Comisiei securitate națională, apărare și ordine publică, să ne prezinte rapoartele comisiei la ambele proiecte.

Domnul Roman Boțan:

Mulțumesc, domnule Președinte.

Stimați colegi,

În temeiul atribuțiilor funcționale, stabilite de Regulamentul Parlamentului, Comisia securitate națională, apărare și ordine publică, sesizată în fond, a examinat proiectul de Lege cu privire la schimbul de date și interoperabilitate, înaintat spre examinare Parlamentului de către Guvern.

Prezentul proiect de lege a fost elaborat de către Centrul de Guvernare Electronică cu suportul Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare, în vederea realizării Proiectului „e-Transformare a Guvernării” și implementării Programului privind Cadrul de Interoperabilitate, aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr. 656/2011, precum și în contextul transpunerii Cadrului European de Interoperabilitate, adoptat de Comisia Europeană.

Obiectivele proiectului de lege sînt: instituirea în Republica Moldova a bazei juridico-normative pentru utilizarea platformei respective și reglementarea procesului de schimb de date prin interconectarea resurselor informaționale și bazelor de date de importanță națională pentru toate entitățile din sectorul public.

Potrivit autorilor proiectului, actualmente sub aspect tehnic platforma este pe deplin funcțională, iar odată cu intrarea în vigoare a pachetului de legi cu privire la schimbul de date, vor fi asigurate: îmbunătățirea calității și preciziei datelor, diminuarea numărului de documente confirmative necesare, posibilitatea de accesare a datelor în timp real, diminuarea inclusiv pînă la excluderea totală a cazurilor de prezentare a datelor și actelor false și, astfel, eliminarea riscurilor de corupție în prestarea serviciilor publice și altele.

Proiectul a fost avizat de majoritatea comisiilor parlamentare permanente, iar... de Comisia coraportoare economie, buget și finanțe, Direcția generală juridică a Secretariatului Parlamentului.

De asemenea, în adresa comisiei a parvenit raportul de expertiză anticorupție al Centrului Național Anticorupție și propuneri ale Băncii Naționale a Moldovei.

În scopul asigurării transparenței procesului decizional, la 15 februarie curent, comisia a plasat, în conformitate cu articolul 49¹ din Regulamentul Parlamentului, pe pagina web oficială a Parlamentului anunțul cu privire la consultarea publică.

De asemenea, ținând cont de importanța și caracterul complex al raportului de expertiză anticorupție al CNA, reprezentanții Cancelariei de Stat și Centrului de Guvernare Electronică, în calitate de autori ai proiectelor de legi nr. 16 și nr. 17, la 30 ianuarie 2018 s-au convocat suplimentar într-un grup de lucru cu responsabilii din cadrul CNA, în vederea înlăturării divergențelor și factorilor de risc identificați în raportul de expertiză anticorupție.

Ca urmare, majoritatea obiecțiilor înaintate de CNA au fost discutate cu autorii proiectului și au fost formulate recomandări pe principii acceptabile, în vederea promovării în continuare a proiectelor menționate. Iar în conformitate cu procesul-verbal al ședinței de lucru a CNA și Centrului de Guvernare Electronică cu privire la raportul de expertiză anticorupție nr. 4395 din 28 august 2017 și raportul de expertiză anticorupție nr. 4380 din 18 august 2017, emise pe marginea proiectelor de legi nr. 16 și nr. 17, se menționează că în situația în care propunerile formulate în cadrul discuțiilor grupului de lucru vor fi luate în calcul și proiectele de legi sînt ajustate, atunci acestea pot fi promovate și aprobate așa încît domeniul de schimb de date să fie reglementat.

Procesul-verbal al grupului de lucru cu propunerile de modificare corespunzătoare a textelor proiectelor a fost contrasemnat de reprezentanții CNA și Centrului de Guvernare Electronică la data de 12 martie 2018 și este anexat la prezentul raport.

La definitivarea proiectului în lectura a doua, comisia va examina minuțios toate obiecțiile și propunerile de îmbunătățire a proiectului de lege.

Reieșind din cele sus-menționate, comisia propune plenului Parlamentului aprobarea proiectului de lege în prima lectură.

Domnul Andrian Candu:

Vă mulțumim foarte mult.

Domnul Roman Boțan:

Același raport...

Domnul Andrian Candu:

Da, vă rog frumos, continuați.

Domnul Roman Boțan:

... se referă și la proiectul nr. 17, aceeași propunere din partea comisiei. Urmează să fie prezentate corapoartele...

Domnul Andrian Candu:

Da. Vă mulțumim foarte mult.

În continuare... vă rugăm frumos.

Vă mulțumim, domnule Boțan.

Sînt corapoarte la aceste două proiecte de legi.

Și îl rugăm pe domnul Creangă, președintele Comisiei economie, buget și finanțe, de pe loc, să ne prezinte acele corapoarte pe ambele proiecte de legi.

Domnul Ștefan Creangă:

Mulțumesc, domnule Președinte.

Stimați colegi,

Comisia economie, buget și finanțe a examinat proiectul de Lege nr. 16 din 30.01.2018 și, cu votul majorității comisiei, l-a propus plenului spre adoptare.

De asemenea, comisia a examinat și proiectul nr. 17 pentru modificarea și completarea unor acte legislative și, de asemenea, cu votul majorității comisiei, a propus adoptarea acestui proiect de lege.

Vă mulțumesc.

Domnul Andrian Candu:

Vă mulțumim foarte mult.

Nu sînt întrebări.

Încheiem aici dezbaterile la proiectele nr. 16 și nr. 17 din 30 ianuarie 2018, proiectul de Lege cu privire la schimbul de date și interoperabilitate și proiectul de Lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative, subiectele nr. 1 și nr. 2 din ordinea de zi de bază. Vom reveni la procedura de vot la ora 13.00, precum am stabilit.

Următorul subiect, subiectul nr. 4 de pe ordinea de zi, **proiectul de Lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative, proiectul nr. 82 din 14 martie 2018.**

Va fi prezentat de domnul Ciocan, director al Centrului de Implementare a Reformelor.

Vă rugăm frumos să veniți la tribuna principală, să ne prezentați acest proiect de lege, nr. 82 din 14 martie 2018.

Domnul Iurie Ciocan – *director al Centrului de Implementare a Reformelor*:

Mulțumesc, domnule Președinte.

Onorat Parlament,

Se prezintă spre examinare proiectul de lege care vine să modifice 5 acte legislative, care, la momentul actual, stabilesc atribuții pentru Centrul Național de Terminologie, fără personalitate juridică, de verificare a corectitudinii lingvistice pentru mai multe aspecte: textele de publicitate exterioară, denumirile de mărfuri, de produse, denumirile înseși ale agenților economici, ale altor entități de drept, informațiile cu privire la produsul certificat scris pe etichete, pe mărfuri, tot felul de denumiri de străzi, inclusiv artere de circulație, zone de agrement în cadrul circulației publice.

Scopul proiectului este eficientizarea procesului fie de înregistrare a agenților economici ori a subiecților de drept, fie de atribuire a acestor denumiri la care am făcut referință, prin delegarea acestei sarcini către Agenția Servicii Publice prin intermediul ghișeului unic să exercite și aceste verificări.

În context, remarcăm că misiunea Centrului Național de Terminologie din cadrul Institutului de Filologie, anterior pe lângă Academia de Științe, consta în organizarea și realizarea cercetărilor în domeniul terminologiei de specialitate, efectuarea cercetărilor științifice orientate spre obținerea de cunoștințe în elaborarea, unificarea, standardizarea terminologiei, asigurarea bazei normative și a funcționalității limbii române și toate... în toate sferile de comunicare în Republica Moldova.

Toate aceste componente rămân în continuare la academia... la Institutul de cercetări științifice, în domeniul de filologie. Doar partea de verificare, și aici atrag atenție, împreună cu personalul atribuit acestei funcții – astăzi sînt 8 posturi de muncă, se transferă către ASP.

Rugăm susținerea proiectului.

Domnul Andrian Candu:

Vă mulțumim frumos.

Se pare că nu sînt întrebări în adresa autorului.

Vă mulțumim foarte mult, domnule Ciocan.

În continuare, îl invit la tribuna principală pe domnul Hotineanu, președintele Comisiei cultură, educație, cercetare, tineret, sport și mass-media, să ne prezinte raportul comisiei.

Domnul Vladimir Hotineanu:

Onorate domnule Președinte,
Doamnelor și domnilor deputați,

Comisia cultură, educație, cercetare, tineret, sport și mass-media a examinat proiectul de lege menționat, înaintat de Guvern, și comunică următoarele.

Proiectul de lege propune modificarea unor acte legislative, cum ar fi Legea cu privire la funcționarea limbilor vorbite pe teritoriul Republicii Moldova, Legea cu privire la publicitate, Legea cu privire la sistemul de adrese, care presupun, în linii generale, modificări de ordin tehnic, înlocuindu-se sintagma „Centrul Național de Terminologie” cu cuvintele „Agenția Servicii Publice.”

Scopul proiectului constă în delegarea sarcinii de verificare lingvistică a Centrului Național de Terminologie către Agenția Servicii Publice care reiese din obiectivele Strategiei privind reforma administrației publice pentru anii 2016–2020, orientate spre consolidarea sistemului de prestare a serviciilor publice administrative la nivel central și local. Acest fapt ar promova interesele cetățenilor pentru a beneficia de prestarea mai rapidă a anumitor servicii publice conform principiului de ghișeu unic.

Asupra proiectului de lege au parvenit avize de la comisiile parlamentare, Direcția generală juridică a Secretariatului Parlamentului și doar Comisia drepturile omului și relații interetnice s-a pronunțat pentru respingerea acestui proiect.

Comisia... juridică are propuneri de ordin tehnico-legislativ.

Urmare a discuțiilor, voturile au fost în felul următor asupra raportului: „pro” – 5, „abținuți” – 2. Nefiind votat cu simpla majoritate, urmează ca plenul Parlamentului să se pronunțe asupra proiectului de Lege nr. 82 din 14.03.2018.

Vă mulțumesc pentru atenție.

Domnul Andrian Candu:

Vă mulțumim.

Nu sînt întrebări în adresa comisiei.

Vă mulțumim mult.

Și îl rugăm pe domnul Creangă, președintele Comisiei economie, buget și finanțe, să ne prezinte și coraportul comisiei.

Domnul Ștefan Creangă:

Mulțumesc, domnule Președinte.

Stimați colegi,

Comisia economie, buget și finanțe a examinat proiectul de Lege nr. 82 din 14.03.2018 și constată că acest proiect de lege va duce la consolidarea sistemului de prestare a serviciilor publice și administrative la nivel central și local, inclusiv va duce la eficientizarea lor și reducerea sarcinilor administrative, respectiv, minimalizarea costurilor serviciilor.

Reieșind din cele expuse, Comisia economie, buget și finanțe, cu majoritatea voturilor, propune spre examinare și adoptare acest proiect de lege.

Vă mulțumesc.

Domnul Andrian Candu:

Vă mulțumim foarte mult, dragi colegi.

Nu sînt întrebări nici în adresa comisiei coraportoare – Comisiei economie, buget și finanțe.

Și încheiem dezbaterile și la acest subiect. Revenim la vot – la ora 13.00.

În continuare, dragi colegi, subiectul nr. 7 din supliment, **proiectul de Lege pentru modificarea articolului 42 din Constituția Republicii Moldova, proiectul nr. 137 din 4 mai 2017.**

Îl rugăm pe domnul Eșanu, secretar de stat al Ministerului Justiției, să ne prezinte proiectul respectiv.

Domnul Nicolae Eșanu – *secretar de stat al Ministerului Justiției:*

Stimate domnule Președinte,

Doamnelor și domnilor deputați, (*Gălăgie în sală.*)

Proiectul de lege propus atenției dumneavoastră vine să înlăture o lacună din Constituția Republicii Moldova care nu include o prevedere prin care s-ar garanta dreptul la libera asociere a persoanelor. Articolul 42 garantează doar dreptul persoanelor de a crea sindicate.

Este adevărat că Constituția Republicii Moldova garantează supremația tratatelor internaționale din domeniul drepturilor omului față de legislația națională și putem afirma că astăzi în Republica Moldova dreptul la libera asociere este garantat. Dar, totuși, pentru a asigura posibilitatea controlului, din punct de vedere al constituționalității legilor Republicii Moldova, este nevoie ca în Constituție, în mod expres, să se prevadă dreptul la libera asociere, astfel încât să putem efectua controlul legislației naționale din perspectiva respectării dreptului garantat de Constituție, deoarece nu se prevede controlul respectării de către legislația Republicii Moldova a tratatelor internaționale.

O altă problemă, care trebuie să fie rezolvată, ține de temeiurile de limitare a drepturilor la libera asociere. Articolul 54 din Constituție prevede o listă a acestor temeiuri, dar această listă este cu mult mai largă decât temeiurile prevăzute în articolul 11 din Convenția Europeană. Astfel, dacă legiuitorul ar urma prevederile din Constituția Republicii Moldova și ar limita dreptul la libera asociere, spre exemplu, pe un temei care este prevăzut în articolul 54 „Protecția demnității altor persoane”, această normă ar fi în contradicție cu articolul 11 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

Din această perspectivă, este foarte important ca în articolul 42 să existe o listă a temeiurilor, în baza căreia poate fi limitată libertatea de asociere, conformă cu articolul 11 din Constituție. Și proiectul supus atenției dumneavoastră asigură acest lucru, stipulând că libertatea de asociere poate fi limitată doar în cazurile expres prevăzute de lege, dacă această limitare constituie o măsură necesară într-o societate democratică pentru asigurarea securității naționale, a ordinii publice, prevenirea infracțiunilor, protejarea sănătății, moralei sau a drepturilor și libertăților altor persoane.

Un alt element foarte important în acest alineat (2) ține de instituirea criteriului folosit de către Curtea Europeană, și anume verificarea faptului dacă limitarea constituie o măsură necesară într-o societate democratică, deoarece nu este suficient ca să existe un interes pe care noi îl urmărim, spre exemplu, protecția securității naționale, dar este necesar să se asigure o corelație dintre limitarea dreptului și scopul urmărit.

Din această perspectivă, proiectul supus atenției dumneavoastră vine cu o îmbunătățire substanțială în partea ce ține de protecția dreptului la libertatea de asociere.

Un alt element care necesită a fi menționat, în mod expres, ține de faptul că, prin acest proiect, nu se exclude garanția constituțională de a crea sindicate, deoarece în alineatul întâi, în mod expres, se prevede că orice persoană are dreptul de a se asocia liber cu alte persoane, inclusiv de a constitui sindicate sau patronate.

Și aici aș vrea să reproduc prevederea respectivă din articolul 11 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului care stipulează că orice persoană are dreptul la libertatea de întrunire pașnică și la libertatea de asociere, inclusiv a constitui cu alții sindicate și de a se afilia la sindicate. Deci prevederea din proiect reproduce aproape fidel partea din articolul 11 din Convenția Europeană în partea ce ține de libertatea de asociere.

Astfel, se atinge scopul urmărit de a garanta dreptul la libera asociere, în general, și de a păstra în Constituție garanții constituționale de a crea sindicate.

Rugăm susținerea acestui proiect.

Mulțumim.

Domnul Andrian Candu:

Mulțumim foarte mult.

Dragi colegi,

Vă rog frumos, întrebări în adresa autorilor.

Și prima intervenție – din partea doamnei Postoico.

Vă rog.

Doamna Maria Postoico:

Da. Mulțumesc, domnule Președinte.

Domnule ministru,

Spuneți, vă rog, totuși, cum dumneavoastră apreciați avizul Curții Constituționale din 24 ianuarie 2014, prin care a stabilit că pentru a asigura unitatea materiei constituționale și a exclude dublările, modificările propuse la articolul 42 din Constituție urmează a fi adoptate, desigur, de Parlament, numai în redacția alineatului (1) și cu excluderea alineatului (2)? Cum comentați dumneavoastră această excludere?

Vă rog.

Domnul Nicolae Eșanu:

Mulțumim pentru întrebare.

Cu tot respectul față de Curtea Constituțională, eu vreau să menționez că dreptul exclusiv de a decide asupra modificărilor Constituției aparține Parlamentului – legiuitorului constituant.

Faptul dacă... și aici este, într-adevăr, un subiect foarte dezbătut și la nivel internațional. Dacă urmează să avem un singur articol prin care să se reglementeze temeiurile de limitare a drepturilor garantate de Constituție sau urmează a reglementa temeiurile pentru fiecare drept separat, pornind de la faptul că nu toate drepturile pot fi limitate în conformitate cu această listă unică.

Soluții pot fi diferite. Și am spus că, la nivel internațional, sînt opinii diferite, dar categoric noi nu putem să păstrăm situația în care dreptul la libera asociere ar putea fi limitat, conform tuturor criteriilor din articolul 54. Pornim de la aceste argumente și avînd în vedere că Parlamentul este unicul organ care decide asupra modului cum trebuie să fie reglementată materia constituțională, noi considerăm că proiectul poate fi adoptat în această formă.

Și aici vreau să vă reamintesc că noi am remis acest proiect Comisiei de la Veneția, am primit avizul care este pozitiv și în care Comisia de la Veneția menționează că este... ține de tradițiile naționale să decidă cum o să

facă lucrul acesta, deși a exprimat opinia că soluția propusă de autori este mai bună.

Mulțumim.

Domnul Andrian Candu:

Doamnă Postoico,

Vă rog frumos, dacă aveți a doua întrebare sau precizare, vă rog.

Doamna Maria Postoico:

O precizare, domnule Președinte.

Dar, totuși, la aplicare, îmi pun mie întrebarea și dumneavoastră, atunci când va fi la aplicare, n-or fi dublările acestea și diferite tratamente, se are în vedere la articolul 54 și la articolul 42?

Deci unii vor aplica articolul 42, alții – 54. Și cum atunci ieșim din situația dată? Că este, desigur, o dublare, dar în diferită redacție este.

Domnul Nicolae Eșanu:

Da, este adevărat. Aceasta a fost și una din întrebările ridicate de experții Comisiei de la Veneția, când noi am discutat proiectul cu toate autoritățile naționale, ei și-au exprimat îngrijorarea, dacă nu o să existe problema despre care spuneți dumneavoastră. Noi am discutat cu toți experții din Republica Moldova și, în principiu, nu prea văd cum pot să apară aceste probleme, pentru că articolul 54 este o normă generală care spune „temeiurile de limitare a drepturilor garantate pe Constituție”.

Articolul 42 este o normă specială care spune „temeiurile de limitare a dreptului la libera asociere”. Orice persoană care a făcut studii juridice, încă de la primul an la facultate, învață o regulă foarte simplă, elementară care spune: „Regula specială derogă de la regula generală”. Deci în situația în care noi sîntem în prezența unei norme generale de limitare (articolul 54) și a unei norme speciale (din articolul 42), evident că trebuie să aplice norma specială.

Mai mult decît atît, citiți, vă rog, alineatul (2) din articolul 42, care spune că „Dreptul la libera asociere poate fi limitat doar...”, ceea ce înseamnă că articolul 42 spune clar că în alte cazuri decît acele care sînt menționate în articolul 42 „dreptul la libera asociere nu poate fi limitat”. Dar dacă există aceasta..., și noi am menționat la toți, dacă există această îngrijorare, noi sîntem gata să... eram gata și atunci și acum, să modificăm textul în măsura în care trebuie de scris alte cuvinte, dar nouă ni se pare că este foarte clar scris în articolul 42 că poate fi limitat doar în aceste cazuri.

Mulțumim.

Domnul Andrian Candu:

Vă mulțumim foarte mult.

Domnule Bejan,

Vă rog frumos, dacă aveți dumneavoastră întrebări.

Cer scuze, cer scuze, domnule Bejan.

Ultima precizare – din partea doamnei Postoico, vă rog.

Doamna Maria Postoico:

Ultima precizare.

Atunci altă întrebare sau o precizare referitor la faptul de ce numai se referă această limitare la sindicate și patronate? Deci momentul acesta. Fiindcă primul alineat se referă la sindicate și patronate care este indicat concret, dar în celelalte asocieri care au loc nici nu se pomenesc de ele. Deci în cazul dat, ori dăm toți, ori să se refere la toate drepturile de asociere. Fiindcă desigur pentru partid este în articolul 41, dar pentru ceilalți – 42. Iată aici momentul acesta, tot, la fel, la aplicare vor fi diferite interpretări.

Domnul Nicolae Eșanu:

Nu văd cum ar putea să fie alte întrebări, deoarece alineatul (2) reglementează...

Doamna Maria Postoico:

... interpretarea însă va fi...

Domnul Nicolae Eșanu:

... orice persoană are dreptul de a se asocia liber cu alte persoane.

Doamna Maria Postoico:

Exact.

Domnul Nicolae Eșanu:

Deci este dreptul general pentru toți. Sindicatele care sînt tot o formă de asociere, spune „inclusiv sindicatele”. Din contra, norma respectivă ar putea, pentru cei care nu-s foarte cărturari, să pună problema: voi ați scris că poate fi limitat dreptul la libera asociere, dar nu poate fi limitat dreptul de a se asocia în sindicate în acest caz, pentru că în referința la limitări se folosește cuvîntul „libera asociere” și nu „libera asociere în sindicate”. Dar eu cred că din punct de vedere juridic nu există absolut nici o problemă în acest text.

Mulțumim.

Domnul Andrian Candu:

Mulțumim frumos.

Și acum, domnule Bejan, vă rugăm frumos.

Domnul Valerian Bejan:

Mulțumesc, domnule Președinte.

Stimate domnule autor,

Pentru început, o constatare. Dumneavoastră ați făcut trimitere de câteva ori la Comisia de la Veneția. Vreau să constat că guvernarea când îi convine face trimitere și execută, ia în calcul recomandările Comisiei de la Veneția, când nu-i convine, nu le ia în calcul, că sîntem un stat suveran. Ei, dar asta e o constatare.

Întrebarea este următoarea: spuneți, vă rog, toate ONG-urile și patronatele pînă la momentul de față să înțeleg că au fost constituite neconstituțional?

Domnul Nicolae Eșanu:

Nu se poate de făcut această afirmație. Pentru că aceasta este un drept care se garantează constituțional, dar faptul că cineva exercită un drept prevăzut de o lege nu înseamnă că acest drept este neconstituțional. Pur și simplu, lipsește garanția constituțională. Ceea ce înseamnă, ipotetic, eu cred că nu putea să se întîmple, dar în traducere simplă asta ar însemna că Parlamentul într-o zi ia și abrogă Legea cu privire la asociații și spune: „În Republica Moldova, noi nu avem dreptul la libera asociere și noi nu mai permitem să se creeze asociații”. Dar asta e din domeniul „science fiction”.

Domnul Andrian Candu:

Domnul Bejan,

Vă rog frumos.

Domnul Valerian Bejan:

Mulțumesc.

Domnul Andrian Candu:

Mulțumim.

În continuare, domnul Deliu.

Domnul Tudor Deliu:

Mulțumesc.

Domnule Eșanu,

Vă dau dreptate că, într-adevăr, adeseori Curtea Constituțională își asumă dreptul de organ legislativ, fapt ce l-ați confirmat și dumneavoastră. Însă, nu știu de ce noi, adeseori, acceptăm acest lucru, ce spune Curtea Constituțională, adeseori, nu, inclusiv în cazul de față.

Eu aș vrea să prelungesc ceea ce spune doamna Postoico: totuși, procedura de modificare a Constituției expres prevede că doar în baza avizului Curții Constituționale. Și cunoaștem că este o hotărîre a Curții Constituționale care prevede că dacă în timpul discuțiilor apar unele amendamente, ele trebuie remise pentru avizare. Aici Curtea Constituțională spune expres „fără articolul 2”, dumneavoastră vreți să ne

convingeți că „cu articolul 2”. Totuși, cum pînă la sfîrșit? Pornim... la alineatul (2), cer scuze, pornim de la prevederile legale de modificare a Constituției sau de la avizul Comisiei de la Veneția, care legea noastră nu prevede obligatoriu ca el să fie?

Domnul Nicolae Eșanu:

De la prevederile legale, pentru că nu există nici o prevedere legală la care ați făcut dumneavoastră referință care ar spune că dacă Curtea Constituțională a spus ca să nu fie un alineat într-un articol de modificare a Constituției nu poate fi adoptat. Eventuala referință la faptul că se modifică aici este o problemă de a interpreta înseși hotărîrile Curții Constituționale, dar nici aici nu este problema, pentru că proiectul nu se propune de a fi modificat, el se propune de a fi adoptat în forma în care a fost trimis Curții Constituționale. Deci Curtea Constituțională s-a pronunțat asupra proiectului și noi îl propunem să fie adoptat în forma în care a fost deja supus analizei de către Curtea Constituțională.

Unica divergență care apare este: poate oare Curtea Constituțională să dicteze Parlamentului cum ar trebui să fie formulat? Dacă dumneavoastră acceptați această poziție, care, apropo, nu este expres scrisă în aceste cuvinte în hotărîrile Curții Constituționale, sigur că trebuie să spuneți că el trebuie exclus. Noi considerăm că acest proiect de lege nu contravine Constituției.

Domnul Tudor Deliu:

Noi nu acceptăm, domnule Eșanu, așa ceva și, adeseori, ne-am pronunțat împotriva unor prevederi din hotărîrile Curții Constituționale care venea cu niște norme, deci ne impunea niște norme. Și tot timpul am declarat acest lucru, dar, mă rog.

O altă întrebare, domnule Eșanu, am discutat și ieri în comisie. Deci părerea mea că poate era mai rațional ca ambele articole 41 și 42 să fie într-un articol cu titlul, eu știu, „Dreptul la asociere”, unde să nu excludem prevederile din articolul 42? Deoarece dacă citim atent primul alineat din articolul 42, poate să creeze impresia că se extinde dreptul constituțional ca orîșice persoană să formeze sindicatul.

Pe cînd, articolul 2 din Legea sindicatelor expres prevede că doar persoanele încadrate în cîmpul muncii și funcționarii publici au dreptul să constituie organizații sindicale și în continuare după text... Noi prin sintagma „orice persoană are dreptul de a se asocia liber cu alte persoane, inclusiv de a constitui sindicate”, încă o dată zic, pe mine mă duce la gîndul că orice persoană fie fizică, fie juridică poate constitui un sindicat, ceea ce contravine prevederilor articolului 2 din Legea sindicatelor care spune: „Doar salariații, angajații în muncă”. Cum aici?

Domnul Nicolae Eșanu:

În privința articolelor 41, 42, eu am discutat și ieri în comisie. Într-adevăr, ar fi fost, părerea mea personală, această soluție, dar nu este situația în care avem doar o soluție corectă, pentru că ambele opțiuni au și plusuri, au și minusuri.

În ceea ce privește a doua parte ce ține de faptul dacă contravine Legii sindicatelor. Noi vorbim aici de ...

Domnul Tudor Deliu:

Eu n-am zis că contravine.

Domnul Nicolae Eșanu:

Ați zis: că ar fi contrar articolului 2 din Legea sindicatelor. Chiar dacă ar contravine, nu se pune problema, că noi legiferăm constituțional și putem în Constituție să scriem ceva ce contravine unei legi, nu-i nici o problemă, după aceasta aducem legile în conformitate.

Dar strict la text. Eu am reprodus ... și trebuie să recunosc și pentru dumneavoastră am reprodus articolul 11 din convenție, unde exact aceeași formulă este: „Orice persoană are dreptul la libertatea de întrunire pașnică și la libertatea de asociere, inclusiv a constitui sindicate”.

Deci faptul că orice persoană poate să constituie sindicate este o normă care este scrisă în articolul 11 din Convenția Europeană. Dar vă asigur că nici autorii convenției când au scris-o, nici Curtea nu merge să schimbe noțiunea de sindicate. Pur și simplu, din punct de vedere al tehnicii legislative, nu totdeauna trebuie să adaugi multe cuvinte pentru a exclude lucruri care aparent ar putea să ne creeze un disconfort.

Noi credem că este super plus să adăugăm, pentru că și alte asociații vor putea fi create tot în anumite condiții care țin de particularitățile acelor asociații. Aici noi vorbim doar de un drept fundamental al oricărei persoane de a crea asociații. Când noi vom vorbi de alte categorii de asociații, atunci o să vorbim de particularități și acolo o să reglementăm. Dar la nivel constituțional eu consider că nu este nevoie să mergem să facem această distincție.

Mulțumim.

Domnul Andrian Candu:

Domnule Deliu,

Dacă mai aveți ultima precizare?

Vă mulțumim.

În continuare – domnul Reidman.

Domnul Oleg Reidman:

Da. Mersi.

Господин Ешану,

На мой взгляд, формулировки, которые предложены, тут хвастаться нечем, они, так сказать, полны противоречий, если это правильный перевод: «Любое лицо имеет право свободно объединяться с другими лицами, в том числе создавать профсоюзы и патронаты».

Можно было бы согласиться и оставить эту формулировку, если бы за ней не следовало – «а также присоединяться к ним». Потому что присоединяться к ним у него право есть, но должно быть и право этой ассоциации ему отказать, если он не соответствует правилам членства.

Не может продавец из магазина №1 быть членом ассоциации хирургов. Не может. Он не имеет для этого ни образования, ничего подходящего. То же самое – патронаты. Для того, чтобы стать или присоединиться к ассоциации патронатов, он должен быть патроном. Так говорит устав этой ассоциации. Он должен быть патроном национальным, вот, на примере нашей Ассоциации патронатов, некоторых патронатов в Молдове, говорится о том, что он должен здесь работать с патронатом, а не прийти из Венгрии или еще откуда-то.

Дальше. Вторая часть. Осуществление права на свободу объединения может быть ограничено только в случаях, прямо предусмотренных законом. Значит, до тех пор, пока у нас нет закона ограничивающего какое-то право, он может создавать любые объединения, в том числе направленные на разрушение конституционного порядка, в том числе направленные на ущемление прав других людей, и т.д.?

Domnul Nicolae Eșanu:

Да.

Domnul Oleg Reidman:

Имеет право создавать такие?

Domnul Nicolae Eșanu:

Да.

Domnul Oleg Reidman:

Но его должны регистрировать и проверять на соответствие ущемлению других прав. Тогда зачем это здесь писать?

То есть это все, как говорится, вы понимаете, что вот «а также присоединяться к ним» – это мина замедленного действия под любую организацию, которая является относительно закрытой, где есть требования к членам. А вы пытаетесь через Конституцию разрешить такой порядок вещей, когда эта организация начнет размываться по

чьему-то заданию путем присоединения неизвестно кого неизвестно к кому.

Domnul Nicolae Eșanu:

Mulțumim pentru întrebare.

Cu privire la partea a doua, să fiu sincer, eu nu am înțeles, dumneavoastră contestați faptul ca să nu fie temeiurile de limitare sau faptul ... Că, într-adevăr, dacă nu există un text de lege pot crea orice organizație, inclusiv cu scopuri teroriste și declarate. Problema e că noi avem asemenea legi și n-o să fie posibil astăzi de creat. Dar, într-adevăr, noi la nivel constituțional.

Cît privește prima parte, o problemă foarte serioasă ați ridicat ce vizează acest subiect și toate altele. Cînd noi vorbim de garanții constituționale, noi nu reglementăm relațiile dintre persoane private. Garanțiile constituționale sînt garanții pe care le dă statul în raport cu domeniul public.

Sigur că fiecare asociație va avea dreptul de a decide cine sînt membrii în limitele stabilite prin lege și prin documentele lor, dar nimeni nu poate fi obligat. După cum este dreptul de proprietate, este dreptul... dar nimeni nu-l poate obliga să-i vîndă cuiva anume. Este un drept, statul nu-ți poate limita. Așa și aici, statul nu poate veni și nu poate să spună X nu poate să fie membru al acelei organizații. Însăși acea organizație o să decidă dacă îl primește pe respectivul sau pe respectiva persoană în calitate de membru sau nu, deci este dreptul în raport cu autoritățile publice. Că autoritățile publice nu vor limita dreptul persoanelor prin legi de a se asocia, dar aceasta nici într-un caz nu exclude dreptul asociațiilor de a decide cine sînt membrii acestei asociații, ei singuri o să decidă.

Domnul Andrian Candu:

Vă rog frumos, domnule Reidman, precizare.

Domnul Oleg Reidman:

Precizare. Я понимаю вашу интенцию, господин Ешану, или авторов этого проекта, интенция понятная, но здесь дается право лицу, здесь вот дается право лицу. Да, государство не имеет права прийти и сказать – ты не можешь быть, тебя не могут включить, тебя не могут принять органы власти, да, но здесь дается право лицу, и если в этом праве ему откажет та организация, к которой он собирается присоединиться, шума будет до CEDO – «нарушает эта организация мои конституционные права». Поэтому эти формулировки нужно отточить и изменить так, чтобы было понятно, кому что можно запрещать, кому чего нельзя запрещать.

Здесь нет ни одной ссылки на документы самой профсоюзной организации или самого патроната, на их уставы, и т.д.

Domnul Nicolae Eșanu:

Pentru că nu este necesar să fie reglementat, pentru că asta nu este materie constituțională.

Domnul Andrian Candu:

Vă rugăm frumos, domnule Reidman, foarte succint.

Domnul Oleg Reidman:

Мы рассматриваем предложенные изменения как попытки обеспечить условия для эрозии общественных организаций в зависимости от чьих-либо политических или иных нужд.

Domnul Andrian Candu:

Mulțumim foarte mult.

În continuare – domnul Cobzac.

Domnul Grigore Cobzac:

Da. Vă mulțumesc, domnule Președinte.

Domnule raportor,

Chiar mă afectează ușurința cu care dumneavoastră propuneți iarăși noi să umblăm la Constituție. Vorbim, desigur, despre un drept fundamental, incontestabil, dar chiar după raportarea dumneavoastră noi constatăm că el se realizează și, apropo, pericolul ca el să nu se realizeze nu există, deoarece Republica Moldova este semnatară a mai multor acte internaționale, acte de drept internațional și care sînt superioare legislației Republicii Moldova. Și dacă vorbim despre acest drept și dumneavoastră faceți trimitere în nota informativă la practica internațională, la experiența internațională, de ce dumneavoastră nu faceți trimitere la Constituția Statelor Unite ale Americii, care, din cîte cunosc, nu are stipulat asemenea drept, dar care se realizează pe deplin? Or, în Statele Unite este mai puțină democrație ca în Republica Moldova? Devine un obicei să umblăm la Constituție.

În aceste condiții, eu vă garantez că jumătate din deputații din sală pot să înainteze proiecte de modificare a Constituției. Spre exemplu, pe mine personal mă deranjează că accesul la justiție în baza legii este prevăzut în Constituție, dar el se realizează în etapa... la etapa actuală foarte selectiv. De ce dumneavoastră, spre exemplu, nu veniți să eliminați această lacună, că doar, în viziunea mea, este o problemă în Constituție?

Poate ar trebui totuși noi să urmăm exemplul Statelor Unite ale Americii, care au o Constituție de peste 200 de ani și care au construit o democrație nu numai în baza acestei Constituții, dar și în baza legislației ulterior aprobate și care funcționează?

Dumneavoastră considerați în continuare că este admisibil așa de ușor noi să umblăm la Constituție?

Domnul Nicolae Eșanu:

Mulțumim pentru întrebare.

Sigur că Constituția, ca și legislația în general, trebuie să se bucure de stabilitate și nu cred că putem vorbi despre faptul că acest proiect este cel mai bun exemplu pentru a începe discuția asupra întrebării dacă des se modifică Constituția sau nu.

Referința la Statele Unite. Când se face o referință trebuie să vorbim despre un sistem de drept comparabil. Constituția Statelor Unite este elaborată după alte modele decât Constituția Republicii Moldova. Ei, pur și simplu, în Constituție nu au un catalog al drepturilor omului. Sînt diferite modele constituționale, cu includerea catalogului drepturilor fundamentale în Constituție, fără includerea lor.

Proiectul respectiv a venit să rezolve o problemă care, după mine, este serioasă, a... rămîne în situația în care într-un sistem de drept unde se consideră că catalogul drepturilor constituționale trebuie să fie în Constituție deci acesta este conceptul Constituției noastre...

Domnul Andrian Candu:

Vă mulțumesc frumos.

Domnul Nicolae Eșanu:

... cu un drept care nu este în Constituție. Mie mi se pare un lucru grav, pentru că ridică probleme. În genere, formal, acum noi, trebuie să răspund eu la întrebare și să spunem: în Republica Moldova sistemul constituțional nu garantează dreptul la libera asociere. Răspunsul formal este acesta...

Eu am să încerc să argumentez, pornind de la prevederile Constituției și altele, că ar trebui să fie, dar eu cred că nu este normal că lipsește un drept fundamental, cum este dreptul la libera asociere în Constituția Republicii Moldova.

Domnul Andrian Candu:

Vă mulțumim frumos.

Domnul Nicolae Eșanu:

A doua problemă fundamentală, care eu cred că trebuie s-o rezolve, este în ce cazuri dreptul la libera asociere poate fi limitat. Și dacă noi spunem că sîntem în favoarea unui mecanism de garantare a drepturilor și libertăților fundamentale conform cu ultimele standarde, situația în care în Republica Moldova Parlamentul are formal, la prima vedere, dreptul constituțional de a limita dreptul la libera asociere și în alte cazuri decât cele prevăzute în articolul 11 din ... mie iarăși mi se pare o problemă gravă.

Dar, sigur, este dreptul Parlamentului să răspundă la aceste două întrebări: este oare corect să lipsească în Constituție garanția dreptului la

libera asociere? Este oare corect ca în Constituție să nu existe suficiente garanții care ar exclude posibilitatea Legislativului de a limita dreptul la libera asociere contrar standardelor internaționale? Și dacă răspunsul este că e normal, atunci sigur că acest proiect nu este necesar.

Nouă ni se... mie, nouă ni se pare că răspunsul este că nu este normal și din această perspectivă am venit cu acest proiect de lege.

Speculații sigur că pot fi făcute oricâte, dar atunci când discutăm despre un text, eu am ferma convingere că noi trebuie să discutăm despre text.

Mulțumim.

Domnul Andrian Candu:

Vă mulțumesc foarte mult.

Vreau să rog colegii să fim mai succinți, și domnul Eșanu la fel, să încercăm să formulăm răspunsurile cât mai scurt.

Vă rog frumos, precizare, domnule Cobzac.

Domnul Grigore Cobzac:

Da, o precizare.

Domnule raportor,

Să știți că nu m-ați convins. Îmi păstrez punctul meu de vedere.

Domnul Andrian Candu:

Vă mulțumim.

Doamnă Ciobanu,

Ultima intervenție.

Vă rog.

Doamna Maria Ciobanu:

Domnule secretar de stat,

Profit de faptul că vă aflați la tribuna centrală a Parlamentului și că s-a vorbit atât de mult despre sindicate pentru a vă întreba: sindicatul din învățământ, deși nu constituie obiectul proiectului de lege pe care l-ați prezentat, sindicatul din învățământ a fost constituit în temeiul legii, de vreme ce noi, toate cadrele didactice, nu am depus nici o cerere de aderare la sindicatul de ramură? Doar simpla cerere de angajare în serviciu a servit drept temei de a deveni, în mod automat, membru al sindicatului.

Eu chiar cu câțiva ani în urmă am scris o cerere de ieșire din sindicate, ca la scurt timp să mă pomenesc iarăși membră a școlii comunismului.

Spuneți-mi, vă rog, nu ar fi cazul să venim cu un proiect de lege în care să fie lichidate sindicatele actuale, pentru a se constitui pe baze legale?

Domnul Nicolae Eșanu:

În măsura în care vorbim de asociații existente, orice proiect de lege prin care s-ar lichida o asociație trebuie examinat prin perspectiva corespunderii Constituției și a convențiilor internaționale.

Eu cred că, cu toate păcatele pe care le au unele asociații, dumneavoastră ați făcut referință la un sindicat, eu nu cred că instrumentul legislativ este cel mai indicat să rezolve acea problemă.

Eu cred că membrii sindicatului, indiferent cum au obținut această calitate, și susțin în totalitate poziția că nici o persoană nu poate fi forțată să fie membru al unei organizații, unei asociații, dacă nu dorește. Sigur, cu paranteza ca să nu fie înțeles greșit, nu vorbim de situațiile când sînt organizații profesionale, pentru că acolo nu este vorba despre libera asociere, ci despre constituirea unor organisme profesionale.

Dar să încerc să fiu mai succint. Eu nu cred că noi trebuie să lichidăm prin lege sindicatele. Membrii sindicatului trebuie să fie cei care să rezolve problemele pe care le are această organizație acum.

Vă mulțumim.

Domnul Andrian Candu:

... foarte frumos.

Doamnă Ciobanu,

Dacă aveți a doua întrebare sau precizare.

Doamna Maria Ciobanu:

Precizare.

Domnule secretar de stat,

Subliniez, simpla cerere de angajare în serviciu a servit drept temei pentru a deveni, în mod automat, membru al sindicatului de ramură.

Eu cred că este o încălcare gravă a dreptului cetățeanului și sindicatele, eu așa și le... pentru mine au rămas „școala comunismului”.

Domnul Andrian Candu:

Vă mulțumim frumos.

Nu mai sînt întrebări în adresa autorilor.

Vă mulțumim foarte mult, domnule Eșanu.

Și în continuare, o rugăm pe doamna Apolschii să vină la tribuna principală pentru a prezenta raportul comisiei, dar cît mai succint posibil.

Vă rugăm frumos.

Dragi colegi,

După asta va urma votul.

Doamna Raisa Apolschii:

Mulțumesc, domnule Președinte.

Comisia a examinat proiectul în cauză, inițiativă legislativă a Guvernului. Întru... pentru a aduce în concordanță cu... Sorry.

În conformitate cu articolul 143 din Constituție și articolul 77 din Regulamentul Parlamentului, de procedură, vreau să atrag atenție, este în drept să adopte și să dezbate un proiect de lege constituțională după expirarea termenului de 6 luni din momentul prezentării inițiativei în cauză, împreună cu avizul Curții Constituționale. Aceste condiții au fost respectate.

La examinarea proiectului, comisia a examinat avizele tuturor comisiilor permanente și avizul Direcției generale juridice a Secretariatului Parlamentului.

La luarea deciziilor asupra proiectului de lege, comisia... comisiile și-au expus poziția vizavi de acest proiect de lege.

În rezultatul dezbaterilor, membrii Comisiei juridice, numiri și imunități, cu majoritatea voturilor, au propus proiectul de Lege nr. 137 din 4 mai 2017 spre examinare și adoptare de către Parlament în prima, și în cazul lipsei amendamentelor, și în lectura a doua.

Mulțumesc.

Domnul Andrian Candu:

Vă mulțumim frumos.

Nu sînt întrebări.

Vă mulțumim foarte mult, doamnă președinte Apolschii.

Încheiem dezbaterile la proiectul nr. 137 din 4 mai 2017 și vom reveni la procedura de vot.

Dragi colegi,

Noi mai avem un subiect pe ordinea de zi, dar așa cum am promis, vom trece la procedura de vot. Rugăm toți deputații să ia locul.

Numărătorii,

Să fie gata.

Rugăm frumos numărătorii, să numere și să ne dea prezența pe sectoare, înainte de vot.

N u m ă r ă t o r i i:

Sectorul nr. 1 – 14.

Sectorul nr. 2 – 38.

Sectorul nr. 3 – 23.

Domnul Andrian Candu:

Dragi colegi,

Sînt 75 de deputați în sală.

Avem cvorum. Majoritatea simplă este de 38.

Și să trecem la procedura de vot.

Le vom lua în ordinea prestabilită în ordinea de zi, în aceeași ordine vom merge cu votul. Ordinea de zi de bază, inițial.

Primul subiect, **proiectul de Lege cu privire la schimbul de date și interoperabilitate, proiectul nr. 16 din 30 ianuarie 2018. Este vot pentru lectura întâi.**

Cine este pentru, vă rog frumos să vă pronunțați prin vot.

Majoritatea celor prezenți în sală au susținut aprobarea proiectului de lege în primă lectură.

Înțeleg că rămînem, pe moment, la primă lectură. Și vom urma lectura a doua ulterior.

Al doilea proiect de lege care se supune votului, la fel, pentru lectura întâi, este proiectul nr. 17 din 30 ianuarie 2018, proiectul de Lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative, subiectul nr. 2 de pe ordinea de zi.

Cine este pentru, vă rog frumos să vă pronunțați prin vot.

Majoritatea celor prezenți în sală au susținut aprobarea proiectului de lege în primă lectură, cu referire la proiectul nr. 17 din 30 ianuarie 2018.

Dragi colegi,

Se supune votului pentru aprobarea în primă lectură a subiectului nr. 3 de pe ordinea de zi, proiectul de Lege pentru modificarea... și cred că urmează completarea unor acte legislative, proiectul nr. 105 din 29 martie 2018, vot pentru prima lectură.

Cine este pentru, vă rog frumos să vă pronunțați prin vot.

Majoritatea celor prezenți în sală au susținut aprobarea proiectului în primă lectură.

Comisia a solicitat vot și pentru cea de-a doua lectură?

Domnule Creangă,

Nr. 105, scutirea Parlamentului.

Vot pentru lectura a doua.

Cine este pentru, vă rog frumos să vă pronunțați prin vot.

Numărătorii,

Vă rugăm frumos să ne dați rezultatele pe sectoare.

N u m ă r ă t o r i i:

Sectorul nr. 1 – 4.

Sectorul nr. 2 – 36.

Sectorul nr. 3 – 13.

Domnul Andrian Candu:

Cu 53 de voturi, proiectul nr. 105 din 29 martie 2018, proiectul de Lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative, a fost votat în lectura a doua și ultima.

Dragi colegi,

Se supune votului următorul proiect de pe ordinea de zi, subiectul nr. 4, proiectul nr. 82 din 14 martie 2018, proiectul de Lege pentru modificarea unor acte legislative. Vot pentru lectura întâi.

Cine este pentru, vă rog frumos să vă pronunțați prin vot.

Majoritatea celor prezenți în sală au susținut aprobarea proiectului de lege în primă lectură.

Înțelegem că lectura a doua urmează. Nu acum, dar ulterior.

Vă mulțumim foarte mult.

Trecem la subiectele din supliment, și anume subiectul nr. 2, **proiectul de Lege pentru modificarea și completarea Codului de executare al Republicii Moldova, proiectul nr. 92 din 20 martie 2018. Este vot pentru lectura a doua.**

Cine este pentru, vă rog frumos să vă pronunțați prin vot.

Numărătorii,

Vă rugăm frumos să ne dați rezultatele pe sectoare.

N u m ă r ă t o r i i:

Sectorul nr. 1 – 14.

Sectorul nr. 2 – 36.

Sectorul nr. 3 – 13.

Domnul Andrian Candu:

Cu 63 de voturi, proiectul de Lege pentru modificarea și completarea Codului de executare al Republicii Moldova, proiectul nr. 92 din 20 martie 2018, a fost votat în lectura a doua și ultima.

Dragi colegi,

Se supune votului pentru adoptarea în lectură finală a proiectului de Lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative, subiectul nr. 3 din supliment, proiectul nr. 34 din 14 februarie 2018.

Cine este pentru, vă rog frumos să vă pronunțați prin vot.

Numărătorii,

Vă rugăm frumos să ne dați rezultatele pe sectoare.

N u m ă r ă t o r i i:

Sectorul nr. 1 – 14.

Sectorul nr. 2 – 36.

Sectorul nr. 3 – 13.

Domnul Andrian Candu:

Cu 63 de voturi, proiectul de Lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative nr. 34 din 14 februarie 2018 a fost votat în lectura finală și ultima, respectiv.

Următorul subiect pe ordinea de zi care se supune votului, subiectul nr. 4, **proiectul nr. 42 din 21 februarie 2018, proiectul de Lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative, proiect aflat în lectura a doua.**

Cine este pentru a adopta acest proiect în lectura a doua, vă rog frumos să vă pronunțați prin vot.

Numărătorii,

Vă rugăm frumos să ne dați rezultatele pe sectoare.

N u m ă r ă t o r i i:

Sectorul nr. 1 – 4.

Sectorul nr. 2 – 36.

Domnul Gheorghe Mocanu:

Domnule Președinte,

Rugați, vă rog, sectorul nr. 3 să mai voteze o dată.

Domnul Andrian Candu:

Sectorul nr. 3,

Mai votați încă o dată.

Vă mulțumim foarte mult.

Numărătorul,

Vă rugăm frumos.

N u m ă r ă t o r i i:

Sectorul nr. 3 – 13.

Domnul Andrian Candu:

Cu 53 de voturi, proiectul de Lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative, proiectul nr. 42 din 21 februarie 2018, a fost votat în lectura a doua și ultima.

În continuare, dragi colegi, **se supune votului** subiectul nr. 5 de pe ordinea de zi, **proiectul nr. 119 din 18 aprilie 2018 cu referire la numirea în funcția de judecător al Curții Supreme de Justiție. Este proiect de hotărîre și este vorba despre judecătorul Victor Burduh.**

Cine este pentru, vă rog frumos să vă pronunțați prin vot.

Numărătorii,

Vă rugăm frumos să ne dați rezultatele pe sectoare, chiar dacă normal e majoritatea simplă.

Dar, pentru acuratețe, vă rugăm frumos.

N u m ă r ă t o r i i:

Sectorul nr. 1 – 4.

Sectorul nr. 2 – 36.

Sectorul nr. 3 – 13.

Domnul Andrian Candu:

Cu 53 de voturi, proiectul de Hotărîre nr. 119 din 18 aprilie 2018 privind numirea în funcția de judecător al Curții Supreme de Justiție a domnului Victor Burduh a fost adoptat de plenul Parlamentului.

În continuare, **se supune votului** următorul subiect de pe ordinea de zi, subiectul nr. 6, **proiectul nr. 120 din 18 aprilie 2018, la fel, proiectul de Hotărîre privind numirea în funcția de judecător al Curții Supreme de Justiție, de această dată a domnului Victor Boico.**

Cine este pentru, vă rog frumos să vă pronunțați prin vot.

Numărătorii,

Vă rugăm frumos să ne dați rezultatele pe sectoare.

N u m ă r ă t o r i i:

Sectorul nr. 1 – 4.

Sectorul nr. 2 – 36.

Sectorul nr. 3 – 13.

Domnul Andrian Candu:

Cu 53 de voturi, proiectul de Hotărîre privind numirea în funcția de judecător al Curții Supreme de Justiție, proiectul nr. 120 din 18 aprilie 2018, a fost votat și adoptat de Parlament. Astfel, domnul Victor Boico este numit în funcția de judecător al Curții Supreme de Justiție.

Dragi colegi,

Următorul subiect de pe ordinea de zi, **proiectul nr. 137 din 4 mai 2017, subiectul nr. 7 de pe ordinea de zi, proiectul de Lege pentru modificarea articolului 42 din Constituția Republicii Moldova, ne referim la lectura întâi.**

Cine este pentru, vă rog frumos să vă pronunțați prin vot.

Lectura întâi, din câte mi-aduc aminte, e cu majoritate simplă. Ea este.

Cu majoritatea celor prezenți în sală, proiectul a fost aprobat în primă lectură.

Doamnă Apolschii,

Vă rog frumos.

Avem lectura a doua, avem lectura a treia? Ce facem astăzi?

Vă rugăm frumos, poftiți.

Doamna Raisa Apolschii:

Domnule Președinte,

Eu... în pledoaria mea, am spus că, în cazul în care n-o să fie amendamente și n-o să aibă lumea obiecții... *(Gălăgie în sală.)*

Dar n-am nimic împotriva, pentru lectura a doua, să-l amînăm pentru săptămîna viitoare, dacă ne încadrăm în termenul 4 mai.

Mersi.

Domnul Andrian Candu:

Mai este un termen periculos, de aceea vă propun să votăm în lectura a doua astăzi.

Cine este pentru a adopta acest proiect de lege?

Vă mulțumim foarte mult.

Reprezentanții Guvernului și autorii ne roagă să nu supunem votului pentru lecturile finale, deoarece vor mai fi discuții suplimentare.

Vă mulțumim foarte mult.

Rămîne aprobarea acestui proiect de lege în primă lectură și urmează, ulterior, să mai revenim săptămîna viitoare, la următoarele ședințe, în mod obligatoriu, pentru a respecta și termenul de 1 an de zile.

În continuare, **se supune votului** ultimul subiect de pe ordinea de zi nr. 9, **proiectul de Lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative, proiectul nr. 26 din 7 februarie 2018. Este vorba de lectura a doua.**

Dragi colegi,

Cine este pentru, vă rog frumos să vă pronunțați prin vot.

Numărătorii,

Vă rugăm frumos să ne dați rezultatele pe sectoare.

N u m ă r ă t o r i i:

Sectorul nr. 1 – 4.

Sectorul nr. 2 – 36.

– 12.

Domnul Andrian Candu:

Cu 52 de voturi, proiectul de Lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative, proiectul nr. 26 din 7 februarie 2018 a fost votat și adoptat de plenul Parlamentului în lectura a doua, care, pe moment, este lectură finală.

Dragi colegi,

Mai avem un singur subiect pe ordinea de zi, subiectul nr. 8 de pe ordinea de zi, **proiectul de Lege pentru completarea și modificarea Legii cu privire la organizarea și desfășurarea activității turistice în Republica Moldova, proiectul nr. 74 din 1 martie 2018.**

Rog frumos să nu plecați din sala plenului, mai rămîneți puțin, fiindcă este domeniul turismului, un domeniu important pentru economie.

Îl rugăm frumos pe domnul Ciocan, director al Centrului de Implementare a Reformelor, să ne prezinte acest proiect de lege.

Urmează, ulterior, precum am stabilit, la ora 14.00, să începem și Ora interpelărilor.

Vă rog frumos, dragi colegi, puțină atenție asupra acestui proiect de lege.

Poftiți.

Domnul Iurie Ciocan:

Stimate domnule Președinte,

Stimați deputați,

Proiectul de lege vine să modifice Legea nr. 352 cu privire la organizarea și desfășurarea activității turistice în Republica Moldova. Acest proiect a fost elaborat în scopul realizării Planului de acțiuni 2016–2018 pentru implementarea Strategiei privind reforma administrației publice centrale, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1351.

Potrivit proiectului, se propun o serie de amendamente la textul Legii cu privire la organizarea și desfășurarea turismului în Republica Moldova care ating următoarele elemente de bază:

Se dispune atribuirea sarcinii privind elaborarea politicilor în domeniul turismului către Ministerul Economiei și Infrastructurii. Implementarea politicii în domeniul turismului revine în sarcina Agenției de Investiții, care apare în urma comasării Agenției MIEPO pentru promovarea exportului și atragerea investițiilor și Agenția Turismului, ca o nouă entitate.

La moment, pregătirea profesională a cadrelor în domeniul turismului încă este organizată de către Centrul Național de Performanță a Cadrelor în Industria Turismului care a fost creat printr-un decret prezidențial în anul 2004. Vă atrag atenția că la momentul de față s-a constatat, în urma examinării, că domeniul academic ori instituțiile superioare de învățământ acoperă în deplină măsură necesitatea cu cadre în domeniul activității... desfășurării activității în domeniul turismului. Și în acest sens, a fost aprobat la Guvern și transmis la pachet către Președintele Republicii Moldova un proiect de decret privind desființarea acestei instituții, pornind de la faptul că funcțiile puse în sarcina acesteia nu mai sînt necesare în forma în care au fost constituite, cum am spus, fiind acoperite de către domeniul academic, de instituțiile de învățământ.

Prin intermediul proiectului propus examinării, se propune abrogarea anumitor norme, care, la momentul actual, sînt improprii domeniului turismului, reieșind din faptul că a avut loc și reforma în domeniul organelor de control. Așa, de exemplu, vegherea respectării legislației în domeniul turismului a fost transmisă către Agenția pentru Protecția Consumatorilor.

Atribuirea gradelor de calificare pentru hoteluri, pentru activitatea turistică, la fel, a fost externalizată de la Agenția Turismului.

Agenția Servicii Publice devine iarăși un centru care facilitează prestarea serviciilor în domeniul public, inclusiv pe partea domeniului de turism. Aici se va face: ținerea Registrului de evidență a patrimoniului turistic, ținerea Registrului instituțiilor de turism, înregistrarea rutelor turistice și tot așa, tot ce a fost anterior gestionat de către Agenția Turismului.

Rugăm susținerea acestui proiect.

Domnul Andrian Candu:

Vă mulțumim foarte mult.

Înainte de a trece la întrebări, dați-mi voie să fac o precizare. Mi-a scăpat, am crezut... la un moment dat am văzut că judecătorii au plecat din sala plenului, dar ei mai sînt. Vrem să vă felicităm cu numirea în funcția de judecător la Curtea Supremă de Justiție și pe domnul Burduh, și pe domnul Boico. Vă felicităm. Vă dorim succese, realizări frumoase și, bineînțeles, nu e neapărat să mai stați în plenul Parlamentului.

Vă mulțumim mult. (*Aplauze.*)

Și în continuare, întrebări în adresa autorului, autorilor, domnului Ciocan cu referire la organizarea și desfășurarea activității turistice în Republica Moldova, proiectul nr. 74.

Și primele intervenții – din partea domnului Țap.

Vă rugăm frumos, poftiți.

Domnul Iurie Țap:

Domnule Ciocan,

Dumneavoastră în mesaj ați vorbit despre faptul precum că Ministerul Economiei va fi cel care va elabora politicile. Totodată, ați afirmat despre faptul că agențiile vor fi cele care vor implementa. Ambele agenții la care ați făcut referire sînt în subordinea Guvernului.

Prima, voi face trimiterea la Legea nr. 98/2012 privind administrația publică centrală de specialitate care, de fapt, spune că agențiile sînt create în cadrul ministerelor. Și am vorbit de mai multe ori, o să invoc și astăzi – ori aducem în concordanță Legea nr. 98/2012, dar și aici: care vor fi relațiile dintre minister și agențiile care nu-i sînt subordonate, ele sînt subordonate direct Guvernului. Pentru că atît în Legea nr. 98, cît și în Strategia de reformă a administrației publice se vorbește despre mai multe principii, inclusiv să nu... să depășim dublarea, ambiguitatea raporturilor și competențelor. Iată aici apare și problema funcționalității acestui mecanism, cînd Ministerul Economiei nu are în subordine și, de fapt, nu poate efectua un control direct.

Vă rog, cum vedeți acest lucru?

Domnul Iurie Ciocan:

Stimate domnule deputat,

Este o discuție mai veche, cel puțin, între noi doi la acest subiect în cadrul reorganizării mai multor agenții, anterior, pe parcursul chiar și anului acesta și anului trecut.

Din punctul nostru de vedere, noi nu vedem aici o disfuncție. Deci agențiile, fie că este vorba de Agenția pentru promovarea exporturilor și atragerea investițiilor, pe de o parte, care este în proces de reorganizare

prin absorbția Agenției Turismului și crearea unei singure agenții – Agenția de Investiții, care va prelua aceste domenii, inclusiv domeniul de promovare a turismului. Această agenție, conform conceptului de reformă aprobat, urmează să fie subordonată direct Guvernului. Și noi, analizând funcțional partea de elaborare de politici, partea de implementare de politici, nu am identificat careva disfuncții.

Domnul Andrian Candu:

Domnule Țap,

Vă rog frumos, precizare sau a doua întrebare.

Domnul Iurie Țap:

Bine. Voi preciza. Din punct de vedere doctrinar, dacă o să luați teoria sau știința administrației, atunci când se construiește un mecanism administrativ, această reglementare, această ierarhizare se face una foarte sever, foarte strict, pentru a asigura ceea ce ați vorbit dumneavoastră – funcționalitatea. Și voi specifica: Ministerul Economiei nu are în subordine aceste două structuri, ele sînt direct subordonate Guvernului. Iată aici vor apare probleme serioase de funcționalitate.

Și principalul, legea spune expres: „Agențiile se creează în cadrul ministerelor”. Nu are dreptul nici Guvernul, nici centrul dumneavoastră, nici parlamentarii pînă nu este modificată legea. „Dura lex, sed lex”.

Vă rog, haideți să avem o abordare, fiindcă dacă nu place ceea ce spune Iurie Țap, vă rog luați ceea ce spune știința administrației, normele dreptului administrativ.

Vă mulțumesc.

Domnul Andrian Candu:

Vă mulțumim.

A fost mai mult un comentariu, probabil, de aceea, următoarea întrebare din partea doamnei Postoico, vă rog.

Doamna Maria Postoico:

Da, mulțumesc, domnule Președinte.

Domnule raportor,

Spuneți, vă rog, dețineți dumneavoastră acum informație despre patrimoniul pe care în prezent îl dețin aceste agenții? Și a fost înregistrat în registrul de stat sau nu? Sau abia acum va fi înregistrat acest patrimoniu?

Domnul Iurie Ciocan:

Patrimoniul propriu-zis al subiecților de drept?

Doamna Maria Postoico:

Exact.

Domnul Iurie Ciocan:

Noi am stabilit în hotărârea de Guvern vizavi de absorbția unei agenții de către alta și reorganizarea într-o nouă entitate numită Agenția de Investiții, am stabilit că trecerea patrimoniului se face în conformitate cu hotărârea de Guvern, respectînd toate procedurile respective de primire-predare, succesiunea de drept este asigurată deplin.

Dacă vorbiți de patrimoniul turistic care este în Republica Moldova, atunci el este scris într-un registru aparte și aceste registre în continuare, fiind anterior menținute de către o agenție specializată în domeniul turismului, acum vor trece în mentenanța ASP-lui. Dar, propriu-zis, patrimoniul acestor instituții, două, din câte cunosc și în cadrul examinării, stau în locațiuni, deci nu au spații proprii, toate bunurile care le au ei vor fi, în conformitate cu hotărârea de Guvern care specifică acest lucru, transmise de la balanță la balanță.

Doamna Maria Postoico:

O precizare, dacă se poate.

Domnul Andrian Candu:

Da, vă rog frumos, precizare.

Doamna Maria Postoico:

Dar înstrăinarea care a avut loc, deci dumneavoastră dețineți această informație sau nu? Fiindcă patrimoniul a fost înstrăinat, noi cunoaștem foarte bine. Cele care au fost în evidență ele au dispărut și desigur că acum în locațiune mai mult se folosește patrimoniul.

Domnul Iurie Ciocan:

Eu, din păcate, nu cunosc aceste lucruri, dar și îmi depășește competența funcțională în cadrul acestei misiuni care o am astăzi în fața dumneavoastră. Cred că ar trebui sesizate organele de drept să vadă ce s-a întîmplat anterior în gestiunea acestor entități.

Doamna Maria Postoico:

Da, ar fi bine.

Mulțumesc.

Domnul Andrian Candu:

Mulțumim frumos.

Și ultima intervenție – din partea domnului Grișciuc.

Vă rugăm frumos.

Domnul Simion Grișciuc:

Mulțumesc, domnule Președinte.

Domnule Ciocan,

Spuneți-mi, vă rog, la modificarea pe care o propuneți la articolul 6, efectuarea clasificării structurilor respective. Cine de astăzi încolo, în urma modificării, va efectua clasificarea? Și cum vor efectua clasificarea unităților de cazare?

Domnul Iurie Ciocan:

Procedura a fost la maximum simplificată luând un model care este bine aplicat și cu practică pozitivă aplicat în cadrul Uniunii Europene, când în fața unui agent economic care dorește să presteze servicii hoteliere se înaintează o listă de cerințe, în conformitate cu clasificarea are lista sa de cerințe separat.

Agentul economic pe bază de declarații își asumă declarativ corespunderea pentru o anumită categorie de clasificare. Ulterior, în cadrul verificărilor, dacă se va constata că aceste rigori nu sînt respectate ori acest agent economic a indus în eroare prin declarații false, survine și răspunderea respectivă, discutase cu dumneavoastră anterior acest lucru, inclusiv pînă la reorganizarea ori lichidarea acestui agent economic. Dar se merge pe principiul de declarare, nu se impun norme, se merge pe răspunderea asumată de către agentul economic.

Domnul Andrian Candu:

Mulțumim frumos.

Nu mai sînt întrebări.

Vă mulțumim foarte mult, domnule Ciocan.

O zi bună. Succese.

Da, vă rog.

Mulțumim foarte mult.

Și în continuare, îl rugăm pe domnul Mudreac sau domnul Grișciuc.

Vă mulțumim.

Dumneavoastră sînteți cel care astăzi veți prezenta raportul Comisiei mediu și dezvoltare regională.

Vă rugăm frumos.

Domnul Simion Grișciuc:

Mulțumesc, domnule Președinte.

Domnul președinte al Comisiei mediu și dezvoltare regională Radu Mudreac m-a împuternicit să prezint raportul comisiei la proiectul de Lege privind modificarea și completarea Legii nr. 352 din 24 noiembrie 2006 cu privire la organizarea și desfășurarea activității turistice în Republica Moldova, nr. 74 din 01.03.2018.

Comisia mediu și dezvoltare regională a examinat proiectul de Lege pentru modificarea și completarea Legii nr. 352 din 24 noiembrie 2006 cu privire la organizarea și desfășurarea activității turistice în Republica Moldova nr. 74/2018, înaintat cu titlu de inițiativă legislativă de către Guvernul Republicii Moldova.

Acest proiect de lege a fost elaborat în vederea implementării reformei administrației publice, prevăzută în Hotărârea Guvernului nr. 911/2016 „Pentru aprobarea Strategiei privind reforma administrației publice în anii 2016–2020”. Proiectul prevede o serie de amendamente privind optimizarea procedurală în domeniul activității turistice.

Astfel, Ministerului Economiei și Infrastructurii îi este atribuită funcția de elaborare a politicilor în domeniul turismului, Agenției Servicii Publice i se transmit funcțiile privind: înregistrarea rutelor turistice, evidența și monitorizarea patrimoniului turistic, efectuarea clasificării și ținerea Registrului structurilor de primire turistică.

De asemenea, proiectul propune abrogarea anumitor norme ce țin de funcționarea Consiliului Consultativ pentru Turism, pregătirea și perfecționarea continuă a cadrelor în domeniul turismului, obligația turoperatorilor și a agențiilor de turism de a prezenta Ministerului Economiei și Infrastructurii dările de seamă statistice și financiare, deținerea licenței pentru activitatea în domeniul turismului, precum și a certificatului care demonstrează înregistrarea întreprinderii sau organizației.

Agenția pentru Protecția Consumatorilor și Supravegherea Pieței va efectua controlul calității serviciilor turistice prestate.

Proiectul de lege a fost supus examinării și avizării de către comisiile permanente și Direcția generală juridică a Secretariatului Parlamentului. Majoritatea comisiilor permanente se pronunță pentru examinarea și adoptarea acestuia de către Parlament. Comisia drepturile omului și relații interetnice propune respingerea prezentului proiect de lege.

În urma celor expuse, Comisia mediu și dezvoltare regională, cu majoritatea de voturi ale membrilor săi (7 deputați), propune proiectul de Lege pentru modificarea și completarea Legii nr. 352 din 24 noiembrie 2006 cu privire la organizarea și desfășurarea activității turistice în Republica Moldova, nr. 74 din 01.03.2018, spre examinare și aprobare în prima lectură.

Domnul Andrian Candu:

Mulțumim foarte mult.

Nu sînt întrebări.

Vă mulțumim foarte mult, domnule Grișciuc.

Dragi colegi,

Se încheie dezbaterile la proiectul nr. 74 din 1 martie 2018, proiect de Lege pentru modificarea și completarea Legii cu privire la organizarea și desfășurarea activității turistice din Republica Moldova.

Și astfel, cum am menționat, să trecem la procedura de vot.

Rog frumos colegii să ia locul.

Numărătorii, luând în considerare prezența în sală, nu cred că e cazul să ne dea rezultatele, dar mai bine, totuși, pentru acuratețe înainte de vot, vă rugăm frumos să ne dați prezența, pentru a constata cvorumul înainte de vot. Prezența.

N u m ă r ă t o r i i:

Sectorul nr. 1 – 10.

Sectorul nr. 2 – 39.

– 22.

Domnul Andrian Candu:

Dragi colegi,

Sînt 71 de deputați în sală. Avem cvorumul.

Rog frumos, atunci să vă pronunțați pe marginea **proiectului de Lege nr. 74 din 1 martie 2018. Vot pentru lectura întâi.**

Cine este pentru, rog frumos să vă pronunțați.

Vă mulțumesc foarte mult.

Majoritatea celor prezenți în sală au susținut aprobarea proiectului de lege în primă lectură, proiectul nr. 74 din 1 martie 2018.

Astfel, proiectele de lege și actele normative care erau, în general, pe ordinea de zi de astăzi au fost epuizate. Anunț pauză de 20 de minute, pînă la ora 14.00, pînă vom reveni la următoarea etapă a ședinței de astăzi, și anume Ora interpelărilor.

Vă mulțumesc foarte mult.

Pentru ceilalți care nu ne revedem vă doresc o zi bună în continuare, succese în această săptămînă și ne revedem săptămîna viitoare.

Vă mulțumesc.

P A U Z Ă

*

* * *

DUPĂ PAUZĂ

Domnul Vladimir Vitiuc:

Domnul Țap.

Tehnicienii,

Domnul Țap.

Nu lucrează?

А, ВОТ ВИЖУ, ПОЯВИЛСЯ ТАМ...

Domnul Iurie Țap:

Mulțumesc.

Haideți să le luăm pe rînd. Sînt de acord să discutăm, dar să le luăm pe rînd, la care vă referiți, fiindcă eu am multe și nu știu la care astăzi o să...

Domnul Vitalie Iurcu – *secretar de stat al Ministerului Economiei și Infrastructurii în domeniul economic:*

Domnule Țap,

Pe sufletul meu astăzi îs 3. Deci prima e cu prezentarea informației privind politicile în domeniul securității și eficienței energetice.

Domnul Iurie Țap:

Bine. Da, eu doar o să fac concretizarea.

Domnul Vitalie Iurcu:

Da, poftim.

Domnul Iurie Țap:

În parte, primul aspect este eficiența politicilor în sectorul energetic. A doua parte a problemei pe care o invocasem era vorba sau este vorba despre reglementarea serviciului privind apa caldă menajeră.

Domnul Vitalie Iurcu:

Îmi cer scuze, asta-i a doua interpelare a dumneavoastră.

Domnul Iurie Țap:

Bine.

Domnul Vitalie Iurcu:

Asta-i a doua. Adică-s două interpelări separate.

Domnul Iurie Țap:

Bine. Vă referiți...

Domnul Vitalie Iurcu:

Prima e cu eficiența și securitatea... Și a doua...

Domnul Iurie Țap:

Bine. Am zis, acolo depășim reglementarea acestui serviciu.

Deci precizarea mea este, avem un serviciu care se numește „serviciul public de apă caldă menajeră”, așa ar trebui să fie, care astăzi nu este reglementat. Pe de o parte, deci producător este un agent, îl livrează al doilea.

Al doilea, care se numește servicii „Apă-Canal”, costurile prestării acestui serviciu, apă caldă menajeră, îl face în baza Legii nr. 303 privind serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare, care nu are nimic cu apă caldă.

Pe de altă parte, pierderile care, diferența, mai bine zis, dintre apa, indicatoarele din... beneficiarilor din apartamente și cele de la punctul de distribuție, aceste pierderi sînt redistribuite iarăși în baza Legii nr. 303. Deci ANRE n-a dus pînă la capăt, n-a transpus adecvat prevederile legii, nu a elaborat metodologia ș.a.m.d. Și dacă mă uit în lege, ministerul, anual, este obligat să evalueze starea de lucruri și să plaseze pe pagina oficială care este situația în domeniu.

Deci în concluzie, avem un serviciu care nu este reglementat și care în ultimii 2–3 ani a bulversat Chișinăul. Asta este întrebarea mea. Guvernul, ministerul nu și-a făcut datoria.

Vă rog, scurt să-mi răspundeți.

Domnul Vitalie Iurcu:

Guvernul, ministerul, încă o dată...

Domnule Țap,

Ca să fim mai corecți, eu citesc foarte clar interpelarea dumneavoastră. Deci în conformitate cu prevederile cutare, cutare, solicit informație privind punerea în aplicare a Legii nr. 92. Nimic n-ați relatat dumneavoastră despre corelația între nr. 92 și nr. 303, care ați menționat acum.

Domnul Iurie Țap:

Apă caldă...

Domnul Vitalie Iurcu:

... noi v-am dat...

Domnul Iurie Țap:

O clipă.

Domnule Iurcu...

Domnul Vitalie Iurcu:

... cu tot respectul față de...

Domnul Iurie Țap:

Domnule Iurcu,

Deci nu e vorba de nr. 303, vorbim despre apa caldă menajeră, la ceea ce spuneți. Păi, dar eu de acum vă deschid parantezele că ceea ce se întâmplă, în fapt, ceea ce are loc, deci servicii, Societatea pe Acțiuni „Apă-Canal”, ei utilizează Legea nr. 303 atunci când beneficiarii achită serviciul de apă caldă menajeră. Adică, eu vă spun ce se întâmplă.

Domnul Vitalie Iurcu:

Păi, corect. Dumneavoastră spuneți corect. Și acum propunerea dumneavoastră care este? Conform Legii nr. 92, dacă să luăm în fond, „Termoelectrica” în cazul de față, dacă discutăm concret pentru municipiul Chișinău, asigură prepararea sau mai simplu spus...

Domnul Iurie Țap:

Eu știu lucrul acesta.

Domnul Vitalie Iurcu:

... încălzirea, în care este „Apă-Canal”, care furnizează atât apă caldă, cât și apa caldă menajeră. Deci, logic, nu poți să pui pe funcția „Termoelectricii”...

Domnul Iurie Țap:

Domnule Iurcu,

O clipă.

Domnul Vitalie Iurcu:

... asigurarea și de apă caldă menajeră.

Domnul Iurie Țap:

Domnule Iurcu,

O clipă. Mă ascultați, vă rog, atunci, atent.

Domnul Vitalie Iurcu:

Nu, haideți atunci.

Domnul Iurie Țap:

Încă o dată zic, Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică urma să reglementeze acest serviciu în detalii. Păi, nu a fost făcut.

Ceea ce îmi spuneți dumneavoastră, nu vă fie cu supărare, nu-mi descrieți ceea ce nu este acolo, fiindcă, vă zic, ANRE nu și-a făcut datoria. Dumneavoastră, ministerul la fel, nu ați asigurat ca acest serviciu să fie reglementat cap-coadă și prestat adecvat.

Domnul Vitalie Iurcu:

Nu, nu.

Domnul Iurie Țap:

Iată care este problema.

Domnul Vitalie Iurcu:

Domnule deputat,

Cu tot respectul. Deci, în primul rînd, ANRE acum este sub controlul parlamentar. Una la mîină.

Doi. ANRE este un regulator independent și dacă el nu și-a făcut ... pînă la capăt așa cum trebuie, înseamnă, cu tot respectul față de dumneavoastră, haideți să faceți o interpelare, sau cine, în adresa ANRE, să dea explicații de ce n-a făcut una, de ce n-a făcut a doua, chestii ș.a.m.d.

Noi, ca Ministerul Economiei, răspundem de activitatea clară a „Termoelectrica”. Cu tot respectul, nimeni nu poate să pună acum sub dubii că sub auspiciul Ministerului Economiei, fiind ca fondator al acestei unități, avem îmbunătățire esențială atît a pierderilor în sistem, îmbunătățire esențială atît a serviciului prestat de către „Termoelectrica”.

Investițiile care se fac pe linia diferitor proiecte, inclusiv finanțate de către banii Băncii Mondiale, care sînt legate cu reducerea pierderilor, instalarea punctelor acelor termice individuale care asigură o bună calitate a serviciului, inclusiv pentru premieră, „Termoelectrica” acum e în stare în orice moment, la solicitarea locatarilor, să conecteze căldura, să deconecteze căldura, n-avem situații în care apa caldă menajeră era stopată livrarea ei pe o perioadă de timp deja în municipiul Chișinău. Adică sînt progrese esențiale. Deci eu răspund de „Termoelectrica”, ca responsabil de sector.

Domnul Iurie Țap:

Domnule Iurcu...

Domnul Vitalie Iurcu:

Ce ține de ANRE ca reglementare...

Domnul Iurie Țap:

O clipă, vă rog. O clipă, fiindcă noi am deviat. Haideți atunci să revenim la începutul subiectului.

Mulțumesc pentru acest răspuns, așa-zis ingenios, să fac interpelare ANRE-ului.

Și vă rog, nu-mi explicați, eu cunosc foarte bine. Doar că vă rog pe dumneavoastră, citiți atent legea. Ministerul Economiei este cel responsabil de punerea în aplicare a legii.

Acum, de ce am făcut eu trimitere la acel raport, și întrebarea mea este, dumneavoastră trebuia anual să faceți această analiză în ce măsură este transpus și să faceți publică, și este de datoria Guvernului.

Noi, Parlamentul, direct, în cazul dat are raporturi cu Executivul, Guvernul, care pune în aplicare legile și dumneavoastră, ca minister, trebuie să indicați în acel raport, pe care trebuie să-l faceți anual, să indicați că ANRE nu-și face datoria, ce n-a făcut, care reglementări nu le-a realizat.

Mai departe, Parlamentul are discuții cu ANRE. În cazul dat, vă rog, nu pasați la ANRE, cu ANRE o să ne clarificăm aparte.

Domnul Vitalie Iurcu:

Domnule deputat,

Eu nu pasez.

Domnul Iurie Țap:

Dar în cazul dat dumneavoastră... Eu vă rog să mă ascultați pînă la sfîrșit. Dumneavoastră nu ați evaluat, nu ați făcut acea evaluare anuală, nu este raportul.

Domnul Vitalie Iurcu:

Domnule deputat,

Noi nu sîntem aici copii mici, să-mi țineți lecția respectivă. Una la mîină. OK?

Eu... venit încoace...

Domnul Iurie Țap:

Eu vă rog...

Domnul Vitalie Iurcu:

Nu. Domnule deputat,

Eu am venit încoace foarte clar...

Domnul Iurie Țap:

Deci, domnule Iurcu...

Domnul Vitalie Iurcu:

... să dau răspuns la interpelarea dumneavoastră pe Legea nr. 92. Asta...

Domnul Iurie Țap:

Domnule Iurcu...

Domnul Vitalie Iurcu:

... a fost obiectul interpelării. Doriți să dăm răspuns pe interpelare, pe Legea nr. 303, vă rog, vă adresați și eu o să vin data viitoare cu informații...

Domnul Iurie Țap:

Domnule Iurcu,
Dumneavoastră...

Domnul Vitalie Iurcu:

... la acest aspect.

Domnul Iurie Țap:

Domnule Iurcu,

Dumneavoastră nu sesizați. Deci eu am zis, în realitate operatorul utilizează Legea nr. 303. În fapt, ceea ce a creat, a provocat nemulțumiri ale cetățenilor, dar eu am solicitat. Și acum vă zic de punerea în aplicare a Legii nr. 92.

Domnul Vitalie Iurcu:

Da.

Domnul Iurie Țap:

Păi, despre aceasta vă explic, serviciul respectiv nu este reglementat cap-coadă. Aceasta este problema. Și eu doresc ca dumneavoastră exact să-mi dați un răspuns la reglementarea serviciului așa cum prevede legea, nici mai mult, nici mai puțin, Legea nr. 92, unde este vorba despre apa caldă menajeră. Atît eu cer.

Domnul Vitalie Iurcu:

Domnule deputat,

Eu vă citesc încă o dată interpelarea dumneavoastră, ca să fim corecți din exprimări, ați menționat cuvîntul „reglementat”. Corect? Citesc interpelarea dumneavoastră: „...în special privind asigurarea prestării serviciului centralizat de alimentare cu apă caldă și menajeră”. Și noi am dat răspuns foarte clar că la moment cetățenii municipiului Chișinău sînt asigurați pe deplin cu apă caldă menajeră în baza Legii nr. 92 de către întreprinderea, Societatea pe Acțiuni „Termoelectrica”.

Am înțeles că întrebarea dumneavoastră era mai vastă, apoi atunci haideți s-o formulăm exact și atunci noi la formulările dumneavoastră ... că avem respectul față de Parlament, o să vă dăm un răspuns exhaustiv la ceea ce ați solicitat dumneavoastră.

Domnul Iurie Țap:

Domnule Iurcu...

Domnul Vitalie Iurcu:

Cu tot respectul ce ați solicitat, noi, în limita acestor interpelări, v-am dat răspunsul.

Domnul Iurie Țap:

Domnule Iurcu,

Dumneavoastră comentați în felul următor. Tocmai dacă vorbim despre serviciul apă caldă menajeră în condițiile legii, domnule Iurcu, așa cum legea prevedea, nu cum este, aceasta eu am solicitat.

De aceea, vă rog, citiți atent legea și eu nu cer mai mult. Și vreau acum încă o dată să-mi spuneți de ce ministerul n-a evaluat, n-ați elaborat acest raport anual să-l plasați pe pagina oficială. Eu poate nici nu v-aș fi deranjat. Eu aș fi încercat să citesc din el. Dumneavoastră nu asigurați transparența.

Și nu vă supărați, dar nu vă faceți datoria, pentru că serviciul nu este reglementat, nu este asigurat. Responsabil de politici în Legea nr. 92 spune: Ministerul Economiei.

Eu cer ceea ce este legal, stimați colegi.

Domnul Vitalie Iurcu:

Aici am și un coleg...

Domnul Iurie Țap:

Da, vă rog.

Domnul Vitalie Iurcu:

Călin,

Dacă ai ceva să adaugi... la subiectul...

Domnul Iurie Țap:

Vă rog.

Vedeți care este, poate alt microfon acolo, care poate să...

Domnul Vladimir Vitiuc:

Второй микрофон во втором ряду...

Domnul Călin Negură – șef al Direcției politice în domeniul energetic din cadrul Ministerului Economiei și Infrastructurii:

Îmi spune Călin Negură. Sînt șeful Direcției politice energetice în domeniul energetic din cadrul Ministerului Economiei.

Stimate domnule deputat,

Dumneavoastră vă referiți la reglementarea serviciului de alimentare cu apă caldă menajeră. Exact.

Legea nr. 92 nu se referă la alimentarea cu apă. Problema care a apărut este din cauza nerespectării și neimplementării Legii nr. 303 cu privire la serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare, care ține de

competența Ministerului Agriculturii, la moment, Dezvoltării Regionale și Mediului.

Acum, ceea ce ține de alimentarea cu apă caldă este asigurată prin oferirea serviciului de alimentare cu energie termică și încălzirea apei, care este livrată de către întreprinderile „Apă-Canal” în toată țara, inclusiv în Chișinău. Păi, facem deosebire și atunci Ministerul Economiei exact își îndeplinește toate atribuțiile în ceea ce ține de Legea nr. 92.

Problema a apărut... de la diferența între contoarele la intrarea în bloc și suma indicațiilor contoarelor la consumatori, în fiecare apartament în parte, și ține cu totul de alt cadru legal decât cel care este în responsabilitatea Ministerului Economiei.

Domnul Vladimir Vitiuc:

Poftim, domnule Țap.

Domnul Iurie Țap:

Deci eu voi preciza, pentru că îmi pare că aici chiar s-au încurcat lucrurile.

Stimați colegi,

Legea nr. 303 privind serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare nu are nimic cu apa caldă menajeră.

Și dacă citiți atent, Legea nr. 92 acolo, și la „Noțiuni principale”, este definită noțiunea „apă caldă menajeră”. Și Legea nr. 92 vorbește despre reglementarea acestui serviciu.

Legea nr. 303 n-are treabă, nu are nimic absolut.

Și faptul că dumneavoastră ați comentat lucrul ăsta, atunci îmi vorbește despre de ce lucrurile stau prost.

Stimați colegi,

Legea nr. 92 trebuie dezvoltată prin reglementările respective de către ANRE, care trebuie să elaboreze... dacă vă uitați atent și regulamentul de furnizare care nu este... cu greu... a fost elaborat, pare-mi-se, 2 ani în urmă, trebuia încă în 2014 să fie. Păi, aici este problema. Și, în cazul dat, dumneavoastră – Ministerul Economiei trebuie să evaluați ce nu este bine, de ce legea nu funcționează, care-i partea ministerului... ANRE-ului, care-i partea altor ministere. Dumneavoastră trebuie să... ca responsabili de punerea în aplicare a Legii nr. 92, dumneavoastră trebuie să răspundeți care sînt problemele.

Eu am identificat problema pe care mi-au invocat-o cetățenii. Și astăzi am vorbit, dacă vreți, și cu specialiștii din domeniu, am și mai multe expertize, care spun foarte clar că aplicarea Legii nr. 303 la calcularea apei calde este ilegală.

Și faptul că consiliul municipal, fostul Primar General interimar nu au intrat în probleme, de aici a apărut.

Și eu vă rog, în cazul dat, Ministerul Economiei, cu ANRE-ul și cu municipalitatea, trebuie să găsiți soluția, nu vă fie cu supărare. Nu eu trebuie să-i caut pe cei de la ANRE, pentru că la mine scrie în lege foarte clar: „Ministerul Economiei este responsabil de domeniu”.

Eu nu cer nici mai mult, nici mai puțin, dar ca aceste reglementări ale legii să fie transpuse adecvat.

Și vreau raportul care îl menționează legea să fie făcut public. Eu să-l pot utiliza și să pot discuta cu dumneavoastră cu argumente.

În cazul dat, doar am zis, nu am găsit acest raport nici pentru ultimul an, nici pentru penultimul. Aceasta este situația pe care am constatat-o.

Îmi pare rău, dar aici este.

Și vă mulțumesc.

Doar că, domnule vicepreședinte,

Eu o să insist: miniștrii responsabili de politici, ei să fie prezenți cu tot cabinetul, cu cine doresc. Și rămîne în vigoare.

Eu voi ruga și voi prezenta o notă informativă, unde vom arăta toate aceste probleme majore și voi trimite-o și Ministerului Economiei.

În rest, vă rog, reveniți la Legea nr. 92 privind subiectul apei calde menajere care este reglementat de această lege, și nu poate fi de altă...

Citiți legea, vă rog. Expres este prevăzut.

Mulțumesc.

Să trecem la alt subiect?

Domnul Vladimir Vitiuc:

Это не все субъекты, еще есть?

Domnul Iurie Țap:

Păi, mai este unul, al treilea.

Domnul Vitalie Iurcu:

Da, al treilea cu chestia asta.

Domnul Vladimir Vitiuc:

Poftim.

Domnul Vitalie Iurcu:

Deci ce ține de nr. 92, ca să închidem dezbaterile, în primul rînd, responsabil de sectorul ăsta sînt eu,... ca secretar de stat, care am, probabil, toată înputernicirea și tot mandatul ca să mă expun pe subiectele care țin...

Domnul Iurie Țap:

Domnule Iurcu,

Ca să fim corecți, deci nu vă supărați, dumneavoastră aveți, într-adevăr, doar că Constituția spune expres: „Ministrul răspunde în fața Parlamentului la întrebările și interpelările deputaților”.

Domnul Vitalie Iurcu:

OK.

Domnul Iurie Țap:

De aceea eu am tot dreptul să insist. Ministrul este formatorul de politici.

Domnul Vitalie Iurcu:

OK. E dreptul dumneavoastră.

Doi. Eu, totuși, după cum am discuții cu dumneavoastră sîntem... încercăm să fim constructivi, eu o să mă documentez suplimentar la ceea ce ați menționat, adică cum am menționat din start. V-aș ruga, adică, dacă e posibil, ca să facem mai desfășurat această interpelare, că înțeleg, ea a fost... plenul Parlamentului și a fost destul de scurtă, dar o bună parte, noi eram și noi ar fi mai clari și... să prezentăm o informație suplimentară, dacă era să ne spuneți toate aspectele date, ca noi să fim... noi, pe final, avem astfel de discuții ca să soluționăm problema cetățenilor în final, nu-i o discuție...

Domnul Iurie Țap:

Exact.

Domnul Vitalie Iurcu:

Eu o să mă documentez suplimentar și noi o să venim, domnule deputat, către dumneavoastră cu informații suplimentare la subiect, ca să vedem, totuși, pe final... Ați abordat o întrebare ridicată de cetățeni și trebuie să găsim o soluție cum o rezolvăm noi în cazul respectiv.

Domnul Iurie Țap:

Exact. Eu doar am formulat-o ca să mă înțelegeți așa cum prevede Regulamentul Parlamentului: „fără a desfășura”, așa este reglementat.

Eu, mă scuzați, am fost corect.

Și mai mult, când m-au sunat colegii dumneavoastră de la Ministerul Economiei, eu am discutat amabil cu ei la telefon, le-am explicat care este problema.

Domnul Vitalie Iurcu:

Probabil, da.

Domnul Iurie Țap:

De aceea chiar am rezerve... cu o doamnă am vorbit.

Domnul Vitalie Iurcu:

Probabil, a înțeles incorect. Și eu am să verific, ca să nu mai repet așa situații... Eu aș prefera să dăm un răspuns cât mai exhaustiv.

Domnul Iurie Țap:

Se acceptă.

Vă rog, următorul subiect.

Domnul Vitalie Iurcu:

Domnule deputat,

Al treilea, înțeleg, e prezentarea informației privind politicile în domeniul parteneriatului public-privat și era concret referitor la un...

Domnul Iurie Țap:

Este vorba despre proiectul hotărârii de Guvern. Și eu vă rog doar atîta: comentați poziția CNA-ului. Avizul CNA-ului la acest subiect, vă rog să-l comentați.

Restul...

Domnul Vitalie Iurcu:

Eu nu știu ce aviz, să vă spun cinstit, ce aviz a fost... dacă n-a fost nici o hotărîre de Guvern pe subiectul dat. Care a fost?... A fost...

Domnul Iurie Țap:

Deci proiectul hotărârii de Guvern a fost făcut public pentru consultări. Este avizul CNA-ului, el este unul foarte dur și vorbește despre prejudicierea... posibilitatea prejudicierii intereselor statului, pentru că este vorba de o sumă de peste 400 de milioane de lei care poate să ajungă în beneficiul anumitor agenți economici, este nr. 16 care sînt... stau în spatele anumitor companii de construcție ș.a.m.d.

Atunci eu o să vă rog: vă documentați cu acest proiect de hotărîre, este avizul CNA-ului, îl verificați, vă rog, și, data viitoare, eu rog să-l comentați, pentru că, de fapt, CNA-ul vorbește despre faptul că Guvernul a înaintat un proiect care este coruptibil și statul poate fi prejudiciat cu o sumă de peste 400 milioane de lei.

Iată acesta este...

Domnul Vitalie Iurcu:

Domnule deputat,

Eu aș vrea, pur și simplu, să concretizăm încă o dată, noi discutăm de Întreprinderea de Stat „Incercom”?

Domnul Iurie Țap:

Exact.

Domnul Vitalie Iurcu:

De terenul de 0,8 hectare care era posibil de făcut?

Domnul Iurie Țap:

Exact...

Domnul Vitalie Iurcu:

Din informația pe care o avem noi,... a fost numai proiectul hotărârii de Guvern, practic, nici n-a fost... noi avizele de facto... a fost un șir de avize care sînt, o să vedem și acel al CNA-ului, cert este faptul că acest proiect a fost stopat.

Domnul Iurie Țap:

Bine.

Domnul Vitalie Iurcu:

El... în primul rînd, a fost stopat din diferite motive, inclusiv datorită faptului că nu corespundeau documentele de studiu de fezabilitate, inclusiv parametrii terenului cu cel de facto etc. Adică să nu ducem lumea în eroare, practic, proiectul este stopat, din 15 mai 2017 nu a fost nici o mișcare cu dînsul.

Domnul Iurie Țap:

Bine. Stimate domnule Iurcu,

Dumneavoastră sînteți reprezentantul unei autorități ale statului. Eu, la fel. Și acum, dacă vreți, o să concretizez. Citiți, vă rog, raportul CNA-ului pentru anul 2017.

Am insistat aici să fie audiat acest raport de mai multe ori. Majoritatea parlamentară a respins.

Acolo, la capitolul respectiv, se vorbește despre mai multe proiecte. Unul din acesta este proiectul la care vă referiți.

Și exact eu am formulat: proiect de hotărîre, înaintat de către Guvern pentru consultare publică, la care CNA-ul s-a expus. Și în acest raport, CNA-ul dă acest comentariu devastator. Eu folosesc raportul CNA-ului, care este document public.

De aceea cînd dumneavoastră spuneți „să nu ducem lumea în eroare”, vă rog, fiți atent, pentru că este autoritatea statului competentă, pe care eu, ca deputat, am citat-o.

Domnul Vitalie Iurcu:

Ce să fac acuma? Să mă întîlnesc cu CNA-ul să dau explicații... care ... mai departe?

Domnul Iurie Țap:

O clipă, nu trebuie. Documentați-vă...

Domnule Iurcu,

Documentați-vă. Și eu doresc data viitoare... deci am spus, Guvernul...

Domnul Vitalie Iurcu:

Ce să facă?

Domnul Iurie Țap:

... să comenteze acest aviz.

Domnul Vitalie Iurcu:

Ce să comenteze, dacă avizul nu a fost dat? Adică, în afară de avizul CNA-ului, domnule deputat, deci eu mai am avizul Agenției Proprietății Publice...

Domnul Iurie Țap:

Domnule Iurcu,

Adică...

Domnul Vitalie Iurcu:

... am avizul Ministerului Construcțiilor. Adică, să înțeleg ce să comentez, în condițiile în care nu am ce comenta, că nu a fost dat curs hotărârii de Guvern?

Ce să comentez? Eu vreau să înțeleg. Eu sînt om practic...

Domnul Iurie Țap:

Fiți atent, fiți atent.

Domnul Vitalie Iurcu:

... și vreau să știu ce să fac mai departe?

Da.

Domnul Iurie Țap:

Proiectul hotărârii de Guvern care a fost expus consultărilor publice. La faptul că dumneavoastră acum ați spus că a fost oprit, stopat ș.a.m.d. – asta nu este suficient. Odată ce Guvernul a elaborat acest proiect și l-a înaintat spre consultări publice, dumneavoastră trebuie să dați explicație asupra acestui proiect, care a fost obiectivul, care a fost intenția...

Domnul Vitalie Iurcu:

Eu v-am spus, domnule...

Domnule deputat,

Eu v-am spus foarte clar în explicație...

Domnul Iurie Țap:

O clipă.

Domnul Vitalie Iurcu:

... că din informația care noi v-am dat-o... nu puteam să v-o dau, v-am explicat care a fost procesul și acum, repetat, din 15.05.2017 acest proiect nu a mai fost dat curs la acest... care, inclusiv, probabil, a fost luat în considerare și avizul negativ al CNA-ului, a fost dat avizul negativ... de clarificare că acest proiect poate să fie numai înaintat în condițiile în care se clarifică cu perimetrul acestui teren etc. Adică mai multe au fost la bază...

Domnul Iurie Țap:

Domnule Iurcu,

Domnule Iurcu,

Dumneavoastră era normal... aveam în vedere ca să vă documentați cu acest aviz al CNA-ului, să-l vedeți...

Domnul Vitalie Iurcu:

Nu am nevoie de dînsul, domnule deputat. Cu tot respectul, că hotărîrea de Guvern este stopată...

Domnul Iurie Țap:

L-ați văzut?

Domnul Vitalie Iurcu:

Care e sensul să mă documentez cu ceva? Adică eu ce trebuie să fac acum, să mă duc la CNA, să întreb cum au calculat ei un prejudiciu la stat de 400 de milioane de lei pentru un teren care e de o suprafață de 0,8 hectare?

Domnul Iurie Țap:

Domnule Iurcu,

Domnule Iurcu.

Domnul Vitalie Iurcu:

... care noi înmulțim la prețul de piață și el costă maximum... 800 de mii.

Domnul Iurie Țap:

Domnule Iurcu,

Eu vă rog, nu vă grăbiți.

Domnul Vitalie Iurcu:

Dar nu vă grăbesc.

Domnul Iurie Țap:

Dumneavoastră trebuie să cunoașteți procedurile administrative pe care sînteți obligat să le respectați. Or, avizul CNA-ului este documentul oficial, este unica autoritate competentă pe problemele corupției...

Domnul Vitalie Iurcu:

Da, și vă explic încă o dată...

Domnul Iurie Țap:

... și atunci dumneavoastră...

Domnul Vitalie Iurcu:

... că avizul CNA-ului este procedură propriu-zisă...

Domnul Iurie Țap:

Vă rog, dumneavoastră...

Domnul Vitalie Iurcu:

... pe procedurile CNA-ului. Vă explic...

Domnul Iurie Țap:

Domnule Iurcu.

Domnul Vitalie Iurcu:

Eu mă duc și discut cu CNA-ul încă o dată...

Domnul Iurie Țap:

Exact.

Domnul Vitalie Iurcu:

... stau experții și poate să fie alt aviz suplimentar. Atît timp cît noi nu l-am luat în considerare acest aviz... Ce propuneți? Să mă duc acum să discut cu CNA-ul, să discutăm un aviz care nu a fost dat curs invitației?

Domnul Iurie Țap:

Domnule Iurcu,

M-ar interesa altceva. Cine este autorul acestui proiect? Care minister?

Domnul Vitalie Iurcu:

A fost Ministerul Dezvoltării Regionale care din 2017 nu mai există. Acum cine să se ducă? Domnul Zolotcov să se ducă la CNA să se clarifice cu acest proiect sau cum?

Domnul Iurie Țap:

Domnule Iurcu,

Vă rog, nu adresați mai mult întrebări de genul acesta că vă înglodați.
O clipă.

Domnul Vitalie Iurcu:

Eu vă întreb pe dumneavoastră, ca deputat, să mă clarificați ce am de făcut eu ca... executiv...

Domnul Iurie Țap:

Domnule Iurcu,

Ascultați-mă, vă rog, pînă la sfîrșit...

Domnul Vitalie Iurcu:

Da, vă ascult.

Domnul Iurie Țap:

Fiți un pic mai rezervat.

Domnul Vitalie Iurcu:

Vă rog.

Domnul Iurie Țap:

Fiindcă dumneavoastră trebuie să cunoașteți principiul continuității. Și dacă nu este ministerul, cui i-au trecut respectivele obligațiuni? Știți foarte bine. Și dacă a trecut această componentă la Ministerul Economiei, păi, acest principiu al continuității vă obligă pe dumneavoastră să răspundeți pentru politicile respective.

Domnul Vitalie Iurcu:

Eu nu răspund pentru politicile respective în condițiile cînd această hotărîre de Guvern nu a fost dat curs invitației. În condițiile în care Guvernul Republicii Moldova va hotărî că e nevoie să reînnoiască acest subiect, atunci noi o să ne așezăm cu colegii de la CNA, să înțelegem care au fost precondițiile respective în care au formulat ceea ce dumneavoastră acum în public discutați – 400 milioane de lei. Care 400 de milioane, domnule deputat, în condițiile... un teren de 0,8 hectare în municipiul Chișinău nu costă mai mult de 800 mii de euro?

Domnul Iurie Țap:

Domnule Iurcu,

Eu vă rog, nu intrați în detalii tehnice, nu mă interesează.

Domnul Vitalie Iurcu:

Păi, atunci haideți să operăm cu niște cifre normale pentru acei care ne ascultă acum pe noi. Nu discutăm că cineva a încercat să delapidizeze

statul Republicii Moldova cu 400 de milioane de lei în condițiile când valoarea terenului propriu-zis din acest parteneriat public-privat costă nu mai mult de 800 de mii de euro.

Domnul Iurie Țap:

Domnule Iurcu,

Domnule Iurcu,

Nu intrați în aceste detalii și nu deviați subiectul.

Domnul Vitalie Iurcu:

... dumneavoastră ați încercat să faceți careva declarații politice...

Domnul Iurie Țap:

Dumneavoastră trebuie mai întâi să citiți acest aviz. Da, să discutați ca autoritate cu autoritate instituțional, nu ca domnul Iurcu, instituțional să discutați cu ei, pentru că orice aviz, orice document elaborat și aprobat de către Centrul Național Anticorupție este un document oficial pe care noi, ca deputați, sîntem obligați să-l luăm ca bază.

Pentru mine, expertiza de bază este acest raport al Centrului Național Anticorupție și în cazul dat, acei care au promovat acest proiect, care nu a fost fundamentat, da, eu aș vedea abordarea problemei să poarte și răspundere. Acolo sînt mai multe date. Nu vă referiți la această suprafață...

Domnul Vitalie Iurcu:

... nu știu competențele dumneavoastră...

Domnul Iurie Țap:

Domnule Iurcu...

Domnul Vladimir Vitiuc:

Уважаемые коллеги.

Domnul Iurie Țap:

Domnule Iurcu...

Domnul Vladimir Vitiuc:

O secundă, domnule Țap, o secundă.

Мы заходим в тупик, и я понимаю, что нет необходимости в продолжении дискуссии в таком формате. Я думаю, нужно ли вам обратиться еще в ряд инстанций для того, чтобы дали какой-то исчерпывающий ответ на ту ситуацию, которая сложилась, потому что, как я понимаю из вашего сегодняшнего диалога, – проекта нет, и предмета дискуссий тоже нет. (*Voce din sală.*) Да, но он остановлен и не действует.

Давайте примем решение, как дальше, так скажем, идти по тому пути, который вы себе наметили, и на этом будем ставить точку.

Domnule Țap,

Poftim.

Domnul Iurie Țap:

O precizare.

Domnule Iurcu,

Acest proiect a fost retras prin hotărîre de Guvern? Vă rog să-mi prezentați hotărîrea de Guvern prin care acest proiect a fost retras.

Oricum, la el eu voi reveni și doar atîta zic: este raportul CNA-ului și sînt învinuiri destul de grave adresate. Eu vreau să clarificăm situația.

Domnul Vitalie Iurcu:

... să mă documentez...

Domnul Iurie Țap:

De aceea nu-mi adresați mie.

Și ultima întrebare, adică dumneavoastră cînd vorbiți că uite, acest proiect nu mai este, trebuie să-mi faceți trimitere la hotărîrea de Guvern care a retras din circuit acest proiect. Atît timp cît el nu este retras oficial, el este în circuit. Dumneavoastră ar trebui să cunoașteți lucrurile acestea și de aceea lucrurile sînt foarte clare. Eu doar vreau răspunsurile să fie competente și responsabile.

Mulțumesc.

Domnul Vladimir Vitiuc:

Mulțumesc, domnule Iurcu.

Întrebări nu-s.

Вот так у нас непросто.

La revedere.

Stimați colegi,

Dacă sînt interpelări.

Domnule Țap,

Poftim.

Domnul Iurie Țap:

Da, eu doar o să precizez pentru Guvern la general.

Domnule vicepreședinte,

Conform Regulamentului Parlamentului, interpelarea este o adresare în scris privind politicile, cu indicarea doar a subiectului, fără desfășurarea acestuia. Așa spune legea. Reprezentanții Guvernului trebuie să cunoască și să realizeze.

Prima interpelare ține de punerea în aplicare a Legii deșeurilor, în parte, privind politicile salubrității localităților și râurilor din republică.

A doua interpelare ține de punerea în aplicare a politicilor privind Acordul de Asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană, măsurile prevăzute pentru anul 2013.

Acestea sînt două interpelări pe care... și doar o să solicit prezența pentru viitoarele răspunsuri a miniștrilor și răspunsurile să fie conforme legilor în vigoare, nici mai mult, nici mai puțin.

Mulțumesc.

Și acum doar să-mi acordați cuvîntul pentru declarație.

Domnul Vladimir Vitiuc:

Mulțumesc.

Doamna Bodnarenco să facă... întrebări.

Domnul Iurie Țap:

Da, da, da.

Domnul Vladimir Vitiuc:

Poftim, doamnă Bodnarenco.

Doamna Elena Bodnarenco:

Первый вопрос я адресую министру здравоохранения, труда и социальной защиты.

В прессе в последнее время появляются различные цифры о количестве медицинских работников, подавших заявление на увольнение. Появлялись цифры – 3 тысячи человек, 5 тысяч человек. Только в одной больнице Скорой медицинской помощи муниципия Кишинэу не хватает 60 санитарок.

То повышение заработной платы, которое было произведено в последнее время (4 процента), один раз за 3-4 года, составило от 100 до 200 леев – сумма, которая не покрывает абсолютно ни инфляцию, ни потребности медицинских работников в повышении заработной платы.

Кроме того, и в прессе в последнее время создается какой-то негативный имидж медицинского работника. Приводятся примеры того, как медицинские работники получают взятку, приводятся

примеры медицинских ошибок, но абсолютно не приводятся примеры успешных медицинских операций, проведения успешного лечения, получения каких-то новых уровней медицинскими работниками.

Я прошу, чтобы министр здравоохранения, труда и социальной защиты на следующем заседании представила информацию о том, что делает Правительство Республики Молдова для сохранения квалифицированных медицинских кадров Республики Молдова и для повышения их социального статуса, с указанием количества подавших заявление на увольнение медицинских работников.

Второй вопрос я адресую Правительству Республики Молдова. В 2011–2015 году на территории района Сорока был реализован проект, финансируемый из трех банков, включая Европейский банк реконструкции и развития, согласно которому в городе Сорока и пяти населенных пунктах района были проведены работы по обеспечению качественной питьевой водой.

Мой вопрос касается села Рубленица района Сорока, в котором рядом с артезианской скважиной, из которой населенный пункт с численностью населения более 3000 человек питается качественной питьевой водой, находится огромная несанкционированная мусоросвалка, которая наверняка загрязняет воды, употребляемые в пищу и для питья жителями данного села.

Прошу проверить состояние вод, проверить, почему ни представители экологической инспекции района Сорока, ни представители органов местного публичного управления не ликвидируют эту стихийную мусоросвалку, и представить ответ на заседании Парламента тогда, когда он будет готов.

Спасибо.

Domnul Vladimir Vitiuc:

Domnule Țap,

Vă rog, la tribuna principală, cu declarația dumneavoastră.

Domnul Iurie Țap:

Stimați concetățeni,

Este acest mesaj adresat, în special, pentru și către dumneavoastră.

Or, astăzi, Parlamentul Republicii Moldova, majoritatea parlamentară a respins a treia oară audierea raportului Procuraturii Generale pentru anul 2017.

Vom preciza: raportul Procuraturii Generale este prezentat în conformitate cu Legea cu privire la Procuratură. Este o analiză a stării de lucruri privind ordinea de drept, dar și înfăptuirea justiției în Republica Moldova. Deci este un raport care vine să identifice problemele, să propună

soluții care trebuie luate în considerare pentru a schimba în bine starea de lucruri la acest capitol.

Despre faptul cum stau lucrurile, o să aduc câteva citate din acest raport foarte important. În parte, este vorba despre problemele delincvenței juvenile. La acest capitol, raportul spune: „Nu este asigurat un sistem de protecție social integrat cu instrumente necesare pentru protecția copiilor în situații de risc”. Mecanismul intersectorial de cooperare este inefficient.

În același context, raportul vorbește despre problemele majore privind comercializarea băuturilor spirtoase. Citez: „Accesul nestingherit la produsele alcoolice realizate în continuare, cu sfidarea deschisă și directă a tuturor regulilor și politicilor adoptate de stat în domeniu”.

În același context, se vorbește despre probleme serioase în activitatea autorităților statului. Astfel, în raportul Procuraturii Generale se vorbește, citez: „Tergiversarea în unele cazuri a urmăririi penale exercitate de către organul de urmărire penală al Centrului Național Anticorupție. Necesitatea exercitării unui control riguros din partea conducerii CNA față de exercitarea atribuțiilor de serviciu și față de activitatea ofițerilor de urmărire penală”, citat închis. Altfel spus, se vorbește despre faptul că angajații Centrului Național Anticorupție nu-și fac bine meseria, ceea ce se răsfârge la înfăptuirea justiției.

În același context, cu referire la activitatea Ministerului Afacerilor Interne, citez: „Respectarea disciplinei de muncă de către reprezentanții organului de urmărire penală să fie asigurată, perfecționarea profesională continuă a colaboratorilor organului de urmărire penală, respectarea prevederilor legislative aferent termenelor, calității urmăririi penale și actelor procedurale și privind sistemul judecătoresc”.

În raportul Procuraturii Generale se vorbește, citez: „Se constată că fenomenul tergiversării judecării cauzelor penale persistă, cunoscând o dinamică îngrijorătoare”. Situația la capitolul respectării termenelor rezonabile de examinare a cauzelor penale este critică. Este o statistică mare. În acest context, raportul Procuraturii Generale urmează să fie audiat, spuneam: conform legii, conform Regulamentului Parlamentului și Parlamentul să-și vadă care este partea sa de probleme, care este partea Guvernului, am făcut referire, am adus mai multe exemple în acest sens.

Or, Parlamentul este unica autoritate legislativă. Și, de rînd cu adoptarea legilor, Parlamentul este obligat să asigure controlul parlamentar, trebuie să identifice problemele cu care se confruntă autoritățile statului și să găsească soluțiile legislative în acest sens, dar și să asigure controlul parlamentar, ca implementarea lor să fie una adecvată.

Prin refuzul audierii acestui raport, guvernarea, de fapt, ascunde problemele existente, acoperă incapacitatea autorităților statului de a le soluționa. În multe cazuri, sînt acoperite interesele ascunse ale

reprezentanților majorității parlamentare. Refuzul audierii raportului Procuraturii Generale înseamnă, de fapt, perpetuarea problemelor, dar și agravarea acestora în continuare.

În concluzie, Parlamentul, de fapt, majoritatea parlamentară încalcă grav Constituția, Regulamentul Parlamentului și, de fapt, nu-și onorează obligațiunile privind asigurarea controlului parlamentar.

Nereprezentarea intereselor cetățenilor este un element al uzurpării puterii în stat. Or, majoritatea parlamentară... își pierde legitimitatea.

În acest sens, Frațiunea Partidului Liberal Democrat condamnă această atitudine a majorității parlamentare și va insista, în continuare, să fie asigurat un control parlamentar adecvat asupra stării de lucruri și să influențăm privind schimbarea în bine a tuturor proceselor într-o asigurare a drepturilor și libertăților cetățenilor Republicii Moldova.

Vă mulțumesc.

Domnul Vladimir Vitiuc:

Mulțumesc, domnule Țap.

Stimați colegi,

Ședința este închisă.

Mulțumesc.

Ședința s-a încheiat la ora 14.37.

*Stenograma a fost pregătită spre publicare
în Secția pentru lucrările plenului Parlamentului
din cadrul Direcției generale documentare
parlamentară a Secretariatului Parlamentului*